

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА НАУЧНОТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ,
ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ И ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО**

Трг Републике Српске 1, Бања Лука; Тел: 051/338-731; Факс: 051/338-856;
www.vladars.net; E-mail: mnrvoid@mnrvoid.vladars.net

На основу члана 22. став 8. Закона о високом образовању («Службени гласник Републике Српске», бр. 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18, 26/19 и 40/20), члана 18. став 2. Уредбе о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова («Службени гласник Републике Српске», бр. 35/11 и 51/11) и Рјешења број: 19.040/612-186-8-3/19 од 09.06.2020. године, министар за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво издаје

**ДОЗВОЛУ
ЗА ИЗВОЂЕЊЕ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА**

Универзитету у Бањој Луци, са сједиштем у Бањој Луци, Универзитетски град-Булевар војводе Петра Бојовића 1А, одобрава се извођење студијског програма

ПРИМИЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ - 240 ECTS, са усмјерењима:

- Организација, рад и људски ресурси и
- Друштвена аналитика,

на првом циклусу студија, у трајању од четири године, на ОЈ Факултет политичких наука, адреса: Бања Лука, Булевар војводе Петра Бојовића 1А, од академске 2020/21. године.

Број: 19.040/612-186-8-4/19
Датум: 29.06.2020. године

МИНИСТАР

мр Срђан Рајчевић

2

Република Српска
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
Сенат Универзитета

Број: 02/04-3.3126-6-8/19
Дана, 28.11.2019. године

На основу члана 64. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18 и 26/19) и члана 33. Статута Универзитета у Бањој Луци, а након разматрања Приједлога одлуке Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука број: 08/3.1264-3-1/19 од 20.11.2019. године, Сенат Универзитета у Бањој Луци, на 44. сједници одржаној 28.11.2019. године, утврдио је

ОДЛУКУ

*о прихватању и усвајању Елабората о оправданости покретања студијског програма
Примијењене социологије првог циклуса студија на Факултету политичких наука
Универзитета у Бањој Луци*

I

Усваја се Елаборат о оправданости покретања студијског програма Примијењене социологије са усмјерењима Организација, рад и људски ресурси и Друштвена аналитика првог циклуса студија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

II

Саставни дио Одлуке је Елаборат о оправданости покретања студијског програма Примијењене социологије са усмјерењима Организација, рад и људски ресурси и Друштвена аналитика првог циклуса студија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

III

Наставни план и програм студијског програма Примијењене социологије првог циклуса студија примјењиваће се од академске 2020/2021. године.

IV

Универзитет у Бањој Луци поднијеће Министарству за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске захтјев за лиценцање студијског програма Примијењене социологије првог циклуса студија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

V

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Образложење

У складу са одредбама Закона о високом образовању и Статута Универзитета у Бањој Луци, а након разматрања Одлуке Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука о усвајању Елабората о оправданости покретања студијског програма Примијењене социологије са усмјерењима Организација, рад и људски ресурси и Друштвена аналитика првог циклуса студија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци број: 08/3.1264-3-1/19 од 20.11.2019. године, Сенат Универзитета Бањој Луци на 44. сједници одржаној 28.11.2019. године Универзитета у Бањој Луци донио је Одлуку као у диспозитиву.

Достављено:

1. Министарству за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво РС,
2. Проректору за наставу и студентска питања,
3. Факултету политичких наука,
4. Материјал сједнице Сената.

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ СЕНАТА
РЕКТОР
Проф. др Радослав Гајанин

Број: 08/3.1264-3-1/19
Дана: 20.11.2019. године

На основу чланова 22. и 71. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18 и 26/19) и чланова 54. и 102. став (2) Статута Универзитета у Бањој Луци, Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука на 115. сједници одржаној 20.11.2019. године, доноси

ОДЛУКУ о утврђивању приједога за лиценцирање новог студијског програма

I

Усваја се приједлог за лиценцирање новог студијског програма I циклуса студија, на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, под називом „**Студијски програм примијењене социологије са усмјерењима Организација, рад и људски ресурси и Друштвена аналитика**“.

II

Саставни дио ове Одлуке је Елаборат о оправданости оснивања новог студијског програма са наставним планом и програмом студија.

III

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Сенат Универзитета
2. а/а

ПРЕДСЈЕДНИК
Наставно-научног вијећа
Проф. др Здравко Злокапа

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

ЕЛАБОРАТ

о оправданости израде и покретања новог Студијског програма под називом:

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ПРИМИЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ СА УСМЈЕРЕЊИМА:

– ОРГАНИЗАЦИЈА, РАД И ЉУДСКИ РЕСУРСИ

– ДРУШТВЕНА АНАЛИТИКА

Бања Лука, 2019. године

Овај документ израдила је Комисија именована Одлуком Научно-наставног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци бр. 08/3.972-3-4/19 од 18.09.2019. године, а радни задатак утврђен јој је Одлуком Научно-наставног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци бр. 08/3.972-2/19, од 18.09.2019. године, у саставу:

- 1. Проф. др Здравко Злокапа, председник – Факултет политичких наука;**
- 2. Проф. др Душко Трнинић, ванредни професор - Факултет политичких наука;**
- 3. Проф. др Ранка Перић Ромић, руководилац Студијског програма социологије – Факултет политичких наука;**
- 4. Асистент Душанка Слијепчевић, секретар Студијског програма социологије – Факултет политичких наука;**
- 5. Проф. др Пејо Ђурашиновић, редовни професор - Факултет политичких наука;**
- 6. Проф. др Немања Ђукић, ванредни професор - Факултет политичких наука;**
- 7. Доц. др Александар Јанковић, доцент - Факултет политичких наука;**
- 8. Доц. др Далибор Савић, доцент - Факултет политичких наука;**
- 9. Зоран Бјелајац, магистар социологије, директор Гимназије у Мркоњић Граду;**
- 10. Александар Лозо, студент Факултета политичких наука;**

САДРЖАЈ ЕЛАБОРАТА

1. Увод.....	4
2. Основни подаци о Факултету	6
3. Општи подаци о Студијском програму	7
4. Полазне основе за израду Елабората Студијског програма примијењене социологије	9
5. Резултати спроведеног истраживања о дипломираним студентима ФПН - а (Студијски програм социологије)	9
6. Усклађеност Студијског програма са потребама тржишта рада.....	11
7. Циљеви Студијског програма	14
8. Профил квалификација.....	16
9. Исходи учења	19
10. Консултације са заинтересованим странама	23
11. Усаглашеност са мисијом и Стратегијом Универзитета.....	26
12. Услови уписа на Студијски програм	27
13. Услови преласка са других студијских програма.....	28
14. Просторни и технички капацитети	28
15. Наставни план и програм	30
16. Силабуси	41
17. Подударност студијског програма са другим студијским програмима	191
18. Елементи осигурања квалитета	192
19. SWOT АНАЛИЗА	193
20. Прилози.....	194

1. Увод

Дисциплинарно студијско изучавање социологије на Универзитету у Бањој Луци започело је на Одсјеку за филозофију и социологију Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, који је формиран 1994. године. Комисија је сачинила Елаборат о оснивању Одсјека за филозофију и социологију са наставним планом и програмом студија који се доста ослањао на наставне планове и програме филозофских факултета са подручја бивше Југославије, а посебно Филозофског факултета Универзитета у Београду и Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду.

Социологија се изучавала у оквиру двопредметног студија Филозофије и социологије Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци до 2007. године. Тадашњим наставним планом и програмом било је предвиђено изучавање темељних филозофских и темељних социолошких предмета. Вршене су и неопходне иновације у наставним плановима и програмима и увођени нови предмети.

У 2000. години Одсек за филозофију и социологију отворио је два колегија постдипломских студија: Савремена социологија и Савремена филозофија, а у наставном процесу су ангажовани и наставници са других универзитета.

Од 2009. године Студијски програм социологије прелази са радом на Факултет политичких наука са остала три програма, и то: Политикологија, Социјални рад и Новинарство и комуникологија.

Студијски програм социологије конципиран је као четворогодишњи академски студиј - 240 ЕТСЦ бодова, а студенти су могли стећи звање дипломирани социолог или дипломирани професор социологије.

Социологија као фундаментална наука о друштву која се бави проучавањем друштва у цјелини са свим његовим различитим појавама и процесима сматра се незамјенљивом науком која се упркос изазовима времена у коме живимо одржава у научној, односно академској заједници, али је у нашем друштву њена практична примјена била прилично ограничена. Подаци Завода за запошљавање Републике Српске показују да је закључно са 31. августом 2019. године у цијелој Републици Српској незапослено укупно 17 професора социологије и 54 дипломирана социолога¹. Такво стање изазвано је непрепознавањем и неразумијевањем улоге и значаја социологије коју она има у друштву, као и смањивањем фонда часова предмета Социологије у средњим школама у Републици Српској.

Снага и вриједност социологије свакако је видљива у различитим социолошким дисциплинама које омогућавају детаљнији и прецизнији приступ у проучавању

---

¹ Подаци добијени од Завода за запошљавање Републике Српске по захтјеву Студијског програма социологије. Број предмета 01.3/0801-1005-2/19, дана: 12. 09. 2019. године.

друштвених појава и процеса, чиме се повећава вјероватноћа примјене стечених знања на различите сфере друштвеног живота. Управо је овакво стање сложене стварности и потреба савременог друштва за прецизнијим примјенљивим знањима и вјештинама резултирало жељом и вољом да се социологија у свом сложеном дисциплинском корпусу предмета који се изучавају у ужим научним областима Теоријске социологије, Посебних социологија, Методологије социјалних истраживања и Социјалне антропологије почне у што је могуће већој мјери практично примјењивати, тиме дајући допринос развоју и унапређењу друштва.

Пратећи савремене трендове у развоју социолошке мисли и праксе реферисали смо се и на Британско социолошко друштво, које је анализирајући савремене трендове развоја друштва израдило курикулум за Примјењену социологију (<http://appsoc.org.uk>), што је уједно указало на значај помијерања социологије као друштвене науке од теоријских, општих ка примјењеним, односно практичним знањима.

Оно што је важно напоменути јесте, да управо социолошка мисао и пракса на овај начин добија далеко већи значај у друштву него што је имала у ранијем периоду. То свакако условљава потребу да нови наставни план и програм социологије под називом **Студијски програм примјењене социологије** кроз исходе учења и стечене компетенције потврди нашу намјеру, а која се односи на практичну примјенљивост стечених знања на овом студијском програму. **Интердисциплинарност** као и предметно предвиђена **студентска пракса**, те добијена, уважена и релативно уврштена мишљења послодаваца, привредних субјеката, институција и организација итд., о новим излазним профилима потребним тржишту рада, доприносе мишљењу о оправданости израде новог наставног плана и програма Студијског програма социологије под називом **Студијски програм примјењене социологије**.

2. Основни подаци о Факултету

Назив високошколске установе	Факултет политичких наука Бања Лука
Адреса	Универзитетски град, Булевар војводе Петра Бојовића 1 А, 78 000 Бања Лука
Контакта телефон и факс	Тел: +387 51 304 001 Факс: +387 51 304 032
Е-маил	info@fpn.unibl.org
Web адреса	www.fpn.unibl.org
Декан Факултета	Проф. др Здравко Злокапа
Продекан за наставу	Проф. др Душко Трнинић
Руководилац Студијског програма социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић
Контакт особе одговорне за Елаборат о измјенама Студијског програма социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић Тел: 065 930 953 ranka.peric-romic@fpn.unibl.org

Табела 2: Општи подаци о Факултету политичких наука

Факултет политичких наука основан је 2009. године одвајањем четири студијска програма Филозофског факултета у Бањој Луци: политичких наука, социологије, социјалног рада и журналистике, који су првобитно били лиценцирани као курсеви од укупно 180 ЕЦТС (број Дозволе за извођење студијских програма 07.2-9616/07, од 28.12.2007. године).

Први декан Факултета политичких наука био је проф. др Ненад Кеџмановић. За вријеме његовог манадата извршена су релицензирања студијских програма у четворогодишње студије од 240 ЕЦТС (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10, од 15. 10.2010. године) и то политикологија, новинарство и комуникологија, социологија и социјални рад (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>).

Важно је истаћи да су од 2011/2012. школске године покренуте **мастер студије**, четири усмјерења: политиколошке студије, међународне студије, комуниколошке студије, студије социјалног рада и социологије (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11, од 19.09.2010. године) са тада уписаних 150 студената другог циклуса и 1.300 студента на првом циклусу.

У току 2017. године на Факултету политичких наука лиценциран је и програм интегрисаних докторских студија **Докторски студиј друштвених наука** за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије

медија (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14, од 05.10.2016. године). Усмјереност према једној од четири истраживачке области коначно се дефинише избором теме за израду докторске дисертације. Поред обавезних, тзв. корских предмета, већи број изборних предмета докторандима/кињама омогућава да сами буду креатори програма који ће похађати. Важно је истаћи очигледну потребу да докторски студиј буде доминатно истраживачки оријентисан уз добру теоријску подлогу и поставку из понуђених истраживачких области. Кандидати/киње који уписују докторске студије најмање морају имати мастер односно магистарски студиј из наведених или сродних области, а у критеријуме уписа улази просјечна оцјена и дужина на првом и другом циклусу студирања, остварени научно-истраживачки резултати из области на коју се кандидат/киња уписује као и учешће на научно-истраживачким конференцијама или научно-истраживачким пројектима. Кандидати/киње који немају завршен одговарајући студиј полажу диференцијални испит из области на коју се уписују.

Факултет политичких наука посебно је поносан на расположиве просторне радне капацитете, чиме је студентима омогућено студирање у модерно опремљеним учионицама, са свом неопходном техником. Библиотека такође посједује велики број књига неопходних за квалитетно студирање, а њихов број се стално повећава.

3. Општи подаци о Студијском програму

Постојећи Студијски програм социологије

Назив	Студијски програм социологије
Циклус	Први циклус студија
Модел	Први циклус у трајању од 4 године
Број ЕТЦС бодова	240 ЕТЦС
Врста студија	Академске студије
Академско звање	Дипломирани социолог Дипломирани професор социологије
Област образовања	Друштвене науке
Начин извођења	Редовне студије у сједишту у трајању од 8 семестара

На Студијском програму социологије у звању редовног професора су четири професора, и то: проф. др Лазо Ристић, проф. др Иван Шијаковић, проф. др Брацо Ковачевић и проф. др Пејо Ђурашиновић.

У звању ванредног професора су: проф. др Немања Ђукић, проф. др Душко Трнинић и проф. др Ранка Перић Ромић.

У звању доцента су: доц. др Александар Јанковић и доц. др Далибор Савић

Виши асистент је: МА Бојана Вукојевић.

Асистент: Душанка Слијепчевић.

Исходи учења на важећем Студијском програму социологије одређени су на следећи начин: По завршетку студија, студенти ће владати основним појмовима из социологије и сродних дисциплина; познаваће кључне поставке важнијих теорија о друштву, као и процесе и актере функционисања друштва и друштвених промјена; биће способни да опишу најважније појаве и проблеме, класификују их и повежу са сродним проблемима и појавама; владаће основним методама и процедурама прикупљања, систематизације и анализе података; биће оспособљени да самостално проширују своја знања и преносе их другима.

(Исходи учења новог наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије прилагођени савременим развојним потребама нашег друштва могу се погледати у поглављу „Исходи учења“.)

Измијењени програм под називом: Студијски програм примијењене социологије

Назив	Студијски програм примијењене социологије
Циклус	Први циклус студија
Модел	Први циклус у трајању од 4 године
Број ЕТЦС бодова	240 ЕТЦС
Врста студија	Академске студије
Академско звање	Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса Дипломирани социолог друштвене аналитике
Област образовања	Друштвене науке
Начин извођења	Редовне студије у сједишту у трајању од 8 семестара

(У Елаборату даље видјети поглавља: *Профил квалификације*, *Исходи учења*, *Усаглашеност са тржиштем рада*, *Усаглашеност са Стратегијом развоја Универзитета* итд.)

4. Полазне основе за израду Елабората Студијског програма примијењене социологије

Комисија за израду Елабората о новом наставном плану и програму Студијског програма примијењене социологије као полазне основе узела је у обзир сљедеће чињенице:

- непрепознавање улоге и значаја социологије коју она треба да има у друштву кроз недефинисање радних мјеста типичних за ово занимање;²
- све мањи број студената који се уписују на факултете Универзитета у Бањој Луци, а тиме и на Студијски програм социологије;³
- јасно изражен проблем неповезаности тржишта рада и образовног система;
- свјетски тренд пораста улоге и значаја примијењене социологије

5. Резултативеденог истраживања о дипломираним студентима ФПН (Студијски програм социологије)⁴

Самом поступку израде наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије претходило је истраживање о просјечном броју година студирања студената⁵ на Студијском програму социологије, о процјени да ли и у којој мјери студијски програм представља препреку лакшем запошљавању унутар струке о запослености свршених студената, те о броју оних који не успијевају да изграде професионалну каријеру (видјети прилог Извјештај о спроведеном истраживању студената ФПН - а).

У истраживању је учествовало 70 дипломираних социолога који су уписали студиј социологије у периоду од календарске 1998. до 2015. године (Извјештај, табела 2). Охрабрујуће је то што просјечна дужина студирања у наведеном периоду износи само

---

² На примјер, систематизације радних мјеста не дефинишу радна мјеста за дипломиране социологе, што је случај са градским и општинским одјељењима за друштвене дјелатности, или у ресорним министарствима која се баве друштвеним питањима ширег спектра, од образовања, спорта, породице, културе итд. Такође, непредвиђање радних мјеста за дипломиране социологе присутно је и у републичким агенцијама и другим установама и организацијама.

³ Ова појава може дјелимично бити изазвана недовољно јасним компетенцијама и исходима учења али и проблемима демографске природе.

⁴ Истраживање је рађено за потребе цијелог Факултета политичких наука и обухватило је све студијске програме (у прилогу се налази цијели Извјештај о спроведеном истраживању), а овдје су издвојени битни подаци за студенте социологије.

⁵ Именица студент у даљем тексту односи се и на студенте и студенткиње.

54,99 мјесеци, при чему најдуже појединачно студирање траје 82 мјесеца, што је према оба показатеља најбољи резултат у погледу смањења дужине студирања у току „болоњског процеса“ на четири студијска програма ФПН-а (Извјештај, табеле 4 и 9).

Међутим, студенти који заврше Студијски програм социологије имају већи проблем са запошљавањем у односу на дипломце са других студијских програма ФПН-а. Њихова стопа запослености је најнижа (64,3%), а стопа незапослености највиша у односу на остале студијске програме (35,7%). Сваки девети дипломирани студент социологије нема никакво радно искуство ни у току студија, ни после завршетка студија (табеле 10, 11), што нам говори да наш систем запошљавања још увијек не препознаје флексибилне радне ангажмане (са „клизним“ радним временом, са краћим радним временом, повремени послови итд.) који би омогућили студирање уз рад. Такође, проблем приликом запошљавања је и тај што се наши свршени студенти не успијевају запослити на квалитетна радна мјеста која одговарају њиховом знању и компетенцијама. Свега 40% дипломаца ради на радним мјестима са високом стручном спремом (још мање њих ради у струци), док посао на неодређено вријеме има свега 41,4% дипломаца (табеле 10 и 11).

Овај проблем посебно је изражен кроз чињеницу да се фонд сати односно часова социологије у средњим школама знатно смањило, а да дипломирани социолози нису препознати на тржишту рада. Дипломирани студенти Студијског програма социологије истакли су неколико важних разлога који утичу на (не)запосленост, и то: корупција приликом запошљавања (намјештање конкурса, запошљавање преко утицајних људи или уз страначку припадност итд.), недовољно конкурса за одговарајући профил као и чињеница да је Студијски програм углавном оријентисан на теоријска знања и не пружа довољно практичних знања. Испитани студенти такође су значајно оцијенили да студенти ФПН-а нису у другачијем статусу у погледу запошљавања од осталих студената те да институције нису довољно информисане о квалификацијама свршених студената социологије (табела 14).

6. Усклађеност Студијског програма са потребама тржишта рада

Студијски програм примијењене социологије са два излазна профила: **дипломирани социолог организације рада и људских ресурса** и **дипломирани социолог друштвене аналитике** конципиран је на бази консултација са заинтересованим странама: привредним субјектима, удружењима, установама, институцијама и организацијама (детаљније у поглављу Консултације са заинтересованим странама), те на основу запажања о неусклађености тржишта рада и образовног система.

Полазећи од чињенице да организација и рад унутар једног пословног амбијента нужно зависи и од људских ресурса, те да социологија у свом корпусу социолошких дисциплина садржи велики број предмета који се управо односе на поменути проблематику⁶, и да на простору Републике Српске и Босне и Херцеговине не постоји овакав излазни профил, сматрали смо довољно оправдан разлог да затражимо мишљење релевантних и заинтересованих страна о новом излазном профилу као и о потреби тржишта рада за истим. Свака радна организација представља „друштво у малом“, односно друштвено радни амбијент у коме резултати рада и успјешност пословања зависе и од створеног колективног амбијента и адекватне радне организације остварене на бази доброг пословног координисања. На основу наведеног, социолошка знања обогаћена интердисциплинарним приступом у стицању вјештина односно компетенција за овај излазни профил сматрају се незамјенљивим.

Када је у питању излазни профил *дипломирани социолог друштвене аналитике*, вођени смо размишљањем да развој сваког друштва зависи увелико од анализе постојећег стања различитог предметног истраживања како би се приступило изради јавних политика, стратегија, акционих планова, програмских циљева итд. базираних на релевантним добијеним подацима дигитално обрађених у за те намјене предвиђеним програмским језицима. Адекватно сакупљање, обрада и анализа података у различитим областима, посебно су значајни у привреди за праћење раста, развоја (или пада) у пословању, узрочно-последичних карактеристика привредног амбијента, те праћење различитих параметара и показатеља условљених дјелатношћу и описом надлежности установе, институције, удружења, организације или привредног субјекта. Такође, пратећи настојање Владе Републике Српске и Министарства за научнотехнолошки развој високо, образовање и информационо друштво Републике Српске, о дигитализацији друштва и увођења информационих технологија у могуће сфере друштвеног живота сматрамо да креирању база податка различитог типа може допринијети управо наведени излазни профил. Свакако је важно напоменути да ужа научна област Методологија социјалних

---

⁶ Социологија рада, Социологија организације, Социологија предузетништва, Социологија ризика итд.

истраживања⁷ садржи предмете неопходне за унапређење компетенција и исхода учења дефинисане стицањем наведеног звања.

Такође узимајући у обзир чињеницу да су нашем друштву неопходни дипломирани студенти који ће осим запослења имати и значајну улогу у развоју друштва кроз своје стручно и компетентно дјеловање, Студијски програм примијењене социологије, базиран је на увођењу већег броја практично примјенљивих предмета који пружају довољно знања и вјештина неопходних у току радног процеса, и утичу мотивационо на цјеложивотно учење. У том смислу важно је напоменути и да је само увођење студијске праксе у трећој години, која се потом наставља и у четвртој, најбољи показатељ да нови наставни план и програм води рачуна о стицању таквих компетенција које очекује тржиште рада а које се током радног вијека могу надограђивати у научном и практичном смислу.

Овај сегмент посебно је значајан јер повезује радне процесе са научно-истраживачком заједницом, која кроз истраживачки рад и научно елаборирање добијених резултата, те из радних организација преко запослених свршених студента и послодаваца, омогућава усавршавање и проширивање излазних компетенција и исхода који се потом поново примјењују у радном процесу кроз побољшање Студијског програма. У том смислу „**студент је у центру**“ наставног а касније и радног процеса, који кроз **праћење осигурања квалитета** наставног процеса директно утиче на његово усавршавање.

---

⁷ Методологија примијењених истраживања, Квантитативна методологија, Квалитативна методологија, Статистика у социјалним истраживањима итд.

Претходно наведено може се приказати на сљедећи начин:

Напоменимо да се на основу јавно исказаног мишљења привредних субјеката, и других релевантних институција о недовољно стеченом знању студента по завршетку студија, приступило рјешавању овог проблема кроз увођење практично примјенљивих предмета са неколико факултета нашег универзитета, на тај начин доприносећи развоју тражених компетенција.

7. Циљеви Студијског програма

Правци кретања и развоја Републике Српске увелико су одређени стањем у високом образовању и академској научној заједници. Неповезаност образовања са тржиштем рада често се наводи као један од важнијих разлога постојећег стања у друштву иако се притом недовољно истиче да квалитет образовања зависи од улагања у академску и научну заједницу и да високо образовање у апсолутном смислу не може бити тржишно оријентисано јер научни рад као и поједине професије не подразумевају стварање прихода нити профита, али се сматрају незамјенљивим и саставним сегментом друштва. Свести рад универзитета на стварање профита, у догледно вријеме би утицало на стагнацију слободне академске мисли и научног рада.

Међутим, обавеза је академске заједнице, универзитета, факултета па тиме и студијских програма да прилагођавања према потребама тржишта рада учине тамо гдје је то могуће. Имајући у виду све напријед наведено, наставно особље Студијског програма социологије препознало је могућност доприноса развоја нашег друштва као и уважавања препорука Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, те Уније удружења послодаваца, Привредне коморе Републике Српске, Агенције за развој малих и средњих предузећа, појединачних привредних субјеката итд. (Погледати прилоге).

Посебно је важно истаћи да смо у креирању наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије водили рачуна о Стратегији развоја Универзитета, и то посебно о стратешким циљевима 2, 4 и 5,⁸ Правилима студирања на I и II циклусу студија, Правилника о квалитету и Статута Универзитета. На основу усмене и писмене комуникације, одржаних састанака и консултација, те затраженог мишљења заинтересованих страна (погледати прилоге) о потреби усклађивања тржишта рада са новим излазним профилима Студијског програма примијењене социологије дефинисали смо одређене циљеве:

- створити предуслове да Студијски програм примијењене социологије кроз исходе учења, стечене компетенције и омогућену мобилност студената доприноси развоју друштва, те стварању трајне везе између привредног амбијента, тржишта рада и научне, односно академске заједнице;
- повезати нове излазне профиле Студијског програма примијењене социологије са потребама тржишта рада;

---

⁸Детаљније у: (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Strategija_UNIBL_2017-2025.pdf).

- оспособити дипломиране студенте за преузимање одговарајућих радних улога и обавеза;
- кроз нове излазне профиле омогућити веће запошљавање свршених студената;
- усклађивати и прилагођавати стечене компетенције са потребама привредних субјеката и других заинтересованих страна;
- створити предуслове за цјеложивотно учење;
- Створити предуслове за развој научно-истраживачког рада у сврху развоја социолошке мисли а у складу са изазовима времена.
- очувати и промовисати основна, теоријска знања и законитости социологије као предуслов разумијевања различитих друштвених појава, процеса и односа од којих зависи адекватна примјена социолошких знања у друштву;
- кроз Студијски програм примијењене социологије промовисати улогу и значај социологије у друштву;
- повећати предметну праксу са циљем стицања радних искустава и „живих“ знања;
- повећати практичну примјену теоријских знања из социологије и тиме повећати и појачати везу између теорије и праксе.
- кроз интердисциплинарни приступ повећати степен компетенција односно исхода учења који доприносе већој стручности у обављању будућих послова и радних задатака;
- развијати креативност али и проходност и мобилност студената кроз Студијски програм који је комплементаран са другим студијским програмима Универзитета које су потписнице Болоњске декларације;
- обезбиједити напредовање и усавршавање студената кроз концепт цјеложивотног учења и наставка студирања на другом и трећем циклусу;
- ојачати научно-истраживачку дјелатност социологије кроз практично примјенљиве предмете у радним процесима који омогућавају простор за емпиријска истраживања, а која могу служити у сврху планирања стратешког развоја привреде и друштва уопште.

8. Профил квалификација⁹

Основне академске студије Студијског програма примијењене социологије на Факултету политичких наука припадају научној области друштвених наука и трају четири године (240 ЕТЦС бодова) уз могућност наставка студирања на мастер програму или докторским студијама (4+1+3). Конципиране су на начин да се студенти у трећој години одређују за један од два излазна профила (дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса или дипломирани социолог друштвене аналитике). У трећој години, односно у петом семестру предвиђен је почетак праксе, а мјесто, услови и начин њеног извођења зависиће од одређивања студената за један од два излазна профила. Студијски програм примијењене социологије има јасно дефинисане циљеве проистекле из научно-стручног усаглашавања академске, односно научне заједнице (конкретно чланова Комисије за израду Елабората, руководства Факултета и Наставно-научног вијећа) са стратешким развојем земље, Стратегијом развоја Универзитета и јавном политиком коју заговара Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, те привредним субјектима и другим заинтересованим странама (погледати претходно поглавље и поглавље Консултације са заинтересованим странама). Исходи учења, односно профил квалификација увелико је одређен структуром и одабиром основних предмета (Увод у социологију, Основе примијењене социологије, Социолошке теорије 1 и 2, итд.), који представљају базу научне области којој припада Студијски програм; затим дисциплинарних или стручних, који одређују профил квалификација (Социологија рада, Социологија организације, Социологија предузетништва итд.); уско дисциплинарних, усмјерених на специјализацију, тј. дубље проучавање неке уже дисциплине (Менаџмент људских ресурса, Менаџмент непрофитних организација, Психологија личности, Статистика у социјалним истраживањима - основи, Статистика у социјалним истраживањима - закључивање, Квантитативна методологија, Квалитативна методологија, Примјена рачунара у социјалним истраживањима итд.); комплементарних, који припадају другим областима (нпр. правним или економским наукама, односно психологији, природно-математичким наукама итд., као што су Основи права, Основи економије, Страни језици, Социјална политика итд.), али су повезани са матичном облашћу и важни за стицање конкретних знања и вјештина, те општих, која су неопходна за цјеловито знање (структуру предмета погледати у поглављу Наставни план и програм).

---

⁹ Прифил квалификација усклађен је са Правилима студирања I и II циклуса студија

Погледати:

http://unibltest.etf.rs/uploads/files/strane/studije/pravila_studiranja/Pravila_studiranja_na_I_i_II_cikusu.pdf

(погледати члан 19).

Резултат вођења рачуна о структурној заступљености предмета ближе одређује **профил квалификација:**

Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса квалификован је да се бави пословима организовања и планирања рада, што подразумијева праћење радних процеса, поспјешивање одговорности запослених, идентификовање организационих структура које захтијевају побољшање радних услова, радног амбијента и међуљудских односа. Квалификован је за стручну процјену усклађености радних позиција са појединачним склоностима запослених и усклађивање радне политике у сврху повећања радних резултата и достизања веће продуктивности у раду, те за руковођење људским и радним потенцијалом кроз одабир адекватног кадра и његову правовремену селекцију и регрутацију. Такође, битна квалификација односи се на оспособљеност за спровођење оцјењивања радника на основу резултата рада и остварених радних односа у организацији. Квалификован је да посредује између менаџмента фирме, јавне установе итд. и запослених у рјешавању различитих питања из домена радних права и обавеза. Квалификован је за развој тимског духа тренинг обуке, те за посредовање у рјешавању проблема у међуљудским радним односима. Квалификован је за вођење анализе о ефектима примјене мјера праћених кроз резултате рада, те за осмишљавање и спровођење мотивационих елемената у радним процесима са циљем развоја иновативног духа и већег задовољства у самој радној организацији. Квалификован је за спровођење конкурсних процедура приликом пријема у радни однос те за осмишљавање процедура и правила за квалитетни рад и развој радне организације.

На основу наведених квалификација **дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса оспособљен је да ради** у привреди (предузећима, фирмама односно радним колективима који запошљавају већи број радника а који се баве производним, услужним, трговинским и посредничким дјелатностима), у приватном и јавном сектору (у јавним установама и институцијама, јавној управи и администрацији, нарочито у ресорима и одјељењима која руководе већим бројем запослених а баве се друштвеним питањима као што су друштвено дјеловање, рад, образовање, култура, спорт, породица, омладина, социјална политика, цивилни послови итд.).

Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса оспособљен је за покретање самосталне дјелатности у виду пружања савјетодавних услуга (consulting).

Дипломирани социолог друштвене аналитике квалификован је да се бави квантитативним и квалитативним истраживањима, те статистичком анализом и обрадом добијених података за потребе израде различитих стратегија и акционих планова као и доношење одређених стратешких мјера, управљања ризицима итд. Квалификован је за учешће у креирању јавних политика, руковођењу и креирању кампања различитог типа (тржишних, пословних, цивилних, политичких, културних итд.). Квалификован је за спровођење истраживања и аналитичко праћење седмичних, мјесечних кварталних,

полугодишњих и годишњих постигнућа у привреди, јавној управи и администрацији, цивилном сектору, невладиним организацијама и агенцијама итд. Квалификован је за израду програмских циљева у јавном и приватном сектору, агенцијама, институцијама итд. Квалификован је за односе са јавношћу у секторским дјеловањима која подразумијевају анализу статистичких показатеља и истраживачких резултата. Као друштвени аналитичар квалификован је за PR (public relations) кампање.

На основу наведених квалификација **дипломирани социолог друштвене аналитике оспособљен је да ради** у привредни (фирмама, предузећима и радним организацијама), на пословима који се односе на праћење и анализирање услова рада и резултата рада, испитивања тржишта и јавног мњења, вођење анализа, статистичких података и сл., у сврху израде програмских циљева, стратегија акционих планова итд. Квалификован је да ради у свим установама које у опису своје дјелатности имају истраживачки рад из области друштвеног живота (институти, агенције, невладине организације, медијске, куће итд.). Квалификован је да ради и у јавним установама и институцијама, агенцијама, владиним и невладиним организацијама у којима се прате реализације програмских циљева, израђују и анализирају планови, стратегије те креирају јавне политике нарочито оне које се односе на друштвено дјеловање (рад, породица, култура, социјална политика, образовање, социјална заштита, медији итд.). Квалификован је на основу знања стечених из области истраживачког рада за послове у заводима, институтима, бироима, агенцијама, итд.

9. Исходи учења

Студијски програм примијењене социологије са излазним профилем *дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса* специфичан је јер нуди темељна општа знања о радним организацијама као облицима колективног дјеловања унутар којих се одвија друштвени живот са одређеним радним специфичностима, а које у зависности од квалитетног, добро процијењеног и планираног људског капитала утичу на ефекте и резултате радног процеса. Студијски програм свакако је специфичан и по томе што у прве двије године нуди довољно социолошких знања из различитих социолошких области које су неопходне за разумијевање два најважнија друштвена подсистема, и то социјалног и економског, док трећа и четврта година представљају синтезу интердисциплинарних предмета, од којих сваки на специфичан начин надопуњује знања и вјештине студената за наведени излазни профил. На тај начин кроз Студијски програм развијамо одређене интелектуалне и практичне вјештине као што су повезивање знања са праксом, уочавање проблема, рјешавање спорних ситуација, препознавање и одређивање кадровских рјешења, схватање и разумијевање организације процеса рада, способност комуникације у радном колективу, развој тимског духа и солидарних односа, вјештина преговарања, вођење дијалога, креирање идејних рјешења итд. Посебно је значајно истаћи да ће студенти по завршетку овог студија стећи компетенције руковођења и управљања људским ресурсима усклађеним са потребама радне организације. У том смислу интердисциплинарност Студијског програма одговара потребама излазног профила и сматра се посебном вриједношћу. Познавање основа из области радног права, економије и психологије личности сматра се битном квалификацијом за овај излазни профил.

Студент који стекне звање дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса требало би да:

- посједује знање и разумијевање о начину организације рада, улози рада, функционисању организационе јединице, управљању радним односно људским потенцијалом у сврху постизања већих ефеката у раду, и стварању предуслова за повољнији радни амбијент;
- посједује знање и разумијевање о самом процесу рада, ефектима који се постижу у процесу рада кроз примјену стручног, научног и хуманог приступа управљању људским потенцијалом;
- посједује знања и разумијевања из области друштвеног живота, и утицаја личних особина, индивидуалног карактера те породичног и друштвеног амбијента на ефекте рада, као и знање и разумијевање утицаја радног окружења на наведене области јавног и приватног живота;

- посједује знања о начину вођења и праћења резултата рада радних организација, процеса рада и радника;
- посједује знања и разумијевања из економије и области радног права, те психологије личности;
- посједује знања и вјештине за одабир адекватних кадровских рјешења која одговарају пословној дјелатности радних организација;
- посједује вјештину усклађивања људског потенцијала према личним склоностима и способностима;
- посједује интелектуалну вјештину изградње мотивационих фактора у процесу рада;
- посједује вјештину изградње колективног, односно тимског духа у радној организацији;
- посједује вјештину комуникације;
- посједује интелектуалну вјештину и способност компромисног, односно мирног рјешавања спорних ситуација у радном колективу;
- посједује и развија вјештину тимског рада као и вјештину активног слушања и разумијевања, те преговарачких способности;
- примјењује стечена знања и вјештине при регрутовању запослених за одређене радне позиције;
- примјењује стечена знања приликом креирања мотивационих чинилаца у процесима рада;
- примјењује стечена знања при рјешавању конфликтних ситуација и вођењу дијалога;
- примјењује стечена знања о радном праву и политици пословања;
- примјењује стечена знања у тренинг обукама запослених;
- примјењује етничка начела у раду и међуљудским односима;
- критички промишља анализира и доноси судове о односу запослених према раду, радним задацима и складно томе ефектима рада;
- критички промишља, анализира и доноси судове у форми усмених или писмених извјештаја о условима рада, радном амбијенту, резултатима рада итд;

- критички анализира, промишља и доноси судове о међуљудским односима унутар радног колектива ради успостављања бољег радног окружења.

Студијски програм примијењене социологије са излазним профилем *дипломирани социолог друштвене аналитике* специфичан је јер нуди одређена теоријска и практична знања из социологије неопходна за разумијевање друштвеног амбијента, узрочно-последичних појава и њихово међусобно објашњење. Посебна вриједност овог излазног профила односи се на развијање знања и вјештина из области истраживачког рада и примјене резултата истраживања у креирању стратешких циљева, акционих планова, идејних рјешења, јавних политика или програмских задатака. Стицање практичних вјештина у истраживачком раду омогућава свршеним студентима да своја знања из овог домена примијене на тржишту ради у свим радним организацијама (привредним субјектима, организацијама, агенцијама, министарствима, јавним управама, институтима, заводима, итд.) које се баве проучавањем друштва и друштвених појава. Свршени студенти ће свакако и кроз праксу стећи компетенције у области креирања дигиталних база резултата истраживања у сврху њиховог даљег коришћења. Након завршетка Студијског програма желимо да свршени студенти познају и разумију сложеност истраживачког рада као и могућности примјене резултата истраживања у сврху разумијевања али и развоја друштва. Студенти ће бити оспособљени и за самостални истраживачки рад који у друштвеним наукама може бити примијењен у сврху развоја научне дјелатности.

Студент који стекне звање дипломирани социолог друштвене аналитике требао би да:

- посједује знања из области примјене методологија у друштвеним истраживањима која подразумевају квалитативна и квантитативна истраживања са употребом дигиталних технологија у области анализе и обраде података;
- посједује знање и разумијевање из домена практичне примјене резултата истраживања у сврху креирања јавних политика, стратегија, акционих планова, програмских циљева и слично;
- посједује знање и разумијевање из домена међусобног утицаја дигиталних технологија и друштва као и знања из области односа са јавношћу погодна за вођење кампања различитог типа;
- посједује знања из најновијих програмских језика за анализу, обраду и приказивање резултата истраживања;

- посједује вјештину и способност креирања истраживачких пројеката заснованих на специфичном проблему истраживања;
- посједује способност узрочно-посљедичног објашњења одређених друштвених појава уз развијену социолошку имагинацију;
- посједује вјештину разумијања сложености друштвених односа и процеса заснованих на темељним социолошким знањима.

Студенти се кроз овај излазни профил оспособљавају да:

- примјењују стечена знања и вјештине из области друштвених истраживања на алаизирање друштвених појава и феномена, те испитивање јавног мњења о различитим предметним темама;
- примјењују стечена знања из области истраживачког рада у привреди кроз истраживања која се могу односити на тржиште рада, потрошачко друштво, радне односе унутар колектива итд;
- примјењују стечена знања у области истраживачког рада и примјене резултата рада у креирању свих облика рјешења;
- примјењују стечена знања из области методологије друштвених истраживања у креирању дигиталних база података, те вођења различитих евиденција и статистичких показатеља;
- примјењују стечена знања у сврху објашњења одређених појава и процеса као и креирања свих облика политике, стратегија, планова итд;
- критички промишљају, анализирају и доносе суд о испитиваној појави и процесу као предмету истраживања;
- критички анализирају узрочно-посљедичне односе у друштву компарирајући претходне, тренутне и будуће правце кретања друштва.

10. Консултације са заинтересованим странама

Као што је већ раније наглашено Студијски програм примијењене социологије (погледати поглавља *Циљеви Студијског програма* и поглавље *Профил квалитације*) конципиран је на бази консултација са заинтересованим странама, односно на бази прикупљених мишљења привредних субјеката, организација, агенција, јавних управа итд. којима су излазни профили првенствено намијењени.

Самом поступку анализе заинтересованих страна као и креирању наставног плана и програма усаглашеног са тржиштем рада претходило је истраживање о просјечном броју година студирања студената на Студијском програму социологије, као и о процјени да ли и у којој мјери Студијски програм представља препреку лакшем запошљавању унутар струке; о запослености свршених студената као и о броју оних који не успијевају да изграде професионалну каријеру (видјети прилоге *Извјештај о спроведеном истраживању студената ФПН-а* као и поглавље *Резултати спроведеног истраживања о дипломираним студентима Студијског програма социологије*).

Неки од показатеља истраживања послужили су као мотивациони фактор при изради битно другачијег Студијског програма социологије са намјером да се превасходно уведе више практичних предмета, затим практична настава током четири семестра, те да се јасније дефинишу исходи учења и квалитације профила како би се са једне стране увидјеле могућности примјене социологије, а са друге стране дефинисале компетенције које повећавају вјероватноћу запошљавања усаглашену са потребама тржишта рада.

Другу фазу приликом израде наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије обиљежила је анализа студијских програма Социологије на другим универзитетима који су наставне планове и програме прилагодили потребама времена у коме живимо са већим акцентом на практично примјенљиве предмете. Потом су услиједиле консултације са наставним кадром и стручњацима који се баве одређеним научним областима важним за наведене излазне профиле.

Трећа фаза односила се на презентације предложеног програма усменим путем уз достављање Приједлога и нацрта наставног плана и програма (видјети прилог) са приложеним квалитација свршених студената. Презентације су обављене у:

- Крајина клас д.о .о., Бања Лука,
- Колектор ЦЦЛ, Лакташи,
- Тржни центар „Тропик“, Бања Лука,
- ПМП „Јелшинград“, Градишка,
- Градска управа Градишка.

Четврта фаза обухватила је писмено информисање, путем имејла достављање приједлога нацрта наставног плана и програма, са дефинисаним компетенцијама код свршених студента према потенцијално свим заинтересованим странама (агенцијама, институцијама, организацијама, Привредној комори, Агенцији за развој малих и средњих предузећа, Унији удружења послодоваца итд.).

Сумирајући спроведене консултације и расправе, те уважавајући одређене приједлоге привредних субјеката, уз анализу пристиглих мишљења достављених путем имејл комуникације (погледати прилоге), Студијски програм примијењене социологије оправдава потребе тржишта рада.

Неопходно је нагласити неколико чињеница, и то да сви већи привредни субјекти који броје 50 и више запослених посебно истичу значај формирања новог излазног профила *дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса* с обзиром на то да на простору Републике Српске па и цијеле Босне и Херцеговине не постоји овакав излазни профил, а познавање процеса рада и организације као и посредовање у међуљудској комуникацији, изградњи тимског духа и регрутовање нових одговарајућих квалификованих кадрова, те повезивање радних обавеза са личним склоностима, показује се као један од битнијих чинилаца развоја самог предузећа а тиме и развоја друштва. Управљање људским ресурсима заправо и није могуће без доброг познавања организације рада, описа послова, начина функционисања радне организације, политике рада и развоја предузећа и слично, што оправдава управо постојање оваквог излазног профила, који коријене налази у многим социолошким дисциплинама (погледати Наставни план и програм) обogaћеног интердисциплинарним приступом у дефинисању коначних исхода и компетенција свршених студената.

Значајно је истаћи да Стратегија развоја Универзитета као и Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске наглашавају значај праксе, што је препознато и од стране Студијског програма јер је пракса уврштена као предмет у току четири семестра. Сугестије привредних субјеката о коначном „изгледу“ Студијског програма односно о квалификацијама свршених студената уважили смо у највећој могућој мјери поштујући при томе препоруку у Упутству за израду и побољшање студијских програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/11.Uputstvo-za-izradu-i-poboljsanje-SP.pdf) о процентуалној заступљености основних, дисциплинарних, уско дисциплинарних, комплементарних и општих предмета.

Претпоставка је да би због недостатка овог излазног профила, запосленост требало да буде далеко већа него што су то показали резултати истраживања када су у питању свршени студенти оба постојећа смјера (дипломирани социолог или дипломирани проф. социологије). Ипак, важно је напоменути да овај излазни профил наглашава таленат као

једну практичну и интелектуалну вјештину која ће засигурно код послодаваца играти значајну улогу у поступку заснивања радног односа.

Када је у питању излазни профил *дипломирани социолог друштвене аналитике*, важе је напоменути да Наставни план и програм прати Стратегију развоја Републике Српске, која између осталог кроз рад Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске наглашава потребу дигитализације друштва, развоја информационих технологија и системског увезивања података. На основу наведеног, *друштвена аналитика*, која подразумијева не само истраживачки рад (квалитативне и квантитативне анализе итд.) него и тумачење података и разоткривање односно разумијевање узрочно-последичних односа те предвиђање одређених појава, припада управо социологији као науци о друштву. Разумијевање и добро познавање друштвених прилика предуслов је PR (public relations) дјеловања и битан фактор израде стратегија, акционих планова, програма развоја итд. С обзиром на то да је намјера Владе РС да у наредном периоду издваја далеко већа средства за научно истраживачки рад, што подразумијева и развој научно-истраживачких института, процјена је да би овај излазни профил био темељ за будући развој наведеног. Осим тога, пристигла мишљења појединих субјеката (видјети у прилозима) препознали су значај *дипломираног социолога друштвене аналитике* као лице које би се бавило прикупљањем, анализом и обрадом података дефинисаних дјелатношћу предузећа, односно установе.

11. Усаглашеност са мисијом и Стратегијом Универзитета

Када је у питању усаглашеност Студијског програма примијењене социологије са мисијом и Стратегијом Универзитета, она се може анализирати кроз одређене стратешке циљеве.

Циљ 2 подразумева нове реформисане и атрактивне студијске програме. С обзиром на то да је измијењени Студијски програм социологије усаглашен са потребама тржишта рада, те да нуди излазне профиле који су потпуно нови на простору Републике Српске па и Босне и Херцеговине, сматрамо да смо испунили наведени циљ. Такође, Стратегија у циљу 2 афирмише научно-истраживачки рад, међународну сарадњу и студентску праксу. Управо понуђени наставни план и програм базиран је на увођењу нових наставних предмета који условљавају додатно ангажовање и оспособљавање наставног кадра како би се предметна настава адекватно изводила. Сам научно-истраживачки рад условиће, извјесно је, и радове у међународно признатим часописима. Предмет *Стручна пракса* планиран је у трећој и четвртој години и омогућиће да кроз повратне информације које будемо добијали од студената радимо на усавршавању Студијског програма примијењене социологије. Консултиције одржане са привредним субјектима и другим заинтересованим странама и добијена мишљења говоре у прилог креирању Студијског програма према потребама локалне и регионалне привреде.

Приједлог наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије подржава и стратешки циљ 4 кроз усаглашавање приједлога структуре наставног плана и програма јер су остварени контакти са заинтересованим странама који ће и у даљем развоју Студијског програма бити коришћени за његово унапређење, а у сврху усаглашавања образовања са потребама друштва. Овај програм свакако омогућује међународну размјену наставника и студента који доприносе трансферу знања кроз размјене искустава и примјене нових приступа и технологија.

Важно је напоменути да сви предвиђени наставници за реализацију наставног плана и програма припадају Универзитету у Бањој Луци (стратешки циљ 5 узима у обзир наведено) и да излазни профили по завршетку студија могу самостално пружати услуге кроз стечене компетенције. То даље намеће претпоставку да ће се у наредном периоду и сам Студијски програм примијењене социологије позиционирати као давалац услуга било да се ради у области консалтинга када су у питању компетенције организације, рада и људских ресурса или друштвене аналитике. У складу са наведеним наставници Студијског програма социологије покренули су процедуру оснивања **„Центра за примијењену социологију“**.

12. Услови уписа на Студијски програм

Кандидати који конкуришу за упис на Студијски програм примијењене социологије морају да имају завршено четворогодишње средњошколско образовање, те да успјешно положи квалификациони испит. Пожељно је да будући студенти имају афинитета према друштвеним наукама, као и одређена социолошка предзнања. Детаљније око услова уписа на студијске програме дефинишу Правила студирања на првом и другом циклусу Универзитета у Бањој Луци (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravila/1.Pravila_studiranja_na_I_i_II%20ciklusu_studija.pdf). Код кандидата који се уписују на Студијски програм примијењене социологије у обзир се узимају:

- успјех у претходном образовању,
- врста претходног образовања,
- резултати постигнути на пријемном испиту,
- резултати постигнути на испиту за провјеру склоности и способности и
- други резултати значајни за упис кандидата.

Редослијед кандидата за упис на I циклус студија утврђује се на основу наведених критеријума, а сходно укупном броју бодова остварених кроз резултате у претходном образовању, резултате постигнуте на пријемном испиту, на испиту за провјеру склоности и способности, и друге резултате значајне за упис кандидата.

13. Услови преласка са других студијских програма

На Студијски програм примијењене социологије могу се преписати студенти других студијских програма Универзитета у Бањој Луци у складу са првилама студирања на првом и другом циклусу (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravila/1.Pravila_studiranja_na_I_i_II%20ciklusu_studija.pdf).

Уз захтјев за промјену студијског програма неопходно је да студент приложи доказ о положеним испитима, односно успјеху на студијском програму са кога се преписује. Овај процес се реализује прије почетка наставе, а одлуку на захтјев студента доноси декан Факултета политичких наука уз претходно затражено мишљење руководиоца Студијског програма примијењене социологије.

У одлуци се налази година и семестар на који се уписује студент као и подаци о признатим испитима и онима које студент треба да положи. Вријеме студирања на студијском програму са кога се преписује улази у укупно трајање студија.

14. Просторни и технички капацитети

Укупни физички ресурси

Од 2013. године ФПН БЛ располаже намјенски грађеним објектом површине 4.685,45 м². Структуру објекта чини:

Назив простора	Број/мјеста/
Амфитеатар	1 (250 мјеста)
Учионице	13 учионица (од 40 и више мјеста)
Рачунарска сала	1 (30 рачунара)
Кабинети за наставнике и сараднике	39
Свечана сала	1
Сала за састанке	1
Канцеларија института за друштвена истраживања	1
Библиотека	1 (библиотечки фонд 6. 650)
Читаоница	72 мјеста
Скриптарница	1
Канцеларија за студенску организацију	1
Конфуцијев институт	1
Канцеларије за администрацију	8
Студентска служба	2
Студентски бифе	1

Табела 23: Расположиви простор

Физички ресурси намијењени студентима:

Површина учионичког простора износи 1.313,40 м². Његову структуру чини 1 амфитеатар и 13 учионица са укупно 930 сједећих мјеста те 1 рачунарска учионица са 35 рачунара. Амфитеатар и учионице опремљени су пројекторима и аутоматским платнима за пројекторе. Површина библиотечног простора износи 198,60 м². Библиотека располаже са 6.650 библиографских јединица. У библиотеци су запослене 2 особе.

Физички ресурси намијењени наставницима и сарадницима и администрацији:

Физичке ресурсе намијењене наставницима и сарадницима чини 39 кабинета опремљених рачунарима. Физичке ресурсе намијењене обављају административних послова чини 8 канцеларија. На обављају административних послова ангажовано је 25 особа од чега 4 у Студентској служби. Површина простора за заједнички боравак износи 255 м². По структури она се састоји од 2 сале за различите активности, од којих површину простора за рад и организовање студената чини 30 м².

Физички ресурси Студијског програма социологије:

Студијски програм социологије свакодневно користи четири климатизоване и технички потпуно опремљене учионице са 160 мјеста, као и 9 климатизованих и технички опремљених наставничких и сарадничких кабинета. Студентима је на располагању свакодневно кориштење библиотеке са 5.957 библиографских јединица, читаонице са 72 мјеста те рачунарске сала са 30 мјеста, у којој је обезбијеђена стална и стабилна интернет конекција. Зграда Факултета политичких наука као и онај дио физичких ресурса које користе студенти намјенски је и потпуно прилагођена особама са инвалидитетом, чиме су обезбијеђени равноправни услови студирања за све студенте.

15. Наставни план и програм

(додјелјивање ЕТЦС бодова, основни подаци о предметима, мобилност у наставном плану и програму, флексибилност наставног плана и програма, студентска пракса, оцјењивање рада студента)¹⁰

Приликом израде наставног плана и програма примијењена је препоручена процентуална заступљеност предмета (основних, дисциплинарних, уско дисциплинарних, комплементарних и општих као и број обавезних и изборних предмета). Основних предмета има 10% и то: Увод у социологију, Основе примијењене социологије, Социолошке теорије I, Социолошке теорије II, Методологија социјалних истраживања, итд. Дисциплинарних предмета је око 27%, Статистика у социјалним истраживањима – основе, Статистика у социјалним истраживањима – закључивање, Социологија друштвених промјена, Социологија руралне одрживости, Социологија политике, Социологија урбаног развоја, Социологија религије, итд. Уско дисциплинарних је око 25%. На усмјерењу за рад, организацију и људске ресурсе то су: Методологија социјалних истраживања, Методологија примијењених истраживања, Социологија рада, Социологија организације, Корпоративно комуницирање, Менаџмент људских ресурса, итд. На усмјерењу за друштвену аналитику то су: Квантитативна методологија, Квалитативна методологија, Дигитална социологија, Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1, Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2, итд. Комплементарних је око 7% и то су: Социјална психологија, Психологија личности, Социјална политика, Односи са јавношћу, Јавне политике, процеси и актери, итд. Општих предмета је око 10% и ту убрајамо језике и предмете који се слушају на осталим СП, као што су Увод у политичке науке, Основе комуникологије итд. Остали предмети се могу такође сврстати у неке од наведених група у зависности од начина тумачења и погледа из аспекта усмјерења. Додјела ЕТЦС бодова усаглашена је за принципом годишњег оптерећења студента од 60 ЕТЦС бодова у оквиру 40-часовне радне седмице. У току године студенти имају 45 радних седмица. С обзиром на то да је укупно радно оптерећење 1.800 сати годишње, а вриједност једног ЕТЦС бода је 30 сати укупног рада студента, додјела ЕТЦС бодова усаглашена је са дозвољеним оптерећењем. Нпр. $6 \times 30 = 180$, $180 \times 5 = 900$ итд. Укупно збир сати износи 900 по једном семестру, што је 1.800 радних сати по години. Осим тога, на основу разговора са предметним наставницима о стварном оптерећењу студента кроз рад на часу и кроз вјежбе те додатне активности које се односе на семинарске радове, презентације итд., те увидом у литературу која се препоручује студентима за припремање испита, констатовали смо да је додјела 6 ЕТЦС бодова у предметима на првој и другој години савим оправдана. Имајући у виду да поједини предмети имају исти број бодова са различитим бројем часова и вјежби узроковано је њиховим статусом као и чињеницом да ли се ради о дисциплинарним, уско дисциплинарним, стручним итд. Тако, на примјер, када су у питању изборни предмети који су предвиђени за 5. 6. и 7. семестар, њихова

¹⁰ По Упутству за израду и побољшање студијских програма

бодовна вриједност је смањена јер су у семестрима када студенти стичу излазне квалификације кроз усмјерене предмете па је рад на изборним предметима нешто мањи и износи 4 ЕТЦС бода.

У приложеним силабусима видљиви су циљеви предмета, исходи учења, условљеност предмета, садржај предмета, методе и технике извођења наставе, начин оцјењивања као и литература. У заглављу обрасца силабуса налазе се општи подаци о називу предмета, наставнику који је приредио силабус (евентуално може бити наведен и сарадник), броју бодова и друге генералије.

Важно је напоменути да су сви наставници предвиђени за извођење предмета на предложеном наставном плану и програму са Универзитета у Бањој Луци, што се може провјерити и увидом на сајт Универзитета: <http://www.unibl.org/>. То је уједно доказ о њиховом радном односу са пуним радним временом.

Када је у питању *мобилност у наставном плану*, препоручује се прва година студија, у којој се обавезно изучавају страни језици као и основни уводни предмети, који се углавном изучавају на истим или сличним студијским програмима. Такође, седми и осми семестар због предвиђене праксе могу представљати тзв. „mobility window“ јер би студенти на основу искуства стеченог на пракси током 5. и 6. семестра могли компарирати стечена знања и вјештине у Републици Српској са иностранством. Осим тога сви предмети су једносеместрални што олакшава студентску мобилност. Препоручена је студентска мобилност према Словенији с обзиром да је нови студијски програм конципиран по узору на сличан програм *Факултета за друштвене веде* у Љубљани.

Флексибилност наставног плана постиже се усмјеравањем студента на трећој години (пети семестар) ка излазном профилу према властитим склоностима и интересовањима. Осим тога флексибилност се постиже и кроз изборне предмете (погледати наставни план и програм) који омогућавају студентима да слушају предмете на основу личног афинитета.

Студентска пракса је предвиђена током четири семестра и то у трећој и четвртој години студија. Начин реализације праксе биће прилагођен мјесту извођења са дефинисаним начином оцјене и евалуације од стране ментора са нагласком на оцјени вјештина, разумијевања и рјешавања одређених задатака. Практика за циљ има стицање искуства у радним процесима који омогућавају коришћење стечених знања и вјештина током студија и њихово примјена у току практичног рада. Посебно се усавршавају одређене вјештине, технологије и методе рада, тимски рад, формирање мишљења о релевантности програма за радно мјесто итд. Организација праксе условљена је потписивањем уговора између Универзитета (факултета) студената и послодаваца са дефинисаним циљевима и задацима.

Оцјењивање рада студента се врши додјељивањем бодова за сваки рад за сваки облик активности у току семестра прописано Правилима студирања на I и II циклусу студија

http://unibltest.etf.rs/uploads/files/strane/studije/pravila_studiranja/Pravila_studiranja_na_I_i_II_cikusu.pdf

У току семестра студент може да има два колоквијума те да одређене бодове освоји и на основу других активности као што су семинарски радови, реферати и други облици рада. Такође се присуство студента на самој настави и вјежбама верификује бројем бодова. Укупно студент у предиспитним обавезама максимално остварује 50 бодова те на самом испиту такође до 50 бодова. Оцјењивање се врши у складу са Статутом универзитета. Од 51 до 60 бодова, оцјена је 6; од 61 до 70 бодова оцјена је 7; од 71 до 80 бодова оцјена је 8; од 81 до 90 бодова оцјена је 9, а од 91 до 100 бодова оцјена је 10.

**НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПРИМИЈЕЊЕНЕ
СОЦИОЛОГИЈЕ (смјерови ОРГАНИЗАЦИЈА, РАД И ЉУДСКИ РЕСУРСИ и
ДРУШТВЕНА АНАЛИТИКА)**

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1.	1.	Увод у социологију	О	3	1	0	6
	2.	Основе примијењене социологије	О	3	1	0	6
	3.	Увод у политичке науке	О	3	1	0	6
	4.	Основе комуникологије	О	3	1	0	6
	5.	Страни језик	И	2	2	0	6

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2.	1.	Социолошка теорија I	О	3	1	0	6
	2.	Статистика у социјалним истраживањима - основе	О	3	1	0	6
	3.	Социологија друштвених промјена	О	3	1	0	6
	4.	Социјална психологија	О	3	1	0	6
	5.	Страни језик	И	2	2	0	6

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
3.	1.	Социолошка теорија II	О	3	1	0	6
	2.	Статистика у социјалним истраживањима - закључивање	О	3	1	0	6
	3.	Социологија руралне одрживости	О	3	1	0	6
	4.	Социологија религије	О	3	1	0	6
	5.	Религије свијета	И	2	2	0	6
			Социологија спорта	И	2	2	0

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
4.	1.	Методологија социјалних истраживања	О	3	1	0	6
	2.	Социологија урбаног развоја	О	3	1	0	6
	3.	Социологија породице	О	3	1	0	6
	4.	Социологија културе и умјетности	О	3	1	0	6
	5.	Студије рода	И	2	2	0	6
			Демократија и људска права	И	2	2	0

Смјер за организацију, рад и људске ресурсе (звање које се стиче Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса – 240 ECTS)

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5.	1.	Социологија рада	О	2	2	0	5
	2.	Социологија политике	О	2	2	0	5
	3.	Методологија примијењених истраживања	О	3	1	0	6
	4.	Социјална политика	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 1	О	—	—	—	4
	6.		Социологија образовног капитала	И	2	2	0
		Односи с јавношћу	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
6.	1.	Социологија организације	О	2	2	0	5
	2.	Основи економије	О	3	1	0	6
	3.	Основи права	О	3	1	0	6
	4.	Пословна информатика	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 2	О	—	—	—	4
	6.		Социологија слободног времена	И	2	2	0
		Друштвени морал и радна етика	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
7.	1.	Социологија предузетништва	О	3	1	0	6
	2.	Корпоративно комуницирање	О	2	2	0	5
	3.	Радно и социјално право	О	2	2	0	5
	4.	Психологија личности	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 3	О	—	—	—	4
	6.		Културни маркетинг	И	2	2	0
		Родна равноправност у управљању људским ресурсима	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8.	1.	Менаџмент људских ресурса	О	3	1	0	6
	2.	Социологија ризика	О	2	2	0	5
	3.	Организационо понашање	О	3	1	0	6
	4.	Менаџмент непрофитних организација	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 4	О	—	—	—	4
	6.	Завршни рад	О	—	—	—	4

**Смјер за друштвену аналитику (звање које се стиче Дипломирани социолог
друштвене аналитике – 240 ECTS)**

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5.	1.	Методологија примијењених истраживања	О	3	1	0	6
	2.	Друштвена информатика	О	2	2	0	5
	3.	Односи с јавношћу	О	2	2	0	5
	4.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 1	О	—	—	—	4
	6.		Социјална политика	И	3	1	0
		Социјална и културна антропологија	И	2	2	0	5

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
6.	1.	Квантитативна методологија	О	3	1	0	6	
	2.	Дигитална социологија	О	2	2	0	5	
	3.	Дигитална култура	О	3	1	0	6	
	4.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2	О	2	2	0	5	
	5.	Стручна пракса 2	О	—	—	—	4	
	6.		Кампање у односима с јавношћу	И	2	2	0	4
			Односи с јавношћу у новим медијима	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
7.	1.	Квалитативна методологија	О	3	1	0	6	
	2.	Интеркултурално комуницирање	О	2	2	0	5	
	3.	Родна перспектива у друштвеним истраживањима	О	2	2	0	5	
	4.	Јавне политике – процеси и актери	О	3	1	0	6	
	5.	Стручна пракса 3	О	—	—	—	4	
	6.		Социологија одрживог развоја	И	2	2	0	4
			Социологија образовног капитала	И	2	2	0	4

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8.	1. Савремени духовни изазови	О	3	1	0	6
	2. Примјена рачунара у социјалним истраживањима 3	О	2	2	0	5
	3. Медијска писменост	О	2	2	0	5
	4. Социјална демографија	О	3	1	0	6
	5. Стручна пракса 4	О	—	—	—	4
	6. Завршни рад	О	—	—	—	4

Листа обавезних предмета¹¹

Р. Б	Назив предмета	Ужа научна област	Одговорни наставник	Установа
1.	Увод у социологију	Теоријска социологија	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
2.	Основе примијењене социологије	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
3.	Увод у политичке науке	Политичка теорија	Доц. др Владе Симовић	ФПНБЛ
4.	Основе комуникологије	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
5.	Социолошка теорија I	Теоријска социологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
6.	Статистика у социјалним истраживањима – основе	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
7.	Социологија друштвених промјена	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
8.	Социјална психологија	Социјална и организацијска психологија	Проф. др Владимир Турјачанин	ФФБЛ
9.	Социолошка теорија II	Теоријска социологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
10.	Статистика у социјалним истраживањима - закључивање	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ

¹¹ Листа одговорних наставника сачињена је на основу наставника који су приредили силабусе за потребе израде Елабората. Предметни наставници биће накнадно именовани на НН вијећу за предстојећу Академску годину.

11.	Социологија руралне одрживости	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
12.	Социологија религије	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
13.	Методологија социјалних истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
14.	Социологија урбаног развоја	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
15.	Социологија породице	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
16.	Социологија културе и умјетности	Посебне социологије	Проф. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
17.	Социологија рада	Посебне социологије	Проф. др Ђукић Немања	ФПНБЛ
18.	Социологија политике	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
19.	Методологија примијењених истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
20.	Социјална политика	Социјална политика	Проф. др Мира Ђук	ФПНБЛ
21.	Стручна пракса 1		Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
22.	Социологија организације	Посебне социологије	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
23.	Основи економије	Теоријска економија	Проф. др Стево Пуцар	ЕФБЛ
24.	Основи права	Право	Доц. др Матеј Савић	ФПНБЛ
25.	Пословна информатика	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
26.	Стручна пракса 2		Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
27.	Социологија предузетништва	Посебне социологије	Проф. др. Александар Јанковић	ФПНБЛ
28.	Корпоративно комуницирање	Комуникологија	Доц. др Александар Врањеш	ФПНБЛ
29.	Радно и социјално право	Радно и социјално право	Жељко Мирјанић	ПФБЛ
30.	Психологија личности	Психологија личности	Ђорђе Чекрлија	ФФБЛ
31.	Стручна пракса 3		Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
32.	Менаџмент људских ресурса	Менаџмент	Доц. др Бранка Золак Пољашевић	ЕФБЛ
33.	Социологија ризика	Посебне социологије	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ

34.	Организационо понашање	Посебне социологије	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
35.	Менаџмент непрофитних организација	Менаџмент	Проф. др Зоран Лукић	ЕФБЛ
36.	Стручна пракса 4		Доц. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
37.	Методологија примијењених истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
38.	Друштвена информатика	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
39.	Односи с јавношћу	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
40.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
41.	Стручна пракса 1		Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
42.	Квантитативна методологија	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
43.	Дигитална социологија	Методологија друштвених истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
44.	Дигитална култура	Посебне социологије	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
45.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
46.	Стручна пракса 2		Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
47.	Квалитативна методологија	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
48.	Интеркултурално комуницирање	Комуникологија	Доц. др Драгана Трнинић	ФПНБЛ
49.	Родна перспектива у друштвеним истраживањима	Онтологија	Проф. др Милена Карапетровић	ФФБЛ
50.	Јавне политике – процеси и актери	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
51.	Стручна пракса 3		Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
52.	Савремени духовни изазови	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ

53.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 3	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
54.	Медијска писменост	Комуникологија	Доц. др Драгана Трнинић	ФПНБЛ
55.	Социјална демографија	Демографија	Проф. др Драшко Маринковић	ПМФБЛ
56.	Стручна пракса 4		Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ

Листа изборних предмета¹²

Р. Б	Назив предмета	Ужа научна област	Одговорни наставник	Установа
1.	Енглески језик 1	Енглески језик	Проф. др Дијана Тица	ФФБЛ
2.	Њемачки језик 1	Њемачки језик	Ма Андреа Поповић	ФФБЛ
3.	Енглески језик 2	Енглески језик	Проф. др Дијана Тица	ФФБЛ
4.	Њемачки језик 2	Њемачки језик	Ма. Андреа Поповић	ФФБЛ
5.	Религије свијета	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
7.	Социологија спорта	Посебне социологије	Проф. др Душко Вејновић	ФПНБЛ
8.	Студије рода	Посебне социологије	Проф. др Драгана Вилић	ЕФБЛ
9.	Демократија и људска права	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
10.	Социологија образовног капитала	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
11.	Односи с јавношћу	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
12.	Социологија слободног времена	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
13.	Друштвени морал и радна етика	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
14.	Менаџмент у култури	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
15.	Родна равноправност у управљању људским ресурсима	Онтологија	Проф. др Милена Карапетровић	ФФБЛ
16.	Социјална политика	Социјална	Проф. др Мира Ћук	ФПНБЛ

¹² Листа одговорних наставника за изборне предмете сачињена је на основу наставника који су приредили силабусе за потребе израде Елабората. Предметни наставници биће накнадно именовани на НН вијећу за предстојећу Академску годину.

		политика		
17.	Социјална и културна антропологија	Социјална антропологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
18.	Кампање у односима с јавношћу	Комуникологија	Доц . др Александар Врањеш	ФПНБЛ
19.	Односи с јавношћу у новим медијима	Комуникологија	Доц. др Александар Врањеш	ФПНБЛ
20.	Социологија одрживог развоја	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
21.	Социологија образовног капитала	Посебне социологије	Проф. др. Ранка Перић Ромић	ФПН БЛ

16. Силабуси¹³

Увод у социологију

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Први
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет уводи студенте у схватање и разумјевање основног појмовно-категоријалног апарата социологије као науке. Полази се од одређења социологије, њеног предмета и метода истраживања, затим се излажу основни социолошки појмови – друштво, друштвено дјеловање, друштвене појаве, процеси и творевине, друштвене групе, установе, организације, друштвена структура и стратификација, друштвене промјене, итд. Студенти се упознају са основним социолошким теоријама и њиховом употребом у објашњењу друштвених појава, социолошком имагинацијом, методолошким приступом у истраживању друштва. На крају се студенти упознају са основним проблемима савремене културе, комуникација, политичких процеса, урбаног и руралног живота, глобализацијом и њеним димензијама.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти који положе предмет *Увод у социологију* ће бити оспособљени да разумију основне појмове, карактеристике и кретања савременог друштва, да уоче постојеће и антиципирају будуће друштвене промјене, да користе социолошку имагинацију у разумјевању и интерпретацији социолошке литературе. Студенти ће бити оспособљени да самостално раде семинарске радове, користећи новије методолошке инструменте и технике.

Садржај предмета

- Наука и остали облици друштвене свијести и сазнања о стварности (филозофија, религија, магија, идеологија); Социологија као модерна наука о друштву; Предмет и метод социологије; мјесто социологије у подјели наука; однос социологије и других друштвених наука
- Научно истраживање – циљ, фазе, индикатори, хипотезе; социолошки метод; истраживачке технике у социологији (за прикупљање, анализу и тумачење података)

¹³ Силабусе су за потребе Елабората припремили професори са Универзитета у Бањој Луци, а листе одговорних наставника утврђиваће се на НН вијећима.

- Социјална мисао у предмодерним друштвима (античка Грчка, Рим, средњовјековно друштво, феудално друштво и прелаз у нови вијек)
- Социјална мисао у модерном друштву; Настанак и развој социологије; Оснивачи и утемељивачи социологије и њихова схватања (Конт, Сен-Симон, Спенсер, Маркс, Диркем, Вебер, ...)
- Социолошке теорије и приступи изучавању друштва (позитивизам, еволуционизам, бихејвиоризам, историјски материјализам, формализам, функционализам, структурализам, симболички интеракционизам, ...)
- Социолошке теорије и приступи изучавању друштва (позитивизам, еволуционизам, бихејвиоризам, историјски материјализам, формализам, функционализам, структурализам, симболички интеракционизам, ...)
- Појединац и друштво; Рад и друштвена производња
- Социјализација и идентитет
- Друштвена структура и стратификација; друштвене неједнакости; сиромаштво
- Друштвене групе (сродничке-породица, род, братство; функционалне – професионалне, вјерске, политичке; статусне – класе и слојеви; просторне – села и градови; етничке – плем, народ, нација); установе и организације (породица, брак, бирократске организације, радне организације, итд.)
- Култура; идеологија; умјетност
- Комуникација у друштву
- Друштвене промјене и развој
- Глобализација и схватања глобализације
- Припрема за испит

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гиденс, Е. (2006). *Социологија*. Београд: Економски факултет (одбрани дијелови).
- Мимица, А. и Богдановић, М. (прир.), (2007). *Социолошки речник*. Београд: Завод за уџбенике (одабрани дијелови).
- Митровић, М. (2005). *Социологија - основни појмови и проблеми*. Београд: Правни факултет (одабрани дијелови).
- Schaefer, P. (2005). *Sociology (ninth edition)*. New York: McGraw-Hill (одабрани дијелови).
- Шијаковић, И. (2017). *Увод у социологију*. Бања Лука: Научно удружење социолошки дискурс (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Основи примијењене социологије

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Први
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Представљање основних епистемолошких поставки социолошке имагинације, односно упознавање са могућностима за примјену социолошке теорије и метода у ванакадемском контексту – као оруђа за рјешавање проблема са којима се суочавају појединци, заједнице, друштвене групе, организације и(ли) институције.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да уоче међусобну повезаност биографских и структурално-историјских, односно приватних и јавних аспеката друштвености. Студенти и студенткиње ће бити у стању да објасне и критички вреднују основне приступе за рјешавање проблема у примјењеној социологији. Студенти и студенткиње ће стећи теоријска и практична знања о начинима за идентификовање и рјешавање проблема на различитим нивоима друштвене структуре. Студенти и студенткиње ће развити (само)рефлексиван однос према социолошком позиву и научно-стратегијској улози друштвених наука.

Садржај предмета

- Појам и предмет примјењене социологије
- Настанак и развој примјењене социологије
- Социолошка имагинација – епистемолошке претпоставке примјењене социологије
- Социологија као оруђе за рјешавање друштвених проблема
- Приступи за рјешавање проблема. Друштвени системи. Хумана екологија. Животни циклус.
- Клинички приступ. Друштвене норме. Заједница.
- Рјешавање проблема на микронивоу друштвене структуре I
- Рјешавање проблема на микронивоу друштвене структуре II
- Рјешавање проблема на мезонивоу друштвене структуре
- Рјешавање проблема на макронивоу друштвене структуре
- Истовремено рјешавање проблема на различитим нивоима друштвене структуре
- Евалуационо истраживање
- Професионална етика у примјењеној социологији
- Ка фронетичким друштвеним наукама I

- Ка фронетичким друштвеним наукама II

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Bhrun, J. and Rebach, H. (2007). *Sociological Practice: Intervention and Social Change*. New York: Springer (одабрани дијелови).
- Izrael, M. i Hej, I. (2013). *Etika istraživanja u društvenim naukama*. Beograd: Službeni glasnik (одабрани дијелови).
- Mils, Č. R. (1998). *Sociološka imaginacija*. Beograd: Plato (Одабрани дијелови).
- Odell Korgen, K. and Atkinson, M. (2018). *Sociology in Action*. London: Thousand Oaks/Sage Publications (одабрани дијелови).
- Flivbjerg, B. (2012). *Šta mogu društvene nauke*. Beograd: Službeni glasnik (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Увод у политичке науке

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењене социологије
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Први
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Владе Симовић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Увод у политичке науке један је од темељних предмета на Факултеу политичких наука и због тога се изучава у првој години студија. У оквиру Увода у политичке науке циљ је да се студенти упознају са основама науке о политици и најважнијим политичким феноменима. Ријеч је појавама попут политике, државе, моћи, демократије, елита, идеологије, партија, лидерства, политичке културе и глобализације. Основни циљ предмета Увод у политичке је да оспособи студенте за даљи рад и савладавање осталих предмета на Факултету политичких наука.

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку предмета Увод у политичке науке студент стиче и развија одговарајуће знање и способности неопходне за даљи наставак студија у оквиру уписаног студијског програма.

Садржај предмета

Садржај предмета по недјељама:

- Проблем дефинисања политике
- Античко и средњовјековно схватање политике
- Нововјековно схватање политике и савремени изазови политике
- Држава
- Облици државе
- Моћ
- Понављање градива из првог дијела
- Демократија
- Елите
- Идеологија и идеологије
- Политичке партије
- Лидерство
- Политичка култура
- Глобализација
- Понављање градива из другог дијела

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Кеџмановић, Н. (2009). *Политика, држава и моћ: студије из политичке теорије*. Београд: Чигоја штампа.
- Кеџмановић, Н. (2011). *Елементи владавине: студије из политичке теорије*. Београд: Чигоја штампа.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Основе комуникологије

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Први
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Александар Богданић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Студенти се упознају са стручним и академским пољем комуникологије, стичу разумевање најважнијих комуниколошких питања и упознају различите путеве и методе у трагању за њиховим одговорима.

Исходи учења (стечена знања)

Након похађања предмета, студентима су јасни најважнији апспекти комуницирања у савременом друштву, начини на који се комуницирање изучава, као и примјена комуниколошких знања и вјештина у различитим миљеима друштвених односа.

Садржај предмета

- Поимање људског комуницирања
- Сlikовно и нејезичко комуницирање
- Знак, значење и комуницирање
- Језик, говорно и писмено комуницирање
- Интерперсонално комуницирање
- Комуницирање у малим групама
- Јавно комуницирање
- Посредовано и масовно комуницирање
- Масовни медији
- Нови и друштвени медији
- Дискурси јавног комуницирања: новинарство
- Дискурси јавног комуницирања: односи с јавношћу и реклама
- Одабране теме и теоријска размишљања о комуницирању
- Истраживачки методи у комуникологији
- Завршно разматрање: видови и контексти

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Богданић, А. (2010). *Огледи из комуникологије*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Богданић, А. (2016). *Разматрање новинарског дискурса и теорије медија: Увод у теорију новинарности*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Табс, С. (2013). *Комуникација: принципи и контексти*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Енглески језик 1

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Први
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: проф. др Дијана Тица
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета јесте да се студенти упознају са основама академског енглеског језика, заснованог на општем енглеском језику (ниво А1-Б2) и елементима енглеског језика за посебне намјене, узимајући у обзир специфичност студијских програма на којима се предмет изводи. Поред тога, ради се на проширењу стручног вокабулара и овладавања у различитим регистрима писаног и говорног језика.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити у могућности да се споразумијевају у свакодневним ситуацијама, да се представе у радном окружењу, да опишу своје радне обавезе. Поред тога, студенти ће усвојити основну стручну терминологију сходно студијском програму који похађају.

Садржај предмета

- Упознавање студената са садржајем предмета, начином рада и полагања испита.
- *Nice to meet you.* Presentsimpletense за упознавање и чаврљање (small talk).
- *Helping people to learn.* Разговор о дужностима на послу, телефонирање.
- *Have a good weekend.* Разговор о слободном времену и хобијима.
- *North and south.* Presentsimpletense за разговор о уобичајеним радним активностима. Прилози за учесталост (sometimes, usually, often, rarely).
- *Health care – public or private?* Разговор о организацији институција и компанија, телефонирање – примање порука.
- *Downtown Barcelona.* Разговор о куповини и цијенама. *Changing workspace.* Бројиве и небројиве именице, детерминатори (some, any, alotof). (Први колоквијум)
- *The A team.* Придјиви за описивање радних колега и радних навика.
- *I love Chicago.* Разговор о животу у граду, саобраћају, туристичкој понуди.
- *Eating around the world.* Поређење придјева, поредбене структуре.
- *Nice work.* Разговор о организацији посла, сруктура мејлова.
- *Do you salsa?* Разговор о спортовима и спортским активностима. *Chanel.* Pastsimpletense за разговор о прошлим догађајима.
- *Médecins Sans Frontières.* Разговор о свјетским организацијама и компанијама те њиховим активностима.

- *Trekkingin Nepal*. Путовање авионом, разговор о путовањима и одмору. (Други колоквијум)

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Alexander, L.G. (1999). *Right Word, Wrong Word: Words and Structures Confused and Misused by Learners of English*. Harlow, Essex: Longman.
- Dignen, B., Flinders, S. and Sweeney. S. (2004). *English 365, Personal Study Book 1*. Cambridge: CUP.
- Swan, M. and Walter.C. (2000). *How English Works?: A Grammar Practice Book*. Oxford: OUP.
- Swan, M. and Walter. C. (2003). *The Good Grammar Book*. Oxford: OUP.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Њемачки језик 1

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Први
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: мр Поповић Андреа
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

По успјешном завршетку овог курса студенти ће бити у стању да се представе, поздраве, разговарају о породици, пријатељима, становању, бројевима и куповини.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти су у стању да се писмено и усмено изразе на нивоу А1/1 европског референтног оквира за језике.

Садржај предмета

- Припрема и упис семестра. Упознавање, увод; 1А: Guten Tag. -Hallo! (правила читања, слушни текст, поздрав, доба дана)
- 1 В: Ich heiße Timo. (Представити себе и друге)
- 1С: Ich komme aus Finnland.(Питати и рећи одакле је неко и које језике говори)
- 1D/E: Buchstaben/Adresse (Алфавет, телефонски разговор, попуњавање формулара)
- 2А: Wie geht's? - Danke, sehr gut. (Питати некога, како је)
- 2В: Das ist mein Freund Timo.(Предсављање пријатеља и чланова породице)
- 2С: Sie wohnt in der Baaderstraße. (Рећи мјесто становања)
- 2D/E: Zahlen und Personalien/Sich vorstellen.(Бројеви 0-20, попуњавање формулара, рећи нешто о себи)
- 3А: Das ist doch kein Apfel, oder? (Описивати намирнице)
- 3В: Erdäpfel sind Kartoffeln.(Навести количину у куповини)
- 3С: HabenSie Äpfel? (Разговор у куповини)
- 3D/E: GewichteundMaßeinheiten/MeinLieblingsessen. (Бројеви 21-100, цијене, количине, мјерне једин.)
- 4А: DasistdasWohnzimmer. (Дијелови куће или стана)
- 4В: DieWohnunggefälltmirsehrgut... (Опис куће или стана, исказити допадање или недопадање)
- Колоквијум

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Niebisch, D. (2006). *Schritte international 1*. Deutschland: Hueber Verlag, Ismaning.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социолошка теорија I

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Други
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

СТИЦАЊЕ ОСНОВНОГ АКАДЕМСКОГ ЗНАЊА О КЛАСИЧНИМ СОЦИОЛОШКИМ ТЕОРИЈАМА.

Исходи учења (стечена знања)

Савладавањем градива из овог предмета студент ће бити:
Упознат са теоријским и појмовним парадигмама и дискурсима у првој и другој фази историјског развоја социологије (од Конта до Диркема те од Диркема до Фукоа);
Оспособљен да влада појмовним апаратом сваке појединачне теоријске парадигме;
Оспособљен да примјењује стечена теоријска знања у разумијевању, анализи и критици свакодневних друштвених појава и процеса.

Садржај предмета

- Историјски развој социологије (позитивистичка, социологистичка и симболичка фаза)
- Структура социолошке науке (универзална, општа, теоријска и појмовна парадигма)
- Позитивистичка теорија Огиста Конта
- Еволуционистичка теорија Херберта Спенсера
- Материјалистичке теорије друштва (Морган, Маркс, Енгелс)
- Формализам у социологији (Зимел, Фон Визе, Тенис)
- Психолошке теорије друштва (Фројд, Фром, Ле Бон)
- Теоријски систем Макса Вебера
- Социологистичка теорија Емила Диркема
- Дубинска социологија Жоржа Гурвича
- Цикличне теорије друштва (Сорокин, Шпенглер, Берђајев, Тојнби)
- Функционалистичке и неофункционалистичке теорије друштва (Парсонс, Мертон, Малиновски, Браун, Луман)
- Теорија елита (Парето, Моска, Рајт Милс)
- Теорије конфликта (Козер, Дарендорф)
- Структурализам (Алтисер, Пуланцас)

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео метеријала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Ђукић, Н. и Шијаковић, И. (2010). *Увод у класичне социолошке теорије*. Бања Лука: Економски факултет.
- Лалман, М. (2001). *Историја социолошких идеја*, Београд: Завод за уџбенике (одабрани дијелови)
- Ричер, Џ. (2009). *Савремена социолошка теорија и њени класични корени*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Статистика у социјалним истраживањима – основе

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Други
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ курса је да студенти овладају основним знањима и вјештинама из области статистичке методологије како би били оспособљени да разумију научно-истраживачке текстове у којима се користи основна статистичка анализа, као и да самостално спроведу адекватну статистичку методу.

Исходи учења (стечена знања)

Курс покрива проблеме прикупљања, сређивања и приказивања квантитативних података о друштву, као и основну процедуру закључивања на основу оваквих података. Студенти се упознају са мјерама дескриптивне статистике, основним појмовима теорије вјероватноће, теоријом и принципима планирања узорака, методама закључивања на основу узорка и принципима мјерења и провјере валидности мјерног инструмента.

Садржај предмета

- Упознавање, представљање плана и програма курса и обавеза студената
- Кратка историја развоја мјерења и статистике
Основни појмови. Прикупљање, сређивање и приказивање података
- вјежбе - Тумачење података из табела и графичких приказа званичне статистике и различитих истраживања
- Мјере централне тенденције
- Мјере дисперзије и облика распореда
- Статистички експеримент, догађај, вероватноћа догађаја, рачун вјероватноће
- Случајна промјенљива и модели рас ореда вјероватноће.
- Прекиди распореда вјероватноће – биномсни распоред. Вјежбе – Биномни распоред
- Непрекидни распореди вјероватноће – нормални распоред. Вјежбе – нормални распоред
- Непрекидни распореди вјероватноће – нормални распоред. Вјежбе – нормални распоред.
- Статистички узорак, основне врсте узорака и принципи узорковања

- Вјежбе – узорковање и узорачке дистрибуције
- Интервали повјерења и интервално оцјењивање параметара основног скупа
- Тестирање статистичких хипотеза
- Тестирање статистичких хипотеза. Презентације и групно анализирање истраживачких пројеката

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Комић, Ј. (2000). *Методи статистичке анализе кроз примјере – збирка задатака* (друго допуњено издање). Бања Лука: Економски факултет.
- Ловрић, М., Комић, Ј. И Стевић, С. (2017). *Статистичка анализа - методи и примјена* (друго измјењено и допуњено издање). Бања Лука: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске.
- Pallant, J. (2009). *SPSS приручник за преживљавање*. Београд: Микро књига.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија друштвених промјена

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Други
Фонд часова:	3 + 1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Кроз предмет *Социологија друштвених промјена* студенти/киње ће се упознати са основним теоријским и емпиријским приступима у проучавању друштвених промјена како на макро, тако и на микро нивоу. У том смислу друштвеним промјенама се прилази двојако: онима које се тичу друштва као цјелине, а односе са на глобалне/ планетарне процесе и промјене; као и онима које се одвијају у појединим подручјима друштвеног живота, као што су економија, политика, култура, религија/ духовност. Посебан нагласак се ставља на друштвене промјене у транзиционим и постсоцијалистичким друштвима, какво је и друштво у којем живимо. Циљ изучавања наставног предмета је препознавање друштвених промјена и њихове законитости у појединим временским и историјским периодима, као и разумијевање друштвених процеса, који уз друштвене промјене представљају најважнију категорију друштвене динамике.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње биће у стању да покажу: (1) завидно познавање теоријских, емпиријских и других актуелних питања везаних за друштвену динамику; (2) разумијевање различити теоријских приступа у схватању друштвених процеса и друштвених промјена, као и њихове нормативне импликације; (3) препознају и објасне друштвена кретања и промјена на глобалном/ планетарном и локалном нивоу, са посебним нагласком на друштвену средину у којој живе; (4) биће у стању да понуде критички засноване увиде о питањима везаним за различите приступе анализи друштвене динамике и друштвеног живота.

Садржај предмета

- Друштвене промјене: одређење
- Теоријски и методолошки приступи у проучавању и праћењу друштвене динамике
- Врсте друштвених промјена: друштвена кретања; друштвени развој, стагнација и регрес; друштвена еволуција и револуција;
- Утицаји на друштвену промјену: физичко окружење, политичка организација и културни чиниоци;
- Теорије модернизације: различити приступи;
- Мишел Фуко: од друштва дисциплине до друштва контроле;
- Како је сутра одредило данас: од друштва ризика до ризичног друштва;

- Глобализацијска дебата: различити приступи (хиперглобалисти, скептици, трансформационисти);
- Глобализација и културна (де)територијализација;
- Теорије друштвених сукоба;
- Макс Бергхолз: Насиље као генеративна сила;
- Религија и друштвене промјене: идеолошке манифестације религије и религијског;
- Босна и Херцеговина: постсоцијалистичка транзиција и друштвена трансформација;
- Друштвени покрети (одређење, врсте, динамика и развој друштвених покрета);
- Грађанско организовање и савремени друштвени покрети: да ли је могућ отпор у умрежаном друштву?

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Giddens, A. (2007). *Sociologija*. Zagreb: Nakladni zavod Globus (одабрани дијелови).
- Sztompka P. (1999). *The Sociology of Social Change*. Oxford: Blackwell Publishers (одабрани дијелови).
- Тили Ч. (1997). *Суочавање са друштвеном променом*. Београд: Филип Вишњић (одабрани дијелови).
- Харари, Н. Ј. (2019). *21 лекција за 21. Вијек*. Београд: Лагуна (одабрани дијелови).
- Naralambos, H. i Holborn, M. (2002). *Sociologija: Teme i perspektive*. Zagreb: Golden marketing (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социјална психологија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Други
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Владимир Турјачанин
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ изучавања предмета је да студенти овладају основним теоријским и практичним знањима из области Социјалне психологије.

Исходи учења (стечена знања)

По завршетку наставе студенти разумију подручје социјалне психологије у односу на друге гране психологије и остале друштвене науке. Разумјеће како људи стварају утиске о другим људима и зашто су ти утисци понекад погрешни. Студенти ће овладати темељним знањем о ставовима и њиховом мијењају, неопходним за разумијевање друштвеног понашања појединаца и група. Студенти разумију како настају предрасуде и како се могу редуковати. Како групе утичу на понашање појединца, те да ли су групне одлуке квалитетније од индивидуалних. Такође, научиће детерминанте и посљедице различитих групних понашања, попут сукоба и сарадње. Са практичне стране, студенти ће научити основне поставке истраживања из области социјалне психологије. Научиће основне технике анкетног истраживања, анализе архивске грађе и етнографског приступа у социјалној психологији.

Садржај предмета

- Увод у социјалну психологију. Шта је социјална психологија? Снага социјалног утицаја.
- Човјекови основни мотиви. Социјална психологија и друштвени проблеми.
- Методолошка питања у социјалној психологији. Како социјални психолози проводе истраживања?
- Описивање социјалног понашања. Предвиђање социјалног понашања. Одговарање на питања о узроцима. Етичка питања у социјалној психологији.
- Социјална спознаја. Како размишљамо о социјалном свијету. Аутоматско расуђивање. Контролисана социјална спознаја. Приказ социјалног мишљења. Унапређивање људског мишљења.
- Социјална перцепција. Како разумијевамо друге људе? Невербално понашање. Имплицитне теорије личности. Атрибуције узрока. Улога културе у атрибуцијском процесу. Колико су тачне наше атрибуције и утисци?
- Самооправдавање и потреба за очувањем самопоштовања. Потреба за оправдавањем властитих поступака. Теорија когнитивне дисонанце. Нови

смјерови у истраживању самооправдања. Самооправдавање насупрот самоодржавању: улога негативних вјеровања о себи.

- Ставови и промјена става. Природа и поријекло ставова. Промјена става. Отпорност на промјену ставова. Ставови и предвиђање понашања. Моћ рекламе.
- Конформизам. Информациони утицај и конформирање. Нормативни утицај и конформирање. Кориштење социјалног утицаја за подстицање пожељног понашања. Покоравање ауторитету.
- Групни процеси. Дефинисање: шта је група? Како групе утичу на понашање појединца? Групне одлуке: јесу ли двије главе паметније од једне?
- Сукоб и сарадња.
- Међусобна привлачност. Главне одреднице привлачности. Блиски односи. Објашњења љубави и привлачности.
- Просоцијално понашање. Зашто људи помажу? Основни мотиви просоцијалног понашања. Личносне детерминанте просоцијалног понашања. Ситуацијске одреднице просоцијалног понашања. Како у већој мјери подстакнути помагање?
- Агресија. Шта је агресија? Неуролошки и хемијски утицаји на агресију. Ситуацијски узроци агресије. Како смањити агресију?
- Предрасуде. Дефинисање предрасуда. Предрасуде, стереотипи и дискриминација. Шта узрокује предрасуде? Како се предрасуде могу смањити?

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Wilson, T., Akert, R. i Aronson, E. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Енглески језик 2

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Други
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: проф. др Дијана Тица
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета јесте да се студенти у познају са основама академског енглеског језика, заснованог на општем енглеском језику (ниво А1-Б2) и елементима енглеског језика за посебне намјене, узимајући у обзир специфичност студијских програма на којима се предмет изводи. Поред тога, ради се на проширењу стручног вокабулара и овладавању различитим регистрима писаног и говорног језика.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити у могућности да изразе планове у ближој и даљој будућности, резервишу смјештај, путничке карте и улазнице електронским путем, овладају елементима ван лингвистичког контекста. Поред тога, студенти ће проширити стручну терминологију сходно студијском програму који похађају.

Садржај предмета

- *Project Stockholm*. Present continuous tense за описивање привремених ситуација.
- *Workplace Communication*. Облици пословне комуникације. *Slow Food*. Гастрономски вокабулар.
- *Living in Hong Kong*. Модални глаголи за изражавање интерне и екстерне обавезе. *Online*. Вокабулар комуникације на интернету и друштвеним мрежама.
- *Beirut Intercontinental*. Резервисање хотелског смјештаја, кориштење хотелских услуга.
- *Working for Rolls Royce*. Детерминатори (many, much, few, a few).
- Понављање и припрема за први колоквијум.
- Први колоквијум
- *Start up* и *I buy money*. Језик финансија и новца.
- *Driving to Romania*. Present continuous tense за изражавање будући планова.
- *Out of order*. Ријечи и изрази за рјешавање проблема.
- *Teaching T'ai Chi*. Упућивање позива и разговор о здрављу.
- *Perfect planning*. Present perfect tense за разговор о животним искуствима и стварима које смо урадили у току дана.

- *A changing world*. Present perfect tense и Past simple tense за разговор о промјенама и трендовима.
- Понављање и припрема за други колоквијум.
- Други колоквијум

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Alexander, L.G. (1999). *Right Word, Wrong Word: Words and Structures Confused and Misused by Learners of English*. Harlow, Essex: Longman.
- Dignen, B., Flinders, S. and Sweeney, S. (2004). *English 365. Personal Study Book 1*. Cambridge: CUP.
- Swan, M. and Walter, C. (2000). *How English Works?: A Grammar Practice Book*. Oxford: OUP.
- Swan, M. and Walter, C. (2003). *The Good Grammar Book*. Oxford: OUP.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Њемачки језик 2

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Други
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: мр Андреа Поповић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Студенти су у стању да се писмено и усмено изразе на нивоу А1/1 европског референтног оквира за језике.

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку овог курса студенти ће бити у стању да разговарају о намјештају у кући, да разумију огласе у новинама, да кажу тачно вријеме и дане у седмици, да познају годишња доба, знају рећи какво је вријеме, да искажу намјеру, да знају предложити и противријечити и да пишу у прошлом времену.

Садржај предмета

- Припрема и упис семестра
- 4C Hastduaberschöne Möbel (намјештај, кућански апарати, боје; изразити допадање или недопадање)
- 4D/E Wohnungsanzeigen / Wohnstile (бројеви од 100 до 1.000 000, огласи у новинама, разумијевање новинског чланка)
- 5A Wie spät ist es? Es ist... (неофицијелно вријеме)
- 5B Ich räume die Wohnung auf. (омиљене свакодневне активности)
- 5C Ich stehe von Montag bis Freitag um halb acht auf. (дани у седмици)
- 5D/E Tageszeiten / Öffnungszeiten (ток дана, поруке на телефонској секретарици, радно вријеме, официјелно вријеме)
- 6A Das Wetter ist doch schön. Die Sonne scheint. (описивање времена, годишњих доба и страна свијета)
- 6B Sie haben ja einen jogginganzug, oder? (разговор у куповини или ресторану)
- 6C Habe ich das Geld wirklich nicht dabei? Doch, da ist es ja. (потврдити, противријечити, одбити)
- 6D/E Freizeit und Hobbys / Wetter (слободно вријеме, временска прогноза, писње

огласа)

- 7A Ich kann aber nicht Tango Tanzen. (говорити о способностима)
- 7B Corinna will einen Tangokurs machen. (исказати намјеру)
- 7C Hast du das gehört Koko? (описивање догађаја у прошлости)
- 7D/E Ich bin noch nie in eine Tanzschule gegangen / Deutsch lernen (описивање активности у прошлости, исказивање мишљења)

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Niebisch, D. (2006). *Schritte international 1. Deutschland* : Hueber Verlag, Ismaning.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социолошка теорија II

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

СТИЦАЊЕ ОСНОВНОГ АКАДЕМСКОГ ЗНАЊА О САВРЕМЕНИМ СОЦИОЛОШКИМ ТЕОРИЈАМА.

Исходи учења (стечена знања)

Савладавањем градива из овог предмета студент ће бити:
 Упознат са теоријским и појмовним парадигмама и дискурсима у трећој фази историјског развоја социологије (од Фукоа до данас);
 Оспособљен да влада појмовним апаратом сваке појединачне теоријске парадигме;
 Оспособљен да примјењује стечена теоријска знања у разумијевању, анализи и критици свакодневних друштвених појава и процеса.

Садржај предмета

- Теорија дискурзивне праксе Мишела Фукоа
- Теорија деконструкције Жак Дериде
- Теорија комуникативног дјелања Јиргена Хабермаса
- Символички интеракционизам (Блумер, Гофман)
- Етнометодологија (Гарфинкел, Даглас, Полнер)
- Феноменолошка социологија (Шиц, Бергер, Лукман)
- Рационалистичке теорије: Теорија размјене (Хоманс); Теорија рационалног избора (Колмен, Елстер); Методолошки индивидуализам Рејмона Будона
- Теорија праксе Пјера Бурдијеа
- Феминистичка социологија (Бовоар, Бернارد, Оукли, Смит)
- Теорија рефлексивне модерности Ентони Гиденса
- Теорија симулације Жан Бодријара
- Постмодернистичка теорија Жан Франсоа Лиотара
- Теорија флуидности Зигмунда Баумана
- Теорија умреженог друштва Мануела Каstellса
- Биополитичка теорија Ђорђиа Агамбена

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама.

Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Лалман, М. (2002). *Историја социолошких идеја*. Београд: Завод за уџбенике.
- Рицер, Џ. (2009). *Савремена социолошка теорија и њени класични корени*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).
- Спасић, И. (1998). *Интерпретативна социологија*. Београд: Завод за уџбенике (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Статистика у социјалним истраживањима - закључивање

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ курса је да студенти овладају основним знањима и вјештинама из области статистичког закључивања како би били оспособљени да изводе истраживања у којима се користи основна статистичка анализа. Студенти ће бити упознати са изворима званичне статистике и начином прикупљања, представљања и публиковања званичних статистичких података, као и са могућностима њихове употребе за описивање и анализирање друштвених појава.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће овладати основним методама статистичког закључивања, знаће да се користе подацима званичне статистике и да је користе у истраживањима која врше.

Садржај предмета

- Тестирање статистичких хипотеза – обнављање градива;
- Анализа варијансе;
- Хи квадрат тест;
- Проста линеарна регресиона анализа;
- Корелација;
- Непараметарски тестови;
- Провјера знања;
- Факторска анализа и анализа главних компоненти;
- Сврха, циљеви и стандарди званичне статистике;
- Претрага домаћих и страних извора званичне статистике;
- Методологија обимнијих анкета званичне статистике (анкета о радној снази, анкета о потрошњи, итд);
- Статистика економског развоја (друштвени производ, запосленост, незапосленост, образовни ниво, итд);
- Сиромаштво и социјална искљученост;
- Глобални истраживачки пројекти – WorldValueSurvey, EuropeanSocialSurvey;
- Провјера знања

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама.

Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Анкета о радној снази – методолошка објашњења
http://www.rzs.rs.ba/static/uploads/metodologije/anketa_o_radnoj_snazi/Metodologija_Anketa_o_radnoj_snazi.pdf
- Извјештај о квалитету за Анкету о радној снази, 2018.
http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/izvjestaji_o_kvalitetu/Izvjestaj_o_kvalitetu_Anketa_o_radnoj_snazi_2018.pdf
- Крстић, Г. и Шошкић, Д. (2012). *Економска статистика*. Београд: Економски факултет, стр. 11-50.
- Методолошко упутство за организаторе, инструкторе и друге учеснике у попису, Београд: РЗС, доступно на <http://media.popis2011.stat.rs/2011/obraci/Metodolosko-uputstvo.pdf>
- Отворена књига о Попису у БиХ 2013, друго, допуњено издање
http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/popis/otvorena_knjiga/Otvorena_knjiga_o_popisu_drugo_dopunjeno_izdanje_WEB.pdf

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија руралне одрживости

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет Рурална социологија настоји теоријски и историјски да укаже на суштинске односе и процесе развоја сељачког друштва на нашим просторима као примарне друштвене заједнице из које се даље развијају општине и урбане средине као више фазе друштвеног развоја. У предмету се анализирају теоријски и истраживачки доприноси претеча социологије села, али се даје и темељно одређење специфичних појава и процеса по којим се село разликује од града. Обрађују се установе и институције сељачког друштва као и структура друштвених и породичних односа, специфичности у подјели рада, односи традиционалне и модерне културе, аграрна и рурална друштвена структура, различити историјски догађаји који су реконструисали село, као што су аграрне реформе итд. Посебно се у предмету анализирају савремени аспекти могућности одрживости села и сељачког друштва и упоредна анализа истих процеса у земљама Европе.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће моћи разумијевати и анализирати категоријалне појмове о селу и сељачком друштву, те уочавати могућности и начине унапређења истог. Исходиште предмета свакако се препознаје и у постављању темељних сазнања о вриједносном карактеру сељачког друштва у Републици Српској као потенцијалу за пољопривредну и привредну стабилност цијелог друштва. Студенти ће бити оспособљени да вреднују традиционалну сеоску култура и да схвате односе и процесе који се одвијају у сеоској средини као и да формирају вриједносне ставове о важности одрживости истог.

Садржај предмета

- Предмет и методе социологије села
- Претече и оснивачи социологије села (Карацић, Ђорђевић, Вукосављевић)
- Етносоциолошка проучавања Ј. Ердељановић, социјализам С. Марковић, етногеографска проучавања Ј. Цвијића
- Задругарство Михајла Аврамовића
- Историјски настанак и развој села, чиниоци традиционалне сељачке економије
- Врсте и типови села и сеоска друштвена структура
- Аграрана и рурална друштвена структура
- Сеоске установе и институције, култура и обичаји
- Прва Аграрна реформа

- Друга Аграрне реформе
- Село између модернизације и традиције
- Савремено село под изазовом савремених услова и времена (српски сељак и амерички фармер)
- Могућности опстанка села и реформе сеоског начина живота и рада
- Посљедице укрупњавања земљишних посједа
- Село без сељака

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Вашко, Ж., Мрдаљ, В. и Брковић, Д. (2016). *Анализа политике подстицања развоја пољопривреде и села у Републици Српској*. Бања Лука: Институт за економику пољопривреде и рурални развој Пољопривредног факултета Бања Лука, УСАИД и АРД (одабрани дијелови).
- Жупанчић, М. (1991). Сељаштво и модернизација пољопривредних gospodarстава. *Социологија и село*, 29 (111/114), 45-55.
- Митровић, М. (2015). *Села у Србији, проблеми структуре и проблеми одрживог развоја*, Београд: РСЗ (одабрани дијелови).
- Шљукић, С. (2015). *Село у социолошком огледалу*. Нови Сад: Mediterran Publishing (одабрани дијелови).
- Шљукић, С., Шљукић, М. (2015). *Земља и људи*, Нови Сад: Mediterran Publishing (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија религије

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	3 +1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Кроз наставни предмет *Социологија религије* студенти/киње упознаће се са основама дисциплине, њеним предметом, садржајем и методама истраживања. Акцент је на међусобном односу и интеракцији друштва и религије, као и манифестацијама религијског у савременом друштву. Зато се посебан значај придаје актуелним дешавањима у вези предмета истраживања: секуларизација, оживљавање и ревитализација религије, однос религије и нације (национализма), однос религије и политике, настанак нових религија и алтернативних облика духовности. Од студената/киња очекује се поштовање различитих мишљења и уважавање других и другачијих погледа на религију.

Исходи учења (стечена знања)

Упознавање са новим теоријским приступима у проучавању религије; развој критичког мишљења; развијање способности за критичко поређење и вриједносно оцјењивање досадашњих теоријских и научних приступа у проучавању задатих проблема.

Садржај предмета

- Увод: Упознавање са наставним предметом и обавезама студената;
- Религија (појмовна одређења, теоријски приступи, систематизације и класификације); 3. Методе и задаци социолошког проучавања религије;
- Религијски дискурс и религијска пракса;
- Функционалистички приступ религији Емила Диркема;
- Религија и друштвена пракса: Расправа о протестантској етици;
- Религија и савремене друштвене промјене;
- Игра посвађаних ријечи: Секуларисти versus антисекуларисти;
- Јавна религија: Између употребе и злоупотребе;
- Религија и политика;
- Религијски фундаментализам: Конзервативни одговор на изазове модерности;
- Религијски национализам: Национални партикуларизам наспрам религијског универзализма;
- Нови религијски покрети и алтернативни облици духовности;
- Међурелигијски versus интерконфесионални дијалог: Ханс Кинг и пројект Weltethos;
- Будућност религије: Чему још религија?

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Davie, G. (2013). *The Sociology Of Religion: A Critical Agenda*. London: Sage Publications (одабрани дијелови).
- Knoublauch, H. (2004). *Sociologija religije*. Zagreb: Dereta (одабрани дијелови).
- Трнинић, Д. (2018). *Религија у огледалу времена: Прилози социологији секуларизације*. Бања Лука: Удружење за филозофију и друштвену мисао (одабрани дијелови).
- Хамилтон, М. (2003). *Социологија религије: Теоријски и упоредни приступ*. Београд: Clío (одабрани дијелови).
- Cvitković. I. (2004). *Sociologija religije*. Sarajevo: DES (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Религије свијета

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Основни циљ наставног предмета *Религије свијета* је упознавање студената/киња са социјалном историјом, учењима и обредима великих светских религија (хиндуизма, будизма, јудаизам, хришћанство и ислам). Обратиће се пажња на историјски контекст настанка поменутих религија, као и на основна учења, религијску праксу и симболику. Кроз одређење мјеста на религијској карти свијета, настојаће се увидјети улога и значај поменутих религијских заједница у савременим свјетским кретањима.

Исходи учења (стечена знања)

Упознавање студента и студенткиња са различитим религијским традицијама, њиховим учењима и вјерском праксом, а у циљу *продубљивања знања* о религијским заједницама у нашем друштву и *јачања религијске културе* која је предуслов за успостављање сарадње и интерконфесионалног дијалога.

Садржај предмета

- Упоредна религија (теоријско- методолошки приступи у проучавању свјетских религија);
- Географија религије и религијска карта свијета;
- Религије Индије: хиндуизам, џаинизам и будизам;
- Религије Далеког истока: традиционалне кинеске религије и шинтоизам;
- Јудаизам (библијска, талмудска, мистична и модерна мисао јудаизма);
- Рано хришћанство (Исус Христ, апостоли, Св. Павле, гностицизам, религијска заједница);
- Хришћанство (теологија, социјално учење, однос према политици); источно хришћанство (црквени поредак, етнофилетизам, аутокефалност; улога у друштву);
- Мартин Лутер и покрет реформације (историјски контекст, основна учења, протестантски фундаментализам);
- Ислам (Мухамед, настанак и ширење ислама);
- Извори ислама (писани, усмени и методски исламски извори);
- Структура исламског живота;
- Ислам и питање родне равноправности (однос према женама у исламском учењу и пракси), исламска умјетност (архитектура, калиграфија, исламски мистицизам);
- Сикизам (настанак, религиозни живот и обреди);

- New Age религиозност (заокрет од класичне религиозности према новијим облицима вјерности и духовности);
- Вјерске заједнице у Босни и Херцеговини.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бошковић, А., Вукомановић, М. и Јовановић, З. (2015). *Речник божанства и митских личности света*. Београд: Службени гласници, Институт друштвених наука (одабрани дијелови).
- Patridge, C. /ur./ (2005). *Enciklopedija novih religija: Nove religije, sekte i alternativni duhovni pokreti*. Zagreb: Naklada Ljevak (одабрани дијелови).
- *Religije svijeta: Enciklopedijski priručnik* (1998). Zagreb: Kršćanska sadašnjost (одабрани дијелови).
- Cvitković, I. (1999). *Religije suvremenog svijeta*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka/ Svjetska konferencija religija za mir (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија спорта

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Трећи
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Вејновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Основни циљ изучавања предмета јесте изучити општи друштвени амбијент са свим специфичностима, стања, функције и организације спорта у друштву, утицај спорта на друштво и обрнуто, утицај друштва на спорт. Даљњи циљ изучавања предмета јесте васпитање, образовање и оспособљавање студената за свјесно, активно и успјешно ангажовање у спорту и продубљивање знања о важности спорта у друштву. Критичком анализом праксе у спорту остварује се виши ниво научног објашњења, уопштавања и откривања законитости. Осим образовања и истраживања, као основне мисије, студенте је неопходно усмјеравати на сарадњу са заједницом, да служе заједници, али и да се ангажују у заједници по тематици спорта. Без теоријског уопштавања проблематике спорта било би тешко усмјеравати праксу.

Исходи учења (стечена знања)

Стечена знања из одслушаног предмета ће помоћи студентима у ширењу сазнања из области спорта, те бољем упознавању суштине, стања, садржаја и организације спорта у друштву.

Садржај предмета

- Наука и спорт (Развој, појам, предмет и конституисање социологије спорта; Однос социологије спорта и других друштвених наука; Метод социологије спорта)
- Спорт и друштво (Спорт и друштво у транзицији; Опште тенденције; Институционални оквири дјеловања спорта; Трендови транзиције спорта; Спорт-слика и израз одређеног друштва; Суштина спорта, мотиви, корист, стратегија – различити теоријски приступи; Мотиви, успјех и унапређење у спорту; Задовољство и корист од спорта;
- Спорт и безбједност заједнице; Спорт и здравље; Спорт, млади и образовање; Значај добровољаца у спорту; Сврха стратегије спорта; Различити теоријски приступи спорту);
- Функције спорта (Спорт и друштвено окружење; Друштвене функције спорта);

- Односи између друштва и спорта (Спорт као политичка појава; Нивои укрштања спорта и политике; Спорт као средство државне политике; Спорт у функцији дезинтеграције;
- Спорт као економска појава; Спорт и новац; Спорт и спонзорство; Спорт и реклама; Трансфер играча;
- Спорт као културна појава; Историјска повезаност културе и спорта; Култ духа и тијела; Културни контекст спорта; Културна дистрибуција спортова;
- Спорт као социјална појава; Спорт као морална појава);
- Социјална стратификација и спорт (Аматерски и професионални спорт; Масовни и елитни спорт; Нетакмичарски и такмичарски спорт; Границе врхунског спорта);
- Носиоци у спорту (Спортисти; Пропадање младих талената; Тренери и други посредници у спорту; Публика – навијачи; Појам спортске публике; Публика и други сродни појмови; Класификација спортске публике; Тим – клуб као основна организациона форма);
- Спорт и образовање (Општи и посебни циљеви образовања кроз спорт; Физичко образовање и спорт; Спорт и Европска Унија; Стручни кадрови у функцији развоја и унапређења наставе и спорта; Облици школовања стручних кадрова за потребе наставе и спорта; Интересовање младих за спортске активности; Физичко васпитање у новим условима у Републици Српској; Медији и спорт, Менаџмент у спорту; Спортско суђење и санкције у спорту);
- Негативне појаве у спорту: Насиље у спорту (Насиље у спорту као сегмент насиља у друштву, Насиље спортске публике, Медији и насиље у спорту, Обесмишљавање спортске игре кроз насиље,
- Национализам у спорту (Нација као основни фактор настанка национализма; Испољавање национализма у спорту; Утицај политике на национализам у спорту; Злоупотреба спорта; Утицај медија на национализам у спорту; Испољавање насиља код национализма у спорту, Посљедице национализма у спорту; Борба против национализма; Насиље и вандализам на спортским теренима; Фудбал, пропаганда и расизам у спорту; Функције фудбала; Расизам у фудбалу; Хулиганство у спорту; Тероризам у спорту);
- Како превазићи насилје у спорту (Мјере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама);
- Допинг и дрога у спорту

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Вејновић, Д. (2006). *Социологија спорта*. Универзитет у Бањој Луци – Факултет физичког васпитања и спорта (одабрани дијелови).
- Вејновић, Д. (2014). *Насиље и спорт – узроци, последице и стратегије превазилажења*. Бања Лука: Европски дефендологија центар (одабрани дијелови).
- Ковачевић, Б. (2000). *Социологија спорта*. Бања Лука: Центар за спорт (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2010). *Друштво, насиље и спорт*. Нови Сад: Mediterran Publishing (одабрани дијелови).
- Павловић, П. и Вејновић, Д. (2014). *Теорија и социологија спорта*. Бања Лука: Европски дефендологија центар и Удружењенаставника и сарадника Универзитета у Бањој Луци (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Методологија социјалних истраживања

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљеви изучавања предмета су усмјерени ка представљању основних истраживачких парадигми, метода, техника и вјештина које карактеришу процес научно-истраживачког рада у друштвеним наукама. У том контексту, посебна пажња ће бити посвећења пројектовању и реализацији истраживања, као и објављивању резултата научно-истраживачког рада. Кроз разматрање уобичајених приступа истраживању и академском писању, али и анализу начина на које су они примјењивани током израде конкретних научних радова, који ће служити као парадигматски примјери, поред наведених епистемолошких и организационо-техничких аспеката, студенти ће имати прилику да се упознају и са ширим друштвеним контекстом везаним за могућности и границе научно-истраживачке праксе у друштвеним наукама.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да идентификују основне истраживачке парадигме у друштвеним наукама, те опишу значај и улогу научних метода у конституисању научног сазнања.

Студенти и студенткиње ће бити у стању да критички приступе објављеним научним радовима, објасне истраживачке стратегије које им стоје у основи, али и укажу на могућности везане за њихово побољшање.

Студенти и студенткиње ће бити оспособљени за самостално планирање и реализацију истраживања, као и презентацију резултата истраживања (писмену и усмену).

Кроз упознавање са конкретним проблемима и противрјечностима везаним за научно-истраживачку праксу у друштвеним наукама студенти и студенткиње ће развити рефлексиван однос према свом будућем професионалном позиву, те усвојити основне постулате научно-истраживачке етике.

Садржај предмета

- Квалитативна, квантитативна и мјешовита истраживања.
- Пројектовање истраживања. Концептуализација.
- Израда нацрта научне замисли.
- Формулација проблема. Одређивање предмета истраживања.
- Циљеви истраживања. Утврђивање хипотеза и индикатора.
- Узорковање.

- Утврђивање начина истраживања;
- Научна и друштвена оправданост истраживања;
- Организовање реализације истраживања;
- Прикупљање података;
- Методи прикупљања података;
- Сређивање и обрада података;
- Оцјена и анализа података;
- Провјера хипотеза и научно закључивање;
- Израда извјештаја о истраживању и резултатима истраживања.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Милосављевић, С. и Радосављевић, И. (2003). *Основи методологије политичких наука*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).
- Kuba, L. Dž. (2004). *Metodologija izrade naučnog teksta*. Podgorica/BanjaLuka: Cid/Romanov (одабрани дијелови).
- Ristić, Ž. (2011). *Kvantitativna, kvalitativna i mješovita istraživanja: Metodološki aspekti*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu (одабрани дијелови).
- Tkalac Verčić, A., et all. (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*. Zagreb: М.Е.Р (одабрани дијелови).
- Савић, Д. et all. (2018). *Приручник за израду семинарских и завршних радова*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија урбаног развоја

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Приредила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета је да студенти буду оспособљени за самостално разумијевање и промишљање развоја града као и свих процеса који утичу на његов развој. У предмету се анализира однос друштва и урбаног раста и развоја. Проучавају се аспекти модерног концепта града у односу на потребе и вриједности савременог друштва, а што се доводи и везу са квалитетом живота у урбаним срединама. Урбана социологија анализира различите теоријске приступе у предмету свог пручавања, а акценат ставља на савремене урбане теме као што су: урбанизација, постсоцијалистичка трансформација, капиталистички градови, неолиберални град, просторна сегрегација, центрификација, урбани простор, стамбена политика урбаног развоја, улога и положај појединаца у модерном граду итд. Кроз ове теме код студената се осим разумијевања развија и критичка свијест о срединама у којима живимо а што доприноси активном учествовању студената у будућем развоју градова.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити оспособљени да самостално увиђају савремене процесе у граду који се односе на просторно ширење, квалитет живота у граду као и улогу те положај човјека у урбаној средини. Такође, студенти ће бити обучени да самостално анализирају и увиђају процесе постсоцијалистичке трансформације, као и да аналитички и критички приступе проблему урбане сегрегације, урбане обнове итд. Теоријски увид из овог предмета омогућује студентима да кроз призму актера у креирању урбаног простора процијене значај и позицију истих кроз призму утицаја и моћи, што ће развити вјештине изградње властитих ставова и оспособити их да утичу на измјене постојећег реалитета.

Садржај предмета

- Урбана социологија-Чикашка школа
- Историјски развој градова
- Карактеристике социјалистичких градова-квалитет живота у урбаном средини, стамбена политика и проблем подурбанизованости
- Концепти права на град и урбане револуције- А. Лефевр и Д. Харви
- Карактеристике капиталистичких урбаних средина- просторни концепти развоја градова
- Модерни, постмодерни градови, неолиберални градови

- Актери у креирању урбаног простора- М. Басан (први колоквијум)
- Узрупације јавних простора и измјене концепта јавности
- Урбана сегрегација- просторна дистрибуција социјалних разлика
- Процеси центрифугације насупрот процеса гетозације
- Урбани простор као медиј моћи и контроле
- Приватизовани и полуприватизовани контролисани простори.
- Глобали градови- С. Сасен, паметни градови
- Друштвени аспекти и консеквенце високе стамбене и послове градње (други колоквијум)
- Будућност градова

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Вујовић, С. Петровић, М. (2005). *Урбана социологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства (одабрани дијелови).
- Мирков, А. (2017). *Социјална одрживост града: изазови неолибералне урбане политике*: Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови).
- Перић Ромић, Р. (2018). *Бања Лука у урбаној трансформацији*. Бања Лука: Факултет политичких наука Бања Лука (одабрани дијелови).
- Петровић, М. (2009). *Трансформација градова: ка деполитизацији урбаног питања*. Београд: Институт за социолошка истраживања (одабрани дијелови).
- Пушић, Љ. (2015). *Град друштво, простор*. Београд: Завод за уџбенике (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија породице

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф др. Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Проширити спознају о браку и породици у односу на индивидуалну представу. Кроз наставне јединице, расправу, нове чињенице, проширити ниво знања. Кроз предиспитне обавезе уједначити ставове на нивоу принципа, начела спознати породичне вриједности и наше улоге у породичној интеракцији

Исходи учења (стечена знања)

Претресена и провјерена знања донесена из сопствених породица. Стечена нова знања о породичним вриједностима и интеракцији и улогама у породици, кроз породичне циклусе. Стечена знања о односима између породице и институција друштва у чијој је основној дјелатности породица. Знања о организационој структури и надлежностима друштвених институција и организација, које се у својој основној дјелатности баве породицом. Знања о нормативној регулацији породичне сфере: закон о породици, закон о равноправности полова, Закон о насиљу у породици, Стратегија за развоју породице. Годишњи планови активности и Годишњи извјештаји о стању у наведеној дјелатности. Оспособљеност да се у новим околностима, друштвеним условима и промјенама у друштву, укључе у ново позиционирање породице у односу на политику према породици као млади људи енергичније и ефикасније, конкретније и мотивисаније допринесу већем друштвеном ангажовању, на решавању текућих друштвених проблема, породичног статуса и немогућности да се сама породица избори. Ту се прије свега мисли на проблеме запослења, одласка младих, наталитета, брачности, насиља у породици, девијација и социопатолошких појава, стамбених питања, проширене репродукције, преузимања бриге о продуженом дјетињству са породице на друштво.

Садржај предмета

- Настанак развој и теорије социологије породице.
- Европски и амерички приступ истраживањима у породици.
- Традиционални, модерни, постмодерни модел породице.
- Преображај породице друштва у транзицији.
- Брак, породица, интеграција, дезинтеграција, развод, сродници.
- Функције породице: одгојна, економска, васпитна, социјална, заштитна,

рекреативна.

- Насиље у породици, табуи, инцести, дезорганизација, патологија.
- Психодинамика породичног живота: функционална и дисфункционална.
- Институције у чијој је дјелатности породица: нормативно и функционално.
- Интеракција у породици између њених чланова.
- Политике и стратегије према породици у Републици Српској.
- Рефлексија цивилизацијских и глобалних трендова на нашу породицу.
- Породичне вриједности и породични односи.
- Животни циклуси и улоге: момак – дјевојка, муж-жена, отац-мајка, брат-сестра...
- Дјеца у средишту породице, породица у средишту друштва.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гавриловић, А., Милосављевић, М. и Ђурашиновић, П. (2002). *Преображај породице*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци.
- Милић, А. (1999). *Социологија породице*. Београд: Чигоја штампа.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија културе и умјетности

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремили: доц. др Александар Јанковић и мр Бојана Вукојевић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

У оквиру социологије културе биће обрађени појам културе, однос културе и друштва, функције културе у друштву, културне потребе и вриједности, однос личности и културе, однос религије и културе, етнонационализам и културни релативизам, мултикултурализам, интеркултурализам, транскултурализам, културни конфликти, култура толеранције, глобализација у култури, култура нових друштвених покрета, поткултура и противкултура. У оквиру социологије умјетности биће обрађени предмет, циљеви и задаци ове научне области, те литература и филм као посебне области у оквиру умјетности.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће моћи разумјети и самостално анализирати основне појмове из културе и цивилизације, самостално пратити основне теоријске домашаје у оквиру различитих теоријских приступа, с посебним освртом на савремене теорије и друштва, развијати цјеловит и критички приступ културним феноменима, самостално просуђивати о савременим дилемама и питањима из ове области. У оквиру социологије умјетности студенти ће моћи да схвате и анализирају друштвену условљеност умјетничких дијела и да се упознају са неким од облика умјетности.

Садржај предмета

- Појам, предмет и задаци социологије културе; Дихотомни модели као пукотине културе 2. Теоријски правци
- Мапе културе
- Култура и језик; Друштво и култура
- Културни релативизам и етноцентризам
- Мултикултурализам, културни плурализам и транскултурализам
- Културне промјене у културни развој
- Функције културе
- Стилски живота
- Медијска култура и масовне комуникације
- Масовна култура
- Култура, модернизација, транзиција; Постмодерна и виртуелна култура

- Социологија умјетности -појам, предмет, циљеви и задаци
- Социологија литературе и књижевности
- Социологија филма

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Елиот, Т.(1995). *Ка дефиницији културе*. Ниш: Просвета (одабрани дијелови).
- Звијер, Н. (2011). *Идеологија филмске слике: социолошка анализа партизанског ратног спектакла*. Београд: Филозофски факултет (одабрани дијелови).
- Иглтон, Т. (2002). *Идеја културе*. Загреб: Наклада Јесенски и Турк (одабрани дијелови).
- Илић, М. (1991). *Социологија културе и уметности*. Београд: Научна књига (одабрани дијелови).
- *Квентина Тарантина*. Београд: Чигоја штампа и Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета (одабрани дијелови).
- Клосковска, А. (2001). *Социологија културе*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2005). *Пукотине културе*. Нови Сад: Прометеј (одабрни дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Студије рода

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: проф. др Драгана Вилић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет уводи студенте у разумијевање категорије рода у академском проучавању, као аналитичко теоријске категорије промишљања друштва и односа у њему - разумијевање савременог друштва и родних односа у друштву, као социјетално обликоване интеракције између мушкарца и жене из феминистичке перспективе. Студенти ће бити упознати с феминизмом као епистемолошком алтернативом патријархалном дискурсу и погледу на свијет, као и с могућношћу имплементације егалитаризма у савременим односима између полова.

Исходи учења (стечена знања)

Студент који положи испит у стању је да самостално уочи разлику између пола (биолошко својство човјека) и рода (друштвени конструкт – социјална, културолошка и историјска детерминација полних разлика у друштву) и социо-културне посљедице тих разлика - производ датог друштвеног и културног контекста, али и елементе који обликују друштвену стварност, те да опажа односе у друштву/односе моћи из перспективе рода.

Садржај предмета

- Увод у студије рода;
- Феминистички таласи и оријентације: три таласа феминизма – историјски и друштвени контекст;
- Феминистичка епистемологија и методологија;
- Феминистички таласи, оријентације и покрет у југословенском и српском друштву 20. вијека;
- Феминизми – преглед појединачних оријентација: класични либерални феминизам;
- Анархистички феминизам;
- Егзистенцијалистички феминизам;
- Либерални феминизам у 20. вијеку;
- Радикални феминизам;
- Марксистички и социјалистички феминизам;

- Постмодерни феминизам;
- Квир теорија и феминизам;
- Екофеминизам;
- Киберфеминизам;
- Актуелне родне теме и теоријске примјене: род и политика, род и право, род и образовање, род и насиље, род и идентитет, род и мултикултурализам, род и инвалидност и сл.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бурдје, П. (2001). *Владавина мушкарца*. Подгорица: ЦИД (одабрани дијелови).
- Вулстонкрафт, М. (1994). *Одбрана права жене*. Београд: Филип Вишњић. (одабрани дијелови).
- Гиденс, Е. (2005). *Социологија*. Београд: Економски факултет (одабрани дијелови).
- Де Бовоар, С. (1982). *Други пол*. Београд: БИГЗ (одабрани дијелови).
- Милић, А. (1994). *Жене, политика, породица*. Београд: Институт за политичке студије (одабрани дијелови).
- Милић, А. (2001). *Социологија породице*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови.)
- Хагсон, М.(2017). *Мушкарци у Србији: Друга страна родне не/равноправности*. Београд: ИСКИ (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Демократија и људска права

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Четврти
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Обрадити непосредно са студентима 10 најважнијих тематских области, по 10 питања из сваке области, који се могу анализирати теоријски и практично.

Да студенти спознају принципе и начела којем свако друштво мора тежити.

Да у складу са наученим и стварним у пракси, врате друштву уложени труд у демократизацији и консолидацији друштва.

Исходи учења (стечена знања)

Могућности стручне опсервације демократских процеса и појава у земљи и иностранству. Оспособљеност за вредновање, анализу, планирање и рад на документима из домена демократије и људских права.

Рад на пословима и задацима организација институција и установа које политички обликују друштво, локална власт, законодавна власт, институције за друштвене дјелатности.

Рад у настави и едукативним, образовним андрагошким и другим установама из области демократије и људских права.

Релевантна знања у сфери цивилног друштва, политичког друштва економског друштва, пројеката, медија, консултантских тимова, политичких партија, интересних група, невладиних организација, међувладиних и интернационалних асоцијација...

Садржај предмета

- Демократија – принципи и начела демократије
- Врсте, типови, карактеристике и примјери изборних система
- Типови демократије – непосредна, посредна, либерална, делиберална, катаклаксија, изворна, народна, партиципативна, консоцијативна
- Савремена популарност и домени демократије
- Дијалог и толеранција у демократији
- Демократска транзиција и консолидација демократије – Шпанија, Португалија, Грчка, Бразил, Уругвај, Чиле, Аргентина, Мађарска, Бугарска, Чехословачка.
- Презентације семинарских радова

- Људска права и слободе. Развој идеје о људским правима, историјат и садашња стварност.
- Људска права прве генерације
- Људска права друге генерације
- Владавина права и правна држава
- Међународни и БиХ стандарди о људским правима / Декларације, Конвенције, Протоколи, Устави и Закони
- Људска права као религија, идеализација и злоупотребе
- Семинарски радови
- Сумирање семестралних активности, збирни образац бодова и испитна задужења

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Документи: *Људска права, Званични текстови*. Сарајево (одабрани дијелови)
- Ђурашиновић, П. (2002). *Транзиција друштва*. Бања Лука: Графид (одабрани дијелови)
- Ђурашиновић, П. (2010). *Друштво и политика*. Бања Лука: ЦДК (одабрани дијелови).
- Канингам, Ф. (2003). *Теорије демократије*. Београд: Филип Вишњић (одабрани дијелови).
- Линц, Х. и Степан, А. (1998). *Демократска транзиција и консолидација*. Београд: Вилип Вишњић (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија рада

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

СТИЦАЊЕ ФУНДАМЕНТАЛНОГ И РАЗВОЈНОГ ЗНАЊА ИЗ СОЦИОЛОГИЈЕ РАДА КАО НАЈОСНОВНИЈЕ АКАДЕМСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ КОЈА СЕ БАВИ НАЈОПШТИЈИМ СОЦИЈАЛНИМ КОНТЕКСТОМ РАДА ОД ИНДИВИДУАЛНОГ ДО ГЛОБАЛНОГ НИВОА.

Исходи учења (стечена знања)

Савладавањем овог предмета студент ће бити оспособљен да:

Влада стручном терминологијом неопходном за даље практично и примјењено усавршавање;

Влада фундаменталним и развојним знањима из области рада, подјеле рада, радне снаге, тржишта рада, организације рада, мотивације у раду, слободног времена, сврховитости и ефикасности рада, капитала, технике, технологије, научнотехнолошких револуција, образовања, професија, алијенације, мобинга итд.;

Идентификује, опише и анализира проблеме везане за трансформацију облика и садржаја рада у савременом друштву;

Примјени стечено знање у практичној и ефикасној анализи феномена везаних за рад и организацију

Садржај предмета

- Уводно предавање. Настанак, конституисање и развој социологије рада. Предмет, метод и теоријски приступ социологије рада проблемима рада.
- Рад као *praxis*. Специфичност социолошког приступа раду.
- Рад и вријеме: историјски облици рада. Особености рада у староегипатској цивилизацији, робовласничком Риму и феудалној Европи.
- Зачеци капиталистичког начина привређивања. Либерални капитализам, монополистички капитализам, држава благостања, неолиберализам.
- Рад и капитал. Капитал (фиксни и промјењиви), капитал-однос, профит, акумулација капитала, пораст органског састава капитала, тенденцијски пад просјечне профитне стопе. Квантитативна редукција људске радне снаге. Идеолошке потребе и самореференцијалност капитализма.

- Рад и техника. Научнотехнолошке револуције и промјене у садржају и карактеру рада (од примарног до квинталног сектора привреде).
- Рад и образовање. Прешколованост, деквалификација рада и инфлација диплома.
- Рад и слободно вријеме. Сврховитост или ефикасност рада. Селјаков рад и рад индустријског радника.
- Невидљиви рад. Род и рад. Феминизација рада и радне снаге.
- Радна снага и тржиште рада. Флексибилизација тржишта рада. Незапосленост, подзапосленост, флексикурност и прекарност рада.
- Мотивација у раду. Интринзична, екстринзична, интерактивна, и интегративна мотивација.
- Моћ и рад. Дискриминација, сегрегација, алијенација, мобинг.
- Организација рада. Појам, структура и елементи организације. Процеси у организацији. Теорије организације.
- Рад и друштвени статус. Професионални статус и углед. Социологија професија. Елементи професија и карактеристике професионалног дјеловања.
- Друштво без рада. Будућност и трансформација рада.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бек, У.(2004). *Моћ против моћи у доба глобализације*. Загреб: Школска књига Загреб (одабрани дијелови).
- Болчић, С. (2003). *Свет рада у трансформацији*. Београд: Плато (одабрани дијелови).
- Марковић, Д. (1099). *Социологија рада*. Београд: Савремена администрација (одабрани дијелови).
- Милошевић, Б. (2004), *Умеће рада*. Нови Сад: Прометеј (одабрани дијелови).
- Kastels, М. (2000). *Uspon umreženog društva*. Zagreb: Golden Marketing (одабрани дијелови).
- Шпорер, Ж. (1990). *Социологија професија*. Загреб: Социолошко друштво Хрватске (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из

цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија политике

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Пренијети студентима најважније теоријске основе о функционисању политичких структура у друштвеном систему, и интеракцији и везама између субјеката и система. Оспособити их за анализу тих процеса, упоређивање, закључивање и изналажење рјешења.

Исходи учења (стечена знања)

Широк спектар основних знања о дјеловању друштвених институција на политичке и обрнуто. Трагање за одговорима на питања Ко? Шта? Кад? Како? Зашто? у функционисању и дјеловању институција, органа, организација и установа и асоцијација ван институција.

Знања о владању, моћи, конфликтима, покретима, социјалној сфери, политичкој култури, ризичном друштву, бирократији, управи, самоуправи, цивилном друштву, одговорности, деструкцији, декаденцији, модернизацији, јавној сфери, партијама, елитама, синдикатима, друштвеним дјелатностима итд., омогућују им најширу основу за планирања развој и унапређивање ових области у цијелом друштву и на свим нивоима.

Садржај предмета

- Политичко обликовање друштва/елите, партије, јавност, интересне групе, синдикати/
- Власт, владавина, конституционаizam, суверенитет, интегритет, национализам...
- Појединац, друштвене групе организације институције и установе у интеракцији
- Друштвени и социјални покрети, кризе, реформе, револуције, конфликти, ратови
- Моћ, врсте, теорије, функције, улога, структура, позиције моћи
- Глобализација, модернизација, транзиција, регионализација, дехуманизација и реперкусије на наше друштво
- Цивилно друштво, невладине организације,
- Интегративни и дезинтегративни процеси у свијету и код нас/узроци и последице/
- Социо-економски субјекти у интеракцији са друштвом
- Надлежност и дјелокруг рада локалних ентитетских и заједничких органа институција и установа
- Бирократска организација друштва: принципи, начела, организација, послови и

задачи, функционисање администрације, својства и карактеристике бирократије

- Принципи одговорности у друштву: врсте одговорности, корупција, криминал...
- Промјене и развој друштва: привредне и друштвене дјелатности, области и гране.
- Идеал доброг друштва: запосленост, социјална сфера, систем вриједности, образовни систем, здравствени систем, уређено друштво, држава благостања
- Ризично друштво, кризе реформе, деструкција, декаденција, решавање криза...

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Неш, К. (2008). *Савремена политичка социологија*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).
- Ђурашиновић, П. (2002). *Транзиција друштва*. Графид: Бања Лука (одабрани дијелови).
- Ђурашиновић, П. (2010). *Друштво и политика*. Бања Лука: ЦДК (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Методологија примијењених истраживања

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање теоријских и/или практичних знања о епистемолошким, организационо-техничким и научно-стратегијским аспектима примијењених истраживања.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да наведу, објасне и критички вреднују основне епистемолошке претпоставке примијењених истраживања.

Студенти и студенткиње ће бити оспособљени за самостално планирање и реализацију примијењених истраживања, тј. рјешавање индивидуалних и колективних проблема у различитим друштвеним контекстима.

Студенти и студенткиње ће развити (само)рефлексиван однос према етичким дилемама које су карактеристичне за учешће у реализацији примијењених истраживања, односно иницирање друштвених промјена и суочавање са њиховим посљедицама.

Садржај предмета

- Појам и предмет примјењених истраживања
- Настанак и развој примјењених истраживања
- Епистемолошке претпоставке примјењених истраживања
- Управљање примјењеним истраживањима
- Акциона истраживања
- Партиципаторно акционо истраживање
- Клиничка истраживања
- Евалуациона истраживања
- Корпоративна етнографија
- Институционална анализа
- Процјена потреба
- SWOT анализа
- Фронетичка истраживања
- Креативна истраживања
- Професионална етика у примјењеним истраживањима

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама.

Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Brown, M. (2014). *Applied Research Methods in Public and Nonprofit Organizations*. San Francisco: Jossey-Bass (одабрани дијелови).
- Koller Trbović, N. (2017). *Procjena potreba djece i mladih s problemima u ponašanju*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku (одабрани дијелови).
- Russ E. D. et all. (2017). *Managing Applied Social Research : Tools, Strategies, and Insights*. San Francisco: Jossey-Bass (одабрани дијелови).
- Cefkin, M. (2009). *Ethnography and the Corporate Encounter*. New York/Oxford: Berghahn Books (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социјална политика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: проф. др Мира Ћук
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање основних знања из социјалне политике као теоријске и практичне науке;
 Упознавање савремених приступа и модела социјалне политике;
 Изучавање подручја социјалне политике и разумијевање практичне примјене науке;
 Разумијевање кретања, повезаности и условљености друштвених појава које обликују радне и животне услове људи.

Исходи учења (стечена знања)

Послије завршеног курса студенти ће моћи да:
 Користе усвојена знања о настанку и развоју социјалне политике као науке и као практичне дјелатности у разумијевању радних и животних услова људи;
 Служе се језиком социјалне политике упознајући основне појмове и категоријални апарат;
 Повезују историјски развој социјално-политичке мисли и праксе са савременим токовима и чиниоцима који их опредјељују,
 Разумију кључне токове у промјенама и савременој улози социјалне политике у друштву;
 Познају подручја социјалне политике и критички разматрају мјере и облике дјеловања.

Садржај предмета

Садржај предмета Социјална политика чине:

- Упознавање са предметом, његовим садржајем, циљевима, начином рада и вредновања рада студената;
- Теоријске и методолошке основе социјалне политике као научне, практичне и наставне дисциплине и преглед историјског развоја;
- Основни појмови из социјалне политике: појам, социјална политика, социјални развој, социјална сигурност; социјално старање, социјално обезбјеђење, социјално осигурање, социјалне престације;
- Основни појмови из социјалне политике: Социјалне потребе, социјални случај, социјални проблеми; социјална заштита, социјално право, социјална правда, социјална држава, социјални дијалог, социјални капитал, социјална искљученост, социјална укљученост, цивилно друштво;

- Заједничка, суштинска обиљежја социјалне политике и фактори који утичу на предмет и садржај; Однос социјалне политике са другим наукама;
- Историјски развој социјално-политичког дјеловања, од настанка људске цивилизације, робавласничко друштво, феудализам, либерални капитализам;
- Социјалне реформе и савремене социјалне политике;
- Традиционалне и модерне социјално-политичке доктрине и теорије;
- Савремене тенденције и кретања у социјалној политици и модели социјалне политике;
- Социјална политика бивших социјалистичких држава - социјална политика земаља у транзицији; социјални проблеми и социјална политика земаља у развоју;
- седмица: Социјална политика Европске уније и глобализација и социјална политика;
- Социјални проблеми и социјална политика;
- Подручја социјалне политике: Социјална сигурност и социјално осигурање;
- Подручја социјалне политике: Социјална заштита и заштита дјеце и породице;
- Подручја социјалне политике: универзалне накнаде, заштита жртава рата, аспекти социјалне политике у другим подручјима.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гавриловић, А. (2005). *Социјална политика*. Бања Лука: Филозофски факултет (одабрани дијелови).
- Лакићевић, Д. (1990). *Социјална политика*. Београд: Савремена администрација (одабрани дијелови).
- Милосављевић, М. (редактор) и други (1998). *Социјална политика у транзицији*. Београд: Центар за проучавање алтернатива и «Социјална мисао» (одабрани дијелови).
- Недовић, С. (1998). *Држава благостања*. Београд: Драганић (одабрани дијелови).
- Пуљиз, В. и др. (2005). *Социјална политика*. Загреб: Правни факултет (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање

наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Стручна пракса 1

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија –организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати, а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране метора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Социологија образовног капитала

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмет је оспособити студенте за темељно анализирање односа образовања и друштва, те уочавање значаја образовања у различитим друштвено-историјским контекстима. У предмету се аналитички приступа разумевању различитих теоријских и институционалних оквира унутар којих се може и треба проучавати образовање. Тежи се код студената постићи темељно разумевање утицаја образовања на друштво (кроз друштвену структуру, говорне обрасце, поткултурне вриједности итд). Подстиче се критичка свијест како се друштво мијења и прилагођава образовање потребама времене у коме живимо.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити оспособљени за критичко разумевање улоге и значаја образовања у савременом друштву, као и да самостално закључују и увиђају предности и недостатке савременог концепта образовања посматрајући га кроз прозму потреба и вриједности са једне стране, те развојних перспектива капиталистичког друштва са друге стране.

Садржај предмета

- Упознавање студената са садржајем и литературом предмета и предиспитних обавеза
- образовање између манипулације и социјализације
- Однос образовања, васпитања и социјализације
- Различити приступи социологији образовања
- Друштвена структура и образовање - статус и образовање, друштвена покретљивост и образовање.
- Институционално образовање - формално и неформално образовање
- образовање и поткултура, образовање и религија, интеркултурално и мултикултурално образовање (први колоквијум)
- образовање и култура сиромаштва - говорни обрасци и образовање
- Однос образовања и професије, традиције и иновације
- образовање и девијантни облици понашања-школа као систем контроле
- Друштво и образовни капитал
- Улога образовања у савременим друштву

- Специјализација и образовање
- Модернизација образовања-технолошке особености модерног концепта образовања (други колоквијум)
- Улога државе у образовању-узроци и посљедице реформе образовања

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бурдије, П. и Пасерон, Ж. К. (2014). *Репродукција, елементи за једну теорију образовног система*. Београд: Фабрика књига (одабрани дијелови).
- Ивановић, С. (2005). *Социологија образовања*. Београд: Учитељски факултет (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2000). *Социологија образовања, друштво и едукацијски изазови*. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2009). *Друштво и образовни капитал*. Нови Сад: Mediterran Publishing (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Односи с јавношћу

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ЕCTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Александар Богданић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Студенти треба да стекну разумијевање најважнијих стручних питања из односа с јавношћу, као и да упознају различите теоријске и практичне приступе и одговоре.

Исходи учења (стечена знања)

Након похађања предмета студентима је јасна улога комуницирања с јавностима у савременом окружењу, као и најважнији приступи, начела и технике развијања и одржавања складних односа с јавностима.

Садржај предмета

- Историјски развој и улога односа с јавношћу (ОСЈ) и комуницирања с јавностима
- Стратешки и оперативни ОСЈ
- Јавности у ОСЈ
- Идентитет организације
- Односи с медијима
- ОСЈ у друштвеним медијима
- ОСЈ у јавној управи и јавним друштвима, друштвеним организацијама и удружењима грађана
- Политички и међународни ОСЈ
- ОСЈ услужних и производних друштава
- Лобирање и организација догађаја
- Комуникативне кампање
- Кризно комуницирање
- Етичка и правна питања у ОСЈ
- Истраживања у ОСЈ и теоријски приступи и модели
- Закључна расправа: ОСЈ као цјеловит организацијски и комуникативни процес, и ОСЈ као струка

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Блек, С. (1997). *Односи с јавношћу*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).
- Богданић, А. (2010). *Огледи из комуникологије*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Богданић, А. (2016). *Разматрање новинарског дискурса и теорије медија: увод у теорију новианрности*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Куртић, Н. (2016). *Односи с јавностима*. Сарајево: University Press – Магистрат издања (одабрани дијелови).
- Томић, З. (2016). *Односи с јавношћу: теорија и пракса*. Загреб: Синописис (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија организације

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

У циљу оспособљавања за што успјешнију афирмацију на тржишту рада, студенти ће бити упознати са различитим типовима организација, структуром организација, елементима организација, елементима интеракције организације и околине, различитим начинима организације рада, структуралним детерминантама организацијског понашања, факторима мотивације за рад, односима моћи у организацијама те стиловима управљања организацијама.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити оспособљени да у пракси самостално:
 Организују радне процесе;
 Управљају радним процесима;
 Управљају мотивацијом радника;
 Управљају радним организацијама.

Садржај предмета

- Неформални елементи. Појединац и група у организацији. Индивидуално и групно понашање. Индивидуална и групна мотивација.
- Формални елементи. Структура организације (формална и неформална). Околина, модели и дизајн организација. Организацијска култура и организацијски идентитет. Системи награђивања.
- Процеси у организацији. Односи моћи у организацији. Одлучивање у организацији (индивидуално и групно). Конфликти у организацији и управљање конфликтима. Трансформација организација. Мобилизација људских ресурса. Руковођење организацијама (ауторитарно, демократско, либерално)
- Научна организација рада (Тејлор) и административна организација рада (Фејо)
- Бирократска организација рада (Вебер)
- Организација рада са становишта теорије међуљудских односа (Мејо)

- Организација рада са становишта системске теорије (Сајммон, Хоманс)
- Организација рада са становишта квантитативне теорије (Хоџетс)
- Ситуациона организација рада (Вудворд)
- Организација рада са становишта теорије акције (Силвермен)
- Организација рада са становишта неоинституционалне теорије (Димађи)
- Организација рада са становишта теорије организоване анархије (Коен, Марч, Олсен)
- Интринзична мотивација (Теорија потреба (Murray, Maslow, McClelland), Ерг теорија (Alderfer), Теорија когнитивне процјене (Ryan & Deci), Теорија постигнућа (McClelland))
- Екстринзична мотивација (Теорија поткрјепљења (Pavlov, Skinner), Мотивационо-хигијенска теорија (Herzberg))
- Интерактивна мотивација (Теорија праведности награде (Adams), Теорија постављања циља (Locke), Теорија очекивања (Vroom) и интегративна мотивација (Теорија Katzella и Thompsona))

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Болчић, С. (2003). *Свет рада у трансформацији*. Београд: Плато (одабрани дијелови).
- Јашко, О. и др. (2014). *Основи организације и менаџмента*. Београд: ФОН (одабрани дијелови).
- Милошевић, Б. (2004). *Умеће рада*. Нови Сад: Прометеј (одабрани дијелови).
- Мојић, Д. (2014). *Организације и (пост)модерно друштво*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови)
- Сикавица, П. (2011). *Организација*. Загреб: Школска књига (одабрани дијелови).
- Шепаровић, П. И. (1986). *Теорије организације*. Загреб: Школска књига (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова

(два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Основе економије

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Стево Пуцар
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљеви изучавања предмета су да студенти стекну основна знања о историјском развоју економске науке, основне законитости у економији, основне економске категорије и суштину функционисања микроекономских и макроекономских система.

Исходи учења (стечена знања)

Након овог курса студенти ће стећи основна знања о економским појавама и процесима. Моћи ће самостално да формирају и сагледају узрочно-последичне догађаје на тржишту и у привреди.

Садржај предмета

- Садржај предмета по недјељама:
- Политичка економија као наука. Шта је економија.
- Економски закони. Три кључна економска закона.
- Обим друштвене производње. Робна производња и тржиште.
- Основни елементи понуде и тражње. Еластичност понуде и тражње.
- Облици размјене робе. Новац.
- Учесници у економским догађајима и њихово понашање.
- Обим производње и обрт капитала. Трошкови производње.
- Профит, профитна стопа и акумулација капитала.
- Расподјела као фаза процеса репродукције. Тржиште рада.
- Тржиште зајмовног капитала. Тржиште реалног капитала.
- Банкарски систем.. Економске функције државе у савременим привредама.
- Јавна добра, екстерналије и јавни избор.
- Економска политика државе у појединим областима.
- Економски раст. Економске кризе.
- Међународна размјена

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе.

Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Грегори, Н. М. (2004). *Принципи економије* (треће издање). Београд: Економски факултет.
- Иванић, М. (2010). *Принципи економије*. Бања Лука: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.
- Samjuelson, P. A., Viliјam, D. N. (1992). *Ekonomija* (četрнаesto izdanje). Zagreb: Mate d.o.o.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Основе права

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Матеј Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет се састоји из двије генерички неодвојиве цјелине теорије државе и теорије права, које, како практично, тако и теоријски чине јединствену научну област. Предмет има за циљ упознавање студената са основама теорија државе и права. У оквиру наставних часова посебна пажња ће се обратити на узајамност и међусобну условљеност ове двије цјелине, прије свега у контексту државно-правног поретка, али и оквиру друштвеног поретка уопште, при чему ће студент користити теоријска и методолошка знања, како би самостално могао проучавати поједине аспекте ове сложене и, надам се значајне цјелине.

Исходи учења (стечена знања)

Исход предмета је стицање знања из области теорија државе и права. У области теорије државе студенти треба да се упознају са појмом, најзначајнијим карактеристикама, елементима, организацијом и облицима државе и државним системима, те уопште природом државе као правно-политичке организације, модерном државом и савременим државним тенденцијама. У области теорије права студенти треба да се упознају са основним појмовима теорије права, као што су: правни поредак, правна норма, правни акти, извори права, правни односи, примјена, важење и тумачење права, начело законитости, као и са природом, основним карактеристикама и системом права уопште. Један од битних исхода је и савладавање правног и социолошког методолошког приступа у изучавању предмета уопште.

Садржај предмета

- Претходни појам државе
- Држава као правна и политичка организација; држава, право и политика
- Структурални појам државе
- Државноправни поредак и државна организација
- Државни облици: облици владавине и облици државног уређења
- Државни облици: облици политичког поретка и облици државне власти
- Савремене тенденције развоја државе
- Појам права и појам нормативног поретка
- Правна норма; појам, врсте и елементи
- Правни акти; појам, врсте и елементи
- Извори права; материјални, формални и идејни
- Правни односи; појам, врсте и елементи
- Појам правног субјективитета; субјекти права
- Појам примјене права и тумачење права
- Појам и елементи система права

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Кошутић, Б. П. (2008). *Увод у јуриспруденцију*. Подгорица (одабрани дијелови).
- Лукић, Р. Д., Кошутић, Б. П. и Митровић, Д. М. (1999). *Увод у право*. Београд. (одабрани дијелови).
- Савић, С. С. и Савић, М. (2017). *Теорија државе и права*. Бања Лука: Comesgrafika (одабрани дијелови).
- Спекторски, Е. Б. (2000). *Држава и њен живот*. Београд (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Пословна информатика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремила: проф. др Алексић Весна
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета је упознавање студената са савременим теоријским и практичним аспектима пословне информатике. Студенти се упознају са пословном информатиком као теоријском и практичном дисциплином, као и са могућностима примјене информационе технологије у пословању. Посебно се изучава проблематика појединих компонената информационих система, као и глобална рачунарска мрежа Интернет, те електронско пословање. Циљ изучавања предмета је уједно да се укаже и на негативне попратне појаве што их узрокује све интензивнија употреба информационе технологије у најразличитијим подручјима људске дјелатности, као и на мјере које је неопходно предузети у циљу заштите од злоупотребе информационе технологије.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти стичу општа знања о примјени информационе технологије у пословању, те се упознају са најсавременијим информационим технологијама која се користе у пословању, како са организационог, тако и са функционалног аспекта. Посебно тежиште се ставља на стратешку улогу информационе технологије коју има у условима савременог електронског пословања и глобализације. Предмет омогућава студентима стицање знања о улози информација и знања као стратешких ресурса за успјешно пословање, као и различитим облицима употребе информационе технологије за управљање знањем и пословним процесима у организацији. Осим наведеног, студенти упознају програмске алате, готова програмска рјешења и начине њиховог кориштења у рјешавању пословних проблема.

Садржај предмета

- Уводно предавање о информационим технологијама и појму пословне информатике.
- Појам и методе развоја информационих система.
- Улога и врсте информационих система у пословном одлучивању.
- Развој и грађа електронских рачунара.
- Развој програмских језика и класификација рачунарских програма.
- Моделовање података и организација података на рачунару.
- Колоквиј I

- Кадровска подршка информационих система.
- Организација информационих система и начини организовања инф. система.
- Развој и врсте рачунарских мрежа.
- Интернет и Интернет сервиси.
- Појам и подручја примјене електронског пословања.
- Облици злоупотребе информационе технологије.
- Облици заштите од злоупотребе информационе технологије.
- Тенденције будућег развоја информационе технологије.
- Колоквиј II

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Алексић Марић, В. (2008). *Пословна информатика*. Бања Лука: Економски факултет.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Стручна пракса 2

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране метора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Социологија слободног времена

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета је уочавање и разумијевање основног значења и значаја слободног времена у савременом друштву. Студенти треба да препознају и схвате смисао рационално коришћења слободног времена као и да разумију посљедице недостатка истог које се показују не само на квалитет живота самог појединца него и на резултате рада унутар радног колектива и породичног живота.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити оспособљени да рационално вреднују улогу и значај слободног времена те да развију вјештине коришћења слободног времена у сврху постизања већег квалитета живота и веће продуктивности рада. Моћи ће да самостално процјењују начине и методе којима се нуди потрошња слободног времена кроз потрошачку и масовну културу и хедонистичке вриједности. Биће у стању да самостално развијају судове о избору упражњавања слободног времена.

Садржај предмета

- Предмет социологије слободног времена, разлике између слободног времена и доколице
- Слободно вријеме и рад, слободно вријеме и хоби, слободно вријеме, спорт и умјетност, слободно вријеме и медији
- Идолатрија и слободно вријеме, потрошња и слободно вријеме
- Друштвена функција слободног времена
- Слободно и ослобођено вријеме (радно и нерадно слободно вријеме)
- Постмодерно друштво и друштвене посљедице недостатка слободног времена
- Креативан рад као вид упражњавања слободног времена /колоквијум
- Препреке слободном времену
- Успон потрошачког друштва и сагледавање слободног времена
- Слободно вријеме као ресурс у постиндустријском друштву
- Капиталистичка организација слободног времена
- Савремени проблеми слободног времена
- Однос класне структуре и слободног времена
- Право на слободно вријеме или обавеза обавезног слободног времена /колоквијум

- Савремена трансформација појма слободног времена

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Божовић, Р. (2008). *Искушења слободног времена*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2008). *Феноменологија слободног времена*. Нови Сад: ТИМС (одабрани дијелови).
- Тодоровић, А. (1984). *Социологија слободног времена*: Зајечар: РО (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Друштвени морал и радна етика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ЕЦТС бодова:	4
Наставник:	Приредила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета је развијање свијести и самосвијести моралног поступања у свим сегментима друштва (приватном животу, широј заједници и радном колективу) како би се створили предуслови за успостављање праведног друштва и вриједносно освјештене заједнице. Такође циљ предмета је да код студената развије свијест о посљедицама неетичког поступања у радним процесима као и вриједностима поштовања радне етике.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће стећи основна знања из области друштвеног морала и радне етике, изградиће свјесне ставове о пожељном - моралном поступању и етичком односу према раду, радном колективу и радним процесима. Посебан допринос је у развијању вјештина процјене правилног, моралног односно етичког поступања као и стицање разумијевања о посљедицама неетичког и моралног понашања како у приватном тако и у пословном животу.

Садржај предмета

- Појам предмет и значај социологије морала
- Однос етике као филозофске дисциплине и социологије морала
- Морална дужност, морално добро и морална норма
- Однос морала као друштвене норме и субјективног става и поступања
- Садржај моралних чињеница - зло невиних, незаслужена патња, правда другог...
- Однос морала и политике, морала и религије, морала и савремене породице
- Морални пад модерности – холокауст - Зигмунд Бауман/први колоквијум
- Баналност зла - Хана Арендт
- Морална правила и изузеци, (еутаназија, абортус)/Дуги колоквијум
- Јасперсове 4 врсте кривице
- Инструменти и пракса етичког пословања (Етика радног и социјалног законодавства, друштвено одговорно пословање, социјални консензус, успостављање социјалног консензуса
- Економски ефекти пословне етике
- Пословна етика у транзицији
- Неетички видови понашања у економском животу друштва /други колоквијум

- Сива економија и црно тржиште радне снаге- посљедице нетеичког одоса према раду и радницима

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Bebek, B., Kolumbić, A. (2000). *Poslovna etika*. Zagreb: Sinergija (одабрани дијелови).
- Бенчић, А. (2013). Поуке холокауста - Социологија холокауста Зугмунта Бауманан. *Социјална екологија* (22), Но2. 133-160.
- Klose, A. (1996). *Poduzetnička etika*. Zagreb: Školska knjiga (одабрани дијелови).
- Лукић, Р. (1982). *Социологија морала*. Београд: Научна књига. (Одабрани дијелови).
- Маринковић, В., Маринковић, Д., Стефановић. Н. (2013). *Етика као друштвена пракса*. Београд: Висока струковна школа за предузетништво (одабрани дијелови).
- Pharo, P. (2006). *Sociologija morala*. Zagreb: Masmedia (одабрани дијелови).
- Томпсон, К. (2003). *Морална паника*. Београд: Clío (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија предузетништва

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Седми
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Омогућити студентима да упознају савремена социолошка али и друга релевантна знања о предузетништву и предузетницима, о друштвеним претпоставкама предузетништва, о видовима испољавања и подстицања предузетништва, ради стручности за уочавање, изучавање, па и рјешавање друштвених проблема у вези са предузетничким дјеловањем.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће моћи разумјети и самостално анализирати предузетничко дјеловање, учити повезаност предузетничког дјеловања са друштвеним условима, схватити значај културних претпоставки за предузетничко дјеловање, самостално просуђивати о савременим дилемама и питањима из ове области.

Садржај предмета

- Увод у изучавање предмета
- Особености социолошког приступа предузетништву;
- Предузетништво и предузетници – одређење и типологија;
- Друштвене претпоставке за предузетничко дјеловање;
- Својински односи као детерминанта предузетништва;
- Предузетништво у условима нових технологија;
- Културне детерминанте предузетништва;
- Презентације на задату тему
- Предузетничке стратегије;
- Предузетништво и руковођење;
- Особености предузетништва и предузетничких оријентација у постсоцијалистичким земљама;
- Особености предузетништва и предузетничких оријентација у БиХ;
- Перспективе и видови подстицања предузетништва – страна и домаћа искуства;
- Будућност предузетништва
- Анализа усвојеног знања

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Адигес, И. (1995). *Животни циклус предузећа*. Нови Сад: Прометеј (одабрани дијелови).
- Болчић, С. (1994). *Тегобе прелаза у предузетничко друштво*. Београд: ИСИФФ (одабрани дијелови).
- Дракер, П. (1991). *Иновације и предузетништво*. Београд: Привредни преглед (одабрани дијелови).
- Јанковић, А. (2011). *Предузетништво и млади – предузетничке оријентације младих у Добоју*. Добој: Слобомир Универзитет (одабрани дијелови).
- Поповић, П. (1995). *Предузетништво – границе раста*. Београд: Економски институт (одабрани дијелови).
- Станковић, Ф., Вукмировић, Н. (1995). *Предузетништво – нове методе и технике*. Нови Сад: Матица Српска (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Корпоративно комуницирање

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Врањеш
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета "Корпоративно комуницирање" је детаљно представљање аспеката интерне и екстерне комуникације у вријеме нових глобалних изазова. За разлику од Односа с јавношћу као предмет, овдје се детаљно разматрају организациона култура, стратешка комуникација са интерним и екстерним јавностима, кризна комуникација, начини доношења одлука, као и основним карактеристикама агилног пројектног менаџмента. Такође, предмет има за циљ да понуди практичне и искуствено провјерљиве методе преговарања, доношења одлука и креирања презентација.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти након слушања предмета ће бити способни да разумију нова значења корпоративних комуникација, да схвате разлику у интерној и екстерној комуникацији према циљној јавности, као и да науче основне појмове пословне комуникације. Такође, студенти ће бити оспособљени за пословно преговарање, писану пословну комуникацију, израду презентација и организацију посла према принципима агилног и класичног пројектног менаџмента. На крају, студенти ће бити у стању да схвате улогу и значај нових медија у корпоративном комуницирању.

Садржај предмета

- Корпорације у глобалној економији: тржишни и комуникацијски изазови
- Организација и уређење корпорација: системи и основни појмови
- Интерна комуникација
- Стратешка комуникација у корпорацијама
- Комуникација са циљним јавностима
- Организацијска култура и корпоративни интереси
- Кризна комуникација у корпорацијама
- Преговарање и доношење одлука
- Писана пословна комуникација
- Презентације и састанци
- Пројектно управљање: агилни и класични менаџмент

- Улоге и комуникацијски контексти
- Корпорације и друштвена одговорност
- Корпоративно комуницирање и нови медији
- Модели корпоративне комуникације у Босни и Херцеговини

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Томић, З. (2008). *Односи с јавношћу - Теорија и пракса*. Загреб: Synopsis (одабрани дијелови)
- Филиповић, В. и Костић Станковић, М. (2008). *Односи с јавношћу*. Београд: ФОН (одабрани дијелови).
- Holtz, S. (2008). *Корпоративни разговори – водич за provedбу учинковите и прикладне интерне комуникације*. Загреб: ХУОЈ (одбарни дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Психологија личности

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	3 + 1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Ђорђе Чекрлија
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Општа сврха предмета је упознавање студената с основним теоријским концептима у домену психологије личности. Примарни циљ је оспособљавање студената за закључивање о психолошким конструктима на бази индивидуалних разлика, односно разликовање основних теоријских праваца и модела у оквиру психологије личности. Други циљ је оспособљавање студената за разликовање основних метода за прикупљање и обраду података које се примењују у психологији личности и за емпиријску примјену основних истраживачких нацрта у психологији личности

Исходи учења (стечена знања)

Од студента се очекује да на крају курса буде способан да:

Покаже свеобухватно и детаљно разумијевање основних методолошких проблема у вези са проучавањем личности;

Покаже свеобухватно и детаљно разумијевање теорија у оквиру проучавања личности на бази индивидуалних разлика и когнитивне парадигме;

Покаже свеобухватно и детаљно разумијевање истраживачког процеса, те основних метода за прикупљање и обраду података, као и емпиријску примјену основних истраживачких нацрта у психологији личности.

Садржај предмета

- Увод и концептуални оквири психологије личности
- Проблем дефиниције и структуре личности
- Методолошки аспекти проучавања личности (варијабле и тестови личности)
- Психоаналитичка теорија личности (структура и динамика личности)
- Психоаналитичка теорија (развој личности)
- Психоаналитичка теорија (механизми одбране)
- Индивидуална психологија
- Аналитичка психологија

- Когнитивна перспектива (Теорија личних конструката)
- Когнитивна перспектива (Социјално-когнитивна теорија личности)
- Когнитивна перспектива (Информациони процеси)
- Когнитивна перспектива (Свијест)
- Когнитивна перспектива (Теорије когниције и личност)
- Когнитивна перспектива (Теорија атрибуције)
- Когнитивна перспектива (Слика о себи)

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Смедеревац, С. и Митровић, Д. (2006). *Личности - методи и модели*. Београд: Центар за примењену психологију.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Стручна пракса 3

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране метора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Културни маркетинг

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремили: доц. др Александар Јанковић и мр Бојана Вукојевић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Кроз предмет *Културни маркетинг* студенти и студенткиње ће се упознати са основама менаџмента и маркетиншког дјеловања у подручју културе, културних институција, али и културних ресора у локалним и јавним органима управљања. Акценат је на креирању различитих пројеката у култури и њиховом презентовању јавности.

Исходи учења (стечена знања)

Од студената и студенткиња се очекује да прикажу и демонстрирају напредно разумијевање кретња у подручју културе и динамике културних институција; затим, да самостално креирају и спроведу различите пројекте у култури, али и да на креативан начин презентују резултате таквих пројеката јавности; и коначно, да узму активно учешће у промовисању и заговарању различитих приступа у културном дјеловању, кроз поштовање културне различитости и критичан однос према културној традицији и насљеђу.

Садржај предмета

- Менаџмент и маркетинг у култури.
- Културне потребе, навике и укуси.
- Културна политика: модели, инструменти, невладине организације.
- Градска културна политика и градски маркетинг – град као бренд.
- Модели пројеката у култури: изложба, сценски пројекти, трибине, фестивали, анимациони пројекти.
- Маркетинг у култури: сегментација тржишта, маркетинг микс, истраживање публике, евалуација маркетинга.
- Спонзорство у култури.
- Фандрејзинг (fundraising) у култури.
- Предузетништво у култури.
- Међународна културна сарадња.
- Нови медији и њихов потенцијал за културне установе.
- Методе и технике истраживања у култури.
- Истраживања културних потреба у Републици Српској.

- Примјери маркетиншких пројеката у култури (Демофест, Егзит фестивал, Сарајево филм фестивал).
- Пројекат Европска престоница културе.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бернс Ц., В. (2009). *Менаџмент и уметност*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).
- Колбер, Ф. (2010). *Маркетинг у култури и уметности*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).
- Раџић, Ј. Алфревић, Н. и Алексић, ЛЈ. (2006). *Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*. Zagreb: Masmedia (одабрани дијелови).
- Причард, А., Морган, Н., Прајд, П. (прир.) (2015). *Дестинација као бренд*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).
- Старчевић, М. (2014). *Стратешко планирање маркетинга у установама културе*. (Докторска дисертација). Београд: ФОН (одабрани дијелови).
- Стојковић, С. и Драгићевић Шеших, М. (2011). *Култура - менаџмент, анимација, маркетинг*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).
- Тауси, Р. (2012). *Економика културе*. Београд: Сlio (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Родна равноправност у управљању људским ресурсима

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+ 2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Милена Карапетровић
Условљеност другим предметима:	-
Облик условљености:	-

Циљеви изучавања предмета

Главни циљ изучавања предмета *Родна равноправност у управљању људским ресурсима* јесте да се студенти и студенткиње упознају за општим темама из области родне равноправности, како би могли да разумију на који начин специфичности родних разлика утичу на организацију рада. Један од битних циљева сваке организације јесте и њено друштвено одговорно дјеловање које подразумева и залагање за родну равноправност. Како би то било могуће остварити неопходно је прво препознати и јасно одредити родне стереотипе, те показати начине њиховог превазилажења уз помоћ родних механизма.

Исходи учења (стечена знања)

По завршетку курса студенти/студенткиње ће моћи да

- идентификују* форме родне неједнакости у савременом друштву и на тржишу рада;
- објасне* зашто је важно превазилажење родне неједнакости са аспекта развоја људских ресурса;
- опишу* механизме родне освјештене политике;
- имплементирају* резултате стечених знања и усвојених вјештина кроз родне анализе.

Садржај предмета

- Уводно предавање – значај залагања за родну равноправност у савременом друштву;
- Основни појмови у области родне равноправности;
- Узроци, разлози и посљедице родне сегрегације;
- Положај жена у друштву – приватна vs. јавна сфера;
- Женски рад кроз историју;
- Родна (не)равноправност на тржишту рада у савременом друштву;
- Род и (економски) развој;
- Интернационална платформа за развој родно освјештене политике;
- Национално законодавство у области родне равноправности;
- Род и статистика;
- Превазилажење родне неравноправности – институционално дјеловање и активности невладиних организација;
- Родно буџетирање;

- Оснаживање жена – род и цивилно друштво;
- Родна анализа;
- Жене и лидерство.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Благојевић, М. (2015). *Сутра је било јуче. Прилог друштвеној историји жена у другој половини 20. века у Југославији*. Нови Сад: Завод за равноправност полова (одабрани дијелови).
- Гаврић, С. и Ждраловић, А. (прир.) (2019). *Родна равноправност. Теорија, право, политике*. Сарајево: Сарајевски отворени центар; Правни факултет Универзитета у Сарајеву (одабрани дијелови).
- Гачаница, Л. (2019). *Родно заснована дискриминација у области рада у Босни и Херцеговини*. Бања Лука: Хелсиншки парламент грађана (одабрани дијелови).
- *Жене и мушкарци у БиХ* (2018). Сарајево: Агенција за равноправност полова БиХ (одабрани дијелови).
- Јарић, В. и Радовић, Н. (2010). *Речник родне равноправности (102 појма родне равноправности за 102 године освајања женских људских права)*. Београд: ауторско издање (одабрани дијелови).
- Петрић, Н. (2017). *Жене, рад и запошљавање у актима Европске уније*. Сарајево: Сарајевски отворени центар; Бања Лука: Хелсиншки парламент грађана (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Менаџмент људских ресурса

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремила: доц. др Бранка Золак Пољашевић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Упознати студенте с теоријским основама менаџмента људских ресурса, које су неопходне за усмјеравање људи ка стварању услова за реализацију стратешких циљева предузећа. Основни циљ предмета јесте да се студенти упознају са савременим концептом, циљевима и задацима МЉР и савладају управљачке методе и технике, које подстичу организациону успјешност и мотивацију појединаца. Развити способност студента за ефикасно управљање људима на послу, смисао за етику и јак осјећај друштвене одговорности.

Исходи учења (стечена знања)

Упознавање функције људских ресурса. Способност сагледавања организационих промјена. Вјештине примјењивања основних активности менаџмента људских ресурса. Анализа појава, закључивање и рјешавање проблема у области менаџмента људских ресурса. Студенти ће научити како да поступају са људима у организацији, како да их уводе у процес рада, да их мотивишу, развијају, награђују, да би постизали што боље радне резултате. Оспособиће се за рјешавање практичних проблема из области менаџмента људских ресурса.

Садржај предмета

- Менаџмент људских ресурса у савременом пословном окружењу;
- Менаџмент људских ресурса у организацији;
- Стратегијски аспект МЉР;
- Анализа посла;
- Планирање људских ресурса;
- Регрутовање потенцијалних кандидата;
- Селекција кандидата;
- Обука запослених;
- Управљање радном успјешношћу;
- Развој запослених;
- Мотивација запослених;
- Компензације;
- Бенефиције;

- Радни односи и колективно преговарање;
- 15. Здравље и безбједност на раду.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Илић, Г. (2014). *Основи менаџмента људских ресурса*. Бања Лука: Економски факултет.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социологија ризика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Осми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

СТИЦАЊЕ примјењеног знања из области социолошких теорија ризика и улоге ризика у савременом друштву.

Исходи учења (стечена знања)

Након завршеног курса студенти ће бити оспособљени:

За дескриптивну и компаративну анализу социолошких теорија ризика;

Да анализирају и критички интерпретирају феномен ризика из социолошке перспективе;

Да самостално идентификују и анализирају проблеме ризика у пракси;

Да на микро и макро нивоу самостално и стручно истражују утицај ризика на различите аспекте друштвеног живота;

За самостално стручно усавршавање у области менаџмента ризика.

Садржај предмета

- Социо-културни приступ (Douglas and Wildavsky 1982; Lash 2000; Tulloch/Lupton 2003)
- Рефлексивно-модернистички приступ (Beck, 1986, 1992; Bauman 1991, 1995)
- Постструктуралистички приступ (Foucault 1991)
- Системско-теоријски приступ (Luhmann 2005; Japp 1996, 2000)
- Шта је ризик? Ризик као социјална конструкција. Страх и тјескоба
- Култура, идентитет, социјална интеграција и кохезија, социјална стабилност и ризик
- Личност, развој личности, гранична ситуација, биографска истраживања и ризик
- Геополитика, миграције, тероризам и ризик
- Биополитика, популациона политика, феминизам, вакцинација и ризик
- Држава, здравље, медијализација, окружење, климатске промјене и ризик
- Пол, род, сексуалност и ризик
- Радни процеси, образовање, наука, сиромаштво, неједнакост и ризик
- Медији, комуникације, сајберкултура, друштвене мреже, интернет и ризик
- Друштвени капитал, повјерење, и ризик

- Управљање ризиком у пракси

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бек, У. (1986). *Ризично друштво*. Београд: Filip Višnjić (одабрни дијелови).
- Gale, K. N. Towards a sociology of risk work: A narrative review and synthesis, *Sociology Compass*, No. 10/11, 2016, pp. 1046-1071.
- Zinn, J. O. (2004). *Sociology and Risk*. Canterbury: University of Kent (одабрани дијелови)
- Lidskog, R., Sundqvist, G. *Sociology of Risk*. In *Essentials of Risk Theory*, Editors: Sabine Roeser Rafaela Hillerbrand Per Sandin Martin Peterson, 2012, pp. 75-105.
- Lobo-Guerrero L., *The International Political Sociology of Risk*. In *The International Studies Encyclopedia*. Denmark RA (Ed.). (vol. 7), Wiley-Blackwell, 2018, pp. 4418-4436.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Организационо понашање

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Осми
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ курса је да омогући студентима да се упознају са понашањем појединаца и група у организацијама, као и правилностима по којима организације опстају, мјењају се, прилагођавају или пропадају.

Исходи учења (стечена знања)

Исход учења је да студенти овладају основним теоријским и практичним знањима из области управљања организацијама и да се упознају са основним пословима које обављају професионални управљачи (менаџери). Поред тога, циљ је упознати студенте са базичним процесима који се одвијају у организацијама, без којих организације не могу обављати своју улогу, па ни опстати на дужи рок. Нагласак је на изучавању понашања појединаца и група, као и различитим поступцима мотивисања запослених. Важно је нагласити да су фундаментална знања из области организације универзално примјењива у свим организацијама, како радним тако и оним које се баве другим пословима, што је релевантно за социолошку науку.

Садржај предмета

- Дефинисање појма и научне области ОП; историјски преглед развоја ОП; Однос са другим бихејвиористичким наукама; Истраживачки приоритети и методе; Значај ОП у савременом менаџменту и проблеми у конституисању дисциплине;
- Теорије организације и практични подстицаји студијама ОП (класична школа, теорија међуљудских односа, теорије послерије Другог свјетског рата и савремен теорије);
- Човјек и организација; Личност; Социјализација и учење (учење условљавањем, учење по моделу, учење увиђањем);
- Перцепција у организацији; Предрасуде, стереотипи, теорија атрибуције, перцептуална одбрана и акцентуација;
- Ставови према раду, задовољство послом, организациона посвећеност;
- Мотивација и теорије мотивације; Мотив за постигнућем и економски развитак

(Дејвид МекКлиленд)

- Вођство и теорије вођства; Стилски вођства менаџера у Србији (презентација истраживања Душана Мојића из 2003. године)
- Групе у организацији; Групна динамика; конформизам; Групно одлучивање; Тимови и тимски рад;
- Стрес; стрес и радни учинак; управљање стресом;
- Комуникација у организацијама; Конфликти и управљање конфликтима у сфери рада;
- Моћ у организацији; Политички процеси у радним организацијама;
- Организациона култура; Национална и организациона култура; Презентација Хофстедовог истраживања утицаја националних култура на пословање и организацију предузећа;
- Доношење одлука у организацијама; Организација „која учи“;
- Организационе промјене – врсте, модели, узроци; Модел Курта Левина;
- Савремени трендови у промјени структуре и стратегије организација – презентација и разговор о харвардском и астонском истраживању (М. Mayer, R. Whittington; R. Whitley; R. Hollingsworth; G. Winch)

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гринберг Ц., Барон Р. (1998). *Понашање у организацијама*. Београд: Желнид (одабрани дијелови).
- Дамјановић, М. (1990). *Менаџерска револуција*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства (одабрани дијелови).
- Мојић, Д. (2003). *Стилски вођства менаџера у Србији*. Београд: ИСИФФ, стр. 89-152
- Петковић, М., Јанићијевић, Н. и Богичевић, Б. (2002). *Организација, теорије, дизајн, понашање, промене*. Београд: Економски факултет Универзитета у Београду, прво издање (одабрани дијелови).
- Рот, Н. (2003). *Основи социјалне психологије*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 82-110, 186-204, 230-238, 254-260, 314-323.
- Сикавица, П. (2011). *Организација*. Загреб: Школска књига (одабрани дијелови).
- Шуковић, Ф., Михајловић, Д. (1998). *Психологија организације*. Београд: Центар за примењену психологију (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Менаџмент непрофитних организација

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија - организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Зоран Лукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Савладати основе руковођења организацијама са посебним освртом на непрофитабилне организације

Исходи учења (стечена знања)

Након успјешно завршеног предмета студенти ће стећи основна знања о теорији, принципима и пракси менаџмента; овладаће основним функцијама менаџмента; упознаће се с теоријом и праксом које се најчешће користе у контексту менаџмента; научиће основну форму за израду пословног плана и овладаће концептима за анализу менаџмента и обављање менаџерских послова на различитим организацијским нивоима и у облицима организације, а посебно у непрофитабилним организацијама.

Садржај предмета

- Дефинисање, значај и принципи менаџмента, појам и улога менаџмента;
- Развој менаџмента; активности, класификације менаџера;
- Топ-менаџери; појам и развој менаџмента као праксе;
- Научни менаџмент;
- Менаџмент малих, средњих и великих предузећа; менаџмент и културна средина;
- Околина предузећа;
- Етика и друштвена одговорност;
- Планирање као функција менаџмента; стратегија и стратегијско планирање;
- Организовање као функција менаџмента, делегирање, децентрализација, процес пројектовања организације, запошљавање или управљање људским ресурсима;
- Интерно и екстерно регрутовање, утицање са потфункцијама вођења;
- Комуникације и мотивације;
- Контролисање;
- Израда пословног плана, институционални аспекти менаџмента;
- Непрофитабилне организације;
- Нови концепти и приступи менаџменту.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Лукић, З. (2018). *Менаџмент у условима глобализације*. Бања Лука: RS Consulting and Trade.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Стручна пракса 4

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија – организација, рад и људски ресурси
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране ментора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Методологија примијењених истраживања

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање теоријских и/или практичних знања о епистемолошким, организационо-техничким и научно-стратегијским аспектима примијењених истраживања.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да наведу, објасне и критички вреднују основне епистемолошке претпоставке примијењених истраживања.

Студенти и студенткиње ће бити оспособљени за самостално планирање и реализацију примијењених истраживања, тј. рјешавање индивидуалних и колективних проблема у различитим друштвеним контекстима.

Студенти и студенткиње ће развити (само)рефлексиван однос према етичким дилемама које су карактеристичне за учешће у реализацији примијењених истраживања, односно иницирање друштвених промјена и суочавање са њиховим посљедицама.

Садржај предмета

- Појам и предмет примјењених истраживања
- Настанак и развој примјењених истраживања
- Епистемолошке претпоставке примјењених истраживања
- Управљање примјењеним истраживањима
- Акциона истраживања
- Партиципаторно акционо истраживање
- Клиничка истраживања
- Евалуациона истраживања
- Корпоративна етнографија
- Институционална анализа
- Процјена потреба
- SWOT анализа
- Фронетичка истраживања
- Креативна истраживања
- Професионална етика у примјењеним истраживањима

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Brown, M. (2014). *Applied Research Methods in Public and Nonprofit Organizations*. San Francisco: Jossey-Bass (одабрани дијелови).
- Koller-Trbović, N. (2017). *Procjena potreba djece i mladih s problemima u ponašanju*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku (одабрани дијелови).
- Russ-Eft, D. et al. (2017). *Managing Applied Social Research : Tools, Strategies, and Insights*. San Francisco: Jossey-Bass (одабрани дијелови).
- Cefkin, M. (2009). *Ethnography and the Corporate Encounter* New York/Oxford: Berghahn Books (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Друштвена информатика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Драган Матић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Упознавање студената са основним концептима рачунарства и информационо-комуникационих технологија. Упознавање са модерним алатима за обраду података, рачунарским мрежама, системима за управљање базама података, информационим системима и мултимедијалним системима

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку курса студент ће моћи да;
Ефикасно користи рачунар, савремене информационе технологије и алате у образовне и истраживачке сврхе, које су везане за његово даље образовање и рад у струци;
Анализира особине и процјењује квалитет посматраног рачунарског система;
Пепознаје предности и недостатке живљења у савременом информатичком друштву,

Садржај предмета

- Основни информатички појмови. Дефиниције и садржаји. Историјски преглед развоја рачунара
- Информационе технологије као стратешки ресурс. Критички осврт на позицију и утицај информационих технологија на друштво и појединца.
- Рачунарски системи. Основне компоненте рачунара. Хардвер и Софтвер
- Модели рачунарских система. Фон Нојманов модел рачунарског система. Централна процесорска јединица рачунара
- Меморија. Подјела, капацитет, RAM, ROM, CD, DVD.
- Системски софтвер. Оперативни системи. Комуникације и мреже рачунара. Улога и задаци рачунарских мрежа. Архитектура рачунарских мрежа. Повезивање, LAN, WAN, Internet, TCP/IP, домени
- Помоћни и услужни програми. Софтвер за канцеларијско пословање.
- Софтвер за обраду текста
- Софтвер за табеларну обраду података (1. дио)
- Софтвер за табеларну обраду података (2. дио)
- Софтвер за презентовање информација
- Рад са базама података.
- Интернет и електронско пословање. Интернет и његови сервиси.
- Рачунарска графика. Подјела програма за рад са графиком. Векторско

- представљање графике. Растерско представљање графике.
- Претраживање Интернета. Безбједност умрежених система.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Brookshear, G., and J. Glenn Brookshear (2002). Computer science: an overview. Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc.
- Митић, Н. (2009). *Увод у организацију рачунара*. Београд.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Односи с јавношћу

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Александар Богданић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Студенти треба да стекну разумијевање најважнијих стручних питања из односа с јавношћу, као и да упознају различите теоријске и практичне приступе и одговоре.

Исходи учења (стечена знања)

Након похађања предмета студентима је јасна улога комуницирања с јавностима у савременом окружењу, као и најважнији приступи, начела и технике развијања и одржавања складних односа с јавностима.

Садржај предмета

- Историјски развој и улога односа с јавношћу (ОСЈ) и комуницирања с јавностима
- Стратешки и оперативни ОСЈ
- Јавности у ОСЈ
- Идентитет организације
- Односи с медијима
- ОСЈ у друштвеним медијима
- ОСЈ у јавној управи и јавним друштвима, друштвеним организацијама и удружењима грађана
- Политички и међународни ОСЈ
- ОСЈ услужних и производних друштава
- Лобирање и организација догађаја
- Комуникативне кампање
- Кризно комуницирање
- Етичка и правна питања у ОСЈ
- Истраживања у ОСЈ и теоријски приступи и модели
- Закључна расправа: ОСЈ као цјеловит организацијски и комуникативни процес, и ОСЈ као струка

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Блек, С. (1997). *Односи с јавношћу*. Београд: Сlio (одабрани дијелови)
- Богданић, А. (2010). *Огледи из комуникологије*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Богданић, А. (2016). *Разматрање новинарског дискурса и теорије медија: увод у теорију новинарности*. Бања Лука: Комуниколошки колеџ у Бањалуци (одабрани дијелови).
- Куртић, Н. (2016). *Односи с јавношћу*. Сарајево: University Press – Магистрат издања (одабрани дијелови).
- Томић, З. (2016). *Односи с јавношћу: теорија и пракса*. Загреб: Синописис (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Драган Матић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Савладавање основних концепата програмирања и разумијевање улоге програмирања коју оно има у рјешавању проблема који се јављају приликом обраде информација.

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку курса студент ће моћи да:

Разумије најважније контролне структуре процедуралног програмирања;

Конструира и примијени структуре података за представљање и обраду информација из струке;

Креира и примијени једноставне програме писане у програмском језику Python.

Садржај предмета

- Програмирање и програмски језици. Кратак историјат програмирања. Компајлери и интерпретери
- Преглед основних математичких појмова: скупови бројева, релације, операције, функције. Пребројавање скупова.
- Представљање и организација података на рачунару. Представљање бројева. ASCII код. Цјелобројна аритметика.
- Графови као структуре за представљање друштвених мрежа. Улога програмирања у анализи друштвених мрежа
- Појам алгоритма. Врсте алгоритама.
- Основни концепти програмског језика Python. Примјери једноставних програма.
- Идентификатори. Промјенљиве и додјела. Наредбе и контрола тока.
- Наредбе улаза и излаза
- Типови података у програмском језику Python
- Аритметички и логички оператори
- Условни оператори
- Итеративне наредбе
- Рад са функцијама (1. дио)
- Рад са функцијама (2. дио)
- Рад са листама и стринговима

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Downey, B. A. *Think Python* (second edition). California: O'Reilly, Sebastopol
- Miller, B. and Ranum, D. *How to think like a Computer Scientist*.
- Python for Informatics: Exploring Information, Charles Severance

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Стручна пракса 1

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методe извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката, институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране метора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Социјална политика

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Пети
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремила: проф. др Мира Ћук
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

СТИЦАЊЕ ОСНОВНИХ ЗНАЊА ИЗ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ КАО ТЕОРИЈСКЕ И ПРАКТИЧНЕ НАУКЕ;
УПОЗНАВАЊЕ САВРЕМЕНИХ ПРИСТУПА И МОДЕЛА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ;
ИЗУЧАВАЊЕ ПОДРУЧЈА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ ПРАКТИЧНЕ ПРИМЈЕНЕ НАУКЕ;
РАЗУМИЈЕВАЊЕ КРЕТАЊА, ПОВЕЗАНОСТИ И УСЛОВЉЕНОСТИ ДРУШТВЕНИХ ПОЈАВА КОЈЕ ОБЛИКУЈУ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ УСЛОВЕ ЉУДИ.

Исходи учења (стечена знања)

ПОСЛИЈЕ ЗАВРШЕНОГ КУРСА СТУДЕНТИ ЋЕ МОЋИ ДА:
КОРИСТЕ УСВОЈЕНА ЗНАЊА О НАСТАНКУ И РАЗВОЈУ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ КАО НАУКЕ И КАО ПРАКТИЧНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ У РАЗУМИЈЕВАЊУ РАДНИХ И ЖИВОТНИХ УСЛОВА ЉУДИ;
СЛУЖЕ СЕ ЈЕЗИКОМ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ УПОЗНАЈУЋИ ОСНОВНЕ ПОЈМОВЕ И КАТЕГОРИЈАЛНИ АПАРАТ;
ПОВЕЗУЈУ ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНО-ПОЛИТИЧКЕ МИСЛИ И ПРАКСЕ СА САВРЕМЕНИМ ТОКОВИМА И ЧИНИОЦИМА КОЈИ ИХ ОПРЕДЈЕЉУЈУ;
РАЗУМИЈУ КЉУЧНЕ ТОКОВЕ У ПРОМЈЕНАМА И САВРЕМЕНОЈ УЛОЗИ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У ДРУШТВУ;
ПОЗНАЈУ ПОДРУЧЈА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ И КРИТИЧКИ РАЗМАТРАЈУ МЈЕРЕ И ОБЛИКЕ ДЈЕЛОВАЊА.

Садржај предмета

Садржај предмета Социјална политика чине:

- УПОЗНАВАЊЕ СА ПРЕДМЕТОМ, ЊЕГОВИМ САДРЖАЈЕМ, ЦИЉЕВИМА, НАЧИНОМ РАДА И ВРЕДНОВАЊА РАДА СТУДЕНАТА;
- ТЕОРИЈСКЕ И МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ КАО НАУЧНЕ, ПРАКТИЧНЕ И НАСТАВНЕ ДИСЦИПЛИНЕ И ПРЕГЛЕД ИСТОРИЈСКОГ РАЗВОЈА;
- ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ИЗ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ: ПОЈАМ, СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА, СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ, СОЦИЈАЛНА СИГУРНОСТ; СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ, СОЦИЈАЛНО ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ, СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ, СОЦИЈАЛНЕ ПРЕСТАЦИЈЕ;
- ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ИЗ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ: СОЦИЈАЛНЕ ПОТРЕБЕ, СОЦИЈАЛНИ СЛУЧАЈ,

социјални проблеми; социјална заштита, социјално право, социјална правда, социјална држава, социјални дијалог, социјални капитал, социјална искљученост, социјална укљученост, цивилно друштво;

- Заједничка, суштинска обиљежја социјалне политике и фактори који утичу на предмет и садржај; Однос социјалне политике са другим наукама;
- Историјски развој социјално политичког дјеловања, од настанка људске цивилизације, робавласничко друштво, феудализам, либерални капитализам;
- Социјалне реформе и савремене социјалне политике;
- Традиционалне и модерне социјално-политичке доктрине и теорије;
- Савремене тенденције и кретања у социјалној политици и модели социјалне политике;
- Социјална политика бивших социјалистичких држава - социјална политика земаља у транзицији; социјални проблеми и социјална политика земаља у развоју
- Социјална политика Европске уније и глобализација и социјална политика
- Социјални проблеми и социјална политика
- Подручја социјалне политике: Социјална сигурност и социјално осигурање
- Подручја социјалне политике: Социјална заштита и заштита дјете и породице
- Подручја социјалне политике: универзалне накнаде, заштита жртава рата, аспекти социјалне политике у другим подручјима.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гавриловић, А. (2005). *Социјална политика*. Бања Лука: Филозофски факултет (одабрани дијелови).
- Лакићевић, Д. (1990). *Социјална политика*. Београд: Савремена администрација (одабрани дијелови).
- Милосављевић, М. (редактор) и други (1998). *Социјална политика у транзицији*. Београд: Центар за проучавање алтернатива и «Социјална мисао» (одабрани дијелови).
- Недовић, С. (1998). *Држава благостања*. Београд: Драганић (одабрани дијелови).
- Пуљиз, В. и др. (2005). *Социјална политика*. Загреб: Правни факултет Свеучилишта у Загребу (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се

исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Социјална и културна антропологија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање општих и основних академских знања о социо-културној структури и социо-културним процесима неопходних за даље професионално и стручно усавршавање.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће усвојити фундаментална и развојна знања о настанку, природи и карактеру културе, културним промјенама и културним процесима.

Садржај предмета

- Цикличка и идеалистичка теорија Питирима Александровича Сорокина
- Историцистичка и структуралистичка теорија Освалда Шпенглера
- Хришћанско-есхатолошка теорија Николаја Берђајева
- Емпиристичко-фаталистичка теорија Арнолда Тојнбија
- Функционално-институционалистичка теорија Талкота Парсонса
- Функционалистичка и биологистичка теорија културе Бронислава Малиновског
- Психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда и афирмативна теорија Херберта Маркузеа
- Дијалектичко-материјалистичка и повијесно-хуманистичка теорија Карла Маркса и Фридриха Енгелса
- Техничко-технолошка теорија културе Жан Анрија
- Филозофско-антрополошке теорија Хајнриха Рикерта и Арнолда Гелена
- Културно-антрополошка и културно-релативистичка теорија Франца Боаса
- Културно-антрополошка и еволуционистичка теорија Алфреда Луиса Кребера
- Културолошка теорија Лесли Вајта
- Тотално-еволуционистичка теорија Херберта Спенсера
- Еволуционистичко-материјалистичка теорија Луиса Хенрија Моргана

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Петровић, А. (2014). *Антропологија слике*. Београд: Филолошки факултет.
- Хач, Е. (1979). *Антрополошке теорије*. Београд: БИГЗ.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Квантитативна методологија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање теоријских и/или практичних знања о епистемолошким, организационо-техничким и научно-стратегијским аспектима квантитативних истраживања у друштвеним наукама.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студентиће ће бити у стању да наведу, опишу и објасне основне епистемолошке претпоставке квантитативних истраживања у друштвеним наукама.

Студенти и студенткиће ће бити у стању да осмисле, планирају, организују и реализују примарна и секундарна квантитативна истраживања.

Студенти и студенткиће ће бити оспособљени за осмишљавање, планирање и реализацију онлајн испитивања.

Садржај предмета

- Настанак и развој квантитативних истраживања.
- Епистемолошке претпоставке квантитативних истраживања.
- Мјерење и мјерне карактеристике инструмената.
- Планирање квантитативних истраживања.
- Узорковање.
- Дескриптивни и корелациони нацрт истраживања: Испитивање.
- Конструкција анкетног упитника I.
- Конструкција анкетног упитника II.
- Планирање онлајн испитивања.
- Реализација онлајн испитивања.
- Основни експериментални нацрт.
- Сложени експериментални нацрт.
- Квантитативна анализа садржаја
- Анализа података у квантитативним истраживањима
- Писање извјештаја о спроведеном истраживању

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама.

Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Mejovšek, M. (2013). *Metode znanstvenog istraživanja*. Zagreb: Naklada Slap (одабрани дијелови).
- Ristić, Ž. (2011). *Kvantitativna, kvalitativna i mješovita istraživanja: Metodološki aspekti*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu (одабрани дијелови).
- Riffe, D. et al. (2014). *Analysing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. New York/London: Routledge (одабрани дијелови).
- Stockemer, D. (2019). *Quantitative Methods for the Social Sciences*. Cham: Springer (одабрани дијелови).
- Fowler, F. (2014). *Survey Research Methods*. London/Thousand Oaks: Sage Publications (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјеравање знања и утврђивање колико су студенти активни у настави врши се током читавог семестра. Знање се провјерава помоћу два колоквија, а активност студената се исказује кроз писање семинарских радова, уредно похађање наставе, учешће у дебатама, припрему презентација и кроз друге облике креативног учешћа у наставном процесу. На тај начин студенти испуњавају предиспитне обавезе кроз које могу да стекну 50 бодова (два колоквија по 20 бодова, семинарски рад 5 бодова те уредно и активно похађање наставе 5 бодова). Завршни испит обавља се усмено и на њему се провјерава знање из цијелог градива, а носи највише 50 бодова. Коначна оцјена се изводи сабирањем бодова из предиспитних обавеза и бодова са испита.

Посебна назнака

Дигитална социологија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање теоријских сазнања о манифестним и латентним посљедицама употребе дигиталних технологија на структуру и динамику друштвених појава – конструкцију индивидуалних и колективних идентитета, свакодневне интеракције, настанак и одржавање друштвених неједнакости, економске и политичке односе, улогу и статус друштвених наука, и др.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да наведу, опишу и објасне основне категоријално-теоријске поставке дигиталне социологије, односно критички интерпретирају основне епистемолошке постулате конструкције дигиталних форми друштвености.

Студенти и студенткиње ће бити у стању да препознају, објасне и критички вреднују конкретне примјере дигиталних неједнакости.

Кроз упознавање са конкретним проблемима и противрјечностима везаним за анализу великих података студенти и студенткиње ће развити рефлексиван однос према примјени дигиталних технологија у социолошким истраживањима.

Студенти и студенткиње ће бити у стању да наведу и објасне основне теоријске поставке трансхуманизма, односно да разумију и интерпретирају актуелне научне расправе о (заједничкој) будућности људи и машина.

Садржај предмета

- Појам и предмет дигиталне социологије.
- Настанак и развој дигиталне социологије.
- Теоријски приступи „дигиталном друштву“.
- Интернет ствари.
- Конструкција дигиталних стварности.
- Дигитално сопство.
- Дигиталне заједнице.
- Дигиталне институције.
- Дигиталне неједнакости.
- Доба великих података.
- Критички приступи анализи великих података.

- Друштво знања и(ли) капитализам знања.
- Криза емпиријске социологије.
- Употреба дигиталних технологија у социолошким истраживањима.
- Трансхумане/постхумане форме друштвености: киборзи, вјештачка интелигенција и теорија „омега тачке“.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Lupton, D. (2015). *Digital Sociology*. Abingdon/New York: Routledge (одабрани дијелови).
- Salganik, M. (2018). *Bit by Bit: Social Research in the Digital Age*. New Jersey: Princeton University Press (одабрани дијелови).
- Smyrniotis, N. (2018). *Internet Oligopoly: The Corporate Takeover of our Digital World*. Bingley: Emerald Publishing (одабрани дијелови).
- Fukoјama, F. (2003). *Naša posthumana budućnost*. Podgorica: CID (одабрани дијелови).
- Čejko, M. (2019). *Superpovezani: internet, digitalni mediji i tehno-društveni život*. Beograd: Clio (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Дигитална култура

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Александар Јанковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета *Дигитална култура* је да студенте упозна с начинима на који дигиталне технологије утичу на наш свакодневни живот, културу, институције, заједнице и идентитет(е). Акцент је на разумијевању ширег значења дигиталне културе и њених производа, заједно са историјском перспективом развоја технологија који је условио успон ”дигиталног”, трансформацију медија, партиципативности и умреженог друштва.

Исходи учења (стечена знања)

Од студената се очекује да разумију улогу дигиталне културе у савременом друштву, везу дигиталне културе и нових медија, као и да стекну теоријске, али и практичне компетенције у области анализа и интерпретација тема из области нових медија и дигиталне културе. Такође, требало би да примјењују и одређене истраживачке стратегије у области дигиталних комуникација и културе.

Садржај предмета

- Појам дигиталне културе.
- Кибернетско доба.
- Дигитална контракултура.
- Дигитални отпор.
- Дигитални идентитети и аватари.
- Приватно и јавно у дигиталном добу.
- Имагинарна заједница.
- Колективни активизам.
- Играње видео-игара (*gaming*).
- Виртуелни свијет(ови).
- Глобализација и технологија: успон глобалне неједнакости.
- Интерактивност - успостављање дигиталних односа и веза.
- Друштвене институције у дигиталном окружењу.
- Предности и мане повезаности и доступности.
- Човјек и машина будућности

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Гир, Ч. (2008). *Дигитална култура*. Београд: Слио.

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Драган Матић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Савладавање техника програмирања које се односе на сложеније структуре података и већу количину информација, како би студенти стекли способност да користе постојеће или развијају сопствене алате за напреднију обраду података из области друштвених истраживања.

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку курса студент ће моћи да:

Конструираше и примјени сложеније структуре података за представљање и обраду података из области друштвених истраживања;

Конструираше и примјењује сопствене алгоритме за обраду података из области друштвених истраживања;

Препознаје и примјењује постојеће функције и модуле за обраду података из области друштвених истраживања.

Садржај предмета

- Сложени типови података и начини представљања и записа таквих података у програмском језику Python: листе, рјечници (1. дио)
- Сложени типови података и начини представљања и записа таквих података у програмском језику Python: листе, рјечници (2. дио)
- Основни концепти објектно-оријентисаног програмирања. Објектно-оријентисано програмирање у програмском језику Python.
- Алгоритми за сортирање података и њихова имплементација у програмском језику Python. Временска сложеност алгоритама.
- Алгоритми за претраживање и њихова имплементација у програмском језику Python: линеарно и бинарно претраживање.
- Графовске структуре. Представљање графа на рачунару. Представљање социјалних мрежа у програмском окружењу.
- Основни алгоритми претраживања графова.
- Примјери примјене графовских алгоритама за анализу социјалних мрежа (1. дио)
- Примјери примјене графовских алгоритама за анализу социјалних мрежа (2. дио)
- Рад са улазним и излазним датотекама из програмског окружења. Типови улазних и излазних датотека. Читање и писање података из и у датотеке. (1. дио)

- Рад са улазним и излазним датотекама из програмског окружења. Типови улазних и излазних датотека. Читање и писање података из и у датотеке. (2. дио)
- Обрада табеларно представљених података. Основни концепти релационих база података.
- Рад са базама података из програмског окружења. Имплементација функција за рад са базама података из програмског језика Python.
- Преглед библиотека програмског језика Python које су везане за аналитику података.
- Једноставни примјери графичког представљања података помоћу модула програмског језика Python

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Al-Taie, Mohammed., Zuhair Kadry, Seifedine. (2017). *Python for Graph and Network Analysis*. Springer (одабрани дијелови).
- Downey, B. A. *Think Python* (second edition). California: O'Reilly, Sebastopol (одабрани дијелови).
- Miller, B. and Ranum, D. *How to think like a Computer Scientist*.
- Python for Informatics: Exploring Information, Charles Severance (одабрани дијелови).
- Raj P.M., Krishna, Mohan., Ankith, Srinivasa. (2018). *Practical Social Network Analysis with Python*. K.G. Springer (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Стручна пракса 2

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Немања Ђукић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката, институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором, око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране ментора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Кампање у односима с јавношћу

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењене социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремили: доц. др Александар Врањеш и мр Борислав Вукојевић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета "Кампање у односима с јавношћу" је детаљно представљање аспеката планирања, провођења, анализе и евалуације кампања у односима с јавношћу. За разлику од Односа с јавношћу као предмета, овдје се детаљно разматрају планови кампања у различитим областима, међу којима су медији, запослени, заинтересоване стране и политичке кампање. Такође, предмет има за циљ да понуди практичне и искуствено провјерљиве методе постављања кампања у новим медијима, јер се без њих остаје ван токова глобалног пословног и тржишног тренда.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти након слушања предмета ће бити способни да разумију кампање у односима с јавношћу, као и да буду спремни да самостално креирају план према моделу стратешког планирања. Такође, студенти ће бити оспособљени за практично провођење кампања у областима односа с медијима, односа са запосленима, те односа са заинтересованим странама. На крају, студенти ће бити у стању да поставе кампање у новим медијима, као и да тумаче основне показатеље у евалуацији кампање.

Садржај предмета

- Методе планирања кампања у односима с јавношћу
- Анализа и дијагноза ситуације
- Дефинисање циљева односа с јавношћу
- Стратегије и тактике у кампањама ОСЈ
- Провођење кампање у ОСЈ: односи с медијима
- Провођење кампање у ОСЈ: односи са запосленима
- Провођење кампање у ОСЈ: односи са заинтересованим странама
- Провођење кампање у ОСЈ: политичке кампање
- Анализа и евалуација остварених резултата кампање
- Организација кампања у кризној комуникацији
- Кампање на новим медијима: Facebook, Twitter, Google
- Евалуација кампања у новим медијима: Reach, Engagement, Bounce rate
- Етичка начела приликом провођења кампања

- Студије случаја успјешних ОСЈ кампања
- Кампање ОСЈ у Босни и Херцеговини

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Duhe, D. (2007). *New media and public relations*. England: Peter Lang Inc. (одабрани дијелови).
- Куртић, Н. (2016). *Односи с јавношћу*, University press (одабрани дијелови).
- Томић, З. (2008). *Односи с јавношћу - Теорија и пракса*. Загреб: Synopsis (одабрани дијелови).
- Филиповић, В. и Костић Станковић, М: (2008). *Односи с јавношћу*. Београд: ФОН (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Односи с јавношћу у новим медијима

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Шести
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремили: доц. др Александар Врањеш и мр Борислав Вукојевић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмета "Односи с јавношћу у новим медијима" је детаљно представљање аспеката нових медија, првенствено друштвених, те њихове улоге у кампањама односа с јавношћу. За разлику од Односа с јавношћу као предмета, овдје се детаљно разматрају планови кампања у различитим новим медијима, као што су Фејсбук, Гугл, Инстаграм, Твитер, Јутјуб и интернетске продавнице. Такође, предмет има за циљ да понуди практичне и искуствено провјерљиве моделе организације ОСЈ у новим медијима, те надоградњу традиционалних промотивних миксева.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти након слушања предмета ће бити способни да разумију однос између ОСЈ и нових медија, поготово из угла приватности и етичких начела. Такође, студенти ће бити оспособљени да креирају кампање на Фејсбуку, Гуглу, Јутјубу, Инстаграму, као и да разумију основне аспекте пословања на интернету. На крају, студенти ће добити практична знања из области креирања комуникацијског плана, који се може употребљавати у њиховим личним и пословним обавезама.

Садржај предмета

- Кратак историјски преглед нових медија: друштвене мреже и дигиталне технологије
- Карактеристике нових медија: инреактивност, виралност, транспарентност
- Приватност у новим медијима: GDPR регулатива
- Алгоритми и њихов утицај на ОСЈ
- Елементи промотивног микса у новим медијима: 5Ц модел
- Модел ОСЈ на интернету
- ОСЈ на Фејсбуку: органски и плаћени ОСЈ, постављање циљне публике, креирање кампање, евалуација и анализа резултата
- ОСЈ на Гуглу: Google AdWords, Google AdSense, Google Analytics
- ОСЈ на Јутјубу: циљна публика, дефинисање кључних ријечи и основе видео-монтаже
- ОСЈ на Твитеру: тематска кампања, основе микро блога, извјештавање "из минута у

минут”

- ОСЈ на Инстаграму: визуелни садржаји, аналитика кампање, „native“ оглашавање и ”инфлуенсери”
- ОСЈ на интернетској продавници: примјери из праксе
- Принципи циљних односа с јавношћу на интернету
- Креирање комуникацијског плана за нове медије
- Односи с јавношћу у новим медијима: примјер БиХ и земаља региона

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Вајдијанатан, С. (2018). *Антидруштвене мреже*. Београд: Clio (одабрани дијелови).
- Qualman, Е. (2012). *Socialnomics – How social media transforms the way we live and do business*. England: Wiley (одабрани дијелови).
- Чејко, М. (2019). *Суперповезани*. Београд: Clio (одабрани дијелови).
- Чефи, Д. (2018). *Дигитални маркетинг: планирање и оптимизација*. Београд: Вива трејд МБ (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Квалитативна методологија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: доц. др Далибор Савић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Стицање теоријских и/или практичних знања о епистемолошким, организационо-техничким и научно-стратегијским аспектима квалитативних истраживања у друштвеним наукама.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти и студенткиње ће бити у стању да наведу, опишу и објасне основне теоријске парадигме у квалитативним истраживањима.

Студенти и студенткиње ће бити у стању да осмисле, планирају, организују и реализују примарна и секундарна квалитативна истраживања.

Студенти и студенткиње ће бити оспособљени за извођење компјутерски потпомогнуте анализе различитих врста квалитативних података.

Садржај предмета

- Настанак и развој квалитативних истраживања
- Теоријске парадигме у квалитативним истраживањима
- Стратегије квалитативних истраживања: Нацрт квалитативног истраживања.
- Студија случаја. Методологија утемељене теорије.
- Етнографска истраживања. Нетнографија. Упоредно-историјска истраживања.
- Методе за прикупљање квалитативних података: Наративни интервју.
- Групни интервју.
- Посматрање.
- Биографске методе I
- Биографске методе II
- Анализа квалитативних података: Утемељена теорија.
- Анализа дискурса.
- Наративна анализа.
- Анализа визуелних података.
- Интерпретација, евалуација и презентација квалитативних истраживања

Методе извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе.

Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Kozinets, R. (2010). *Netnography: Doing Ethnographic Research Online*. London/Thousand Oaks: Sage Publications (одабрани дијелови).
- Freeman, M. (2017). *Modes of Thinking for Qualitative Data Analysis*. New York/Abingdon: Routledge (одабрани дијелови).
- Friese, S. (2012). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti*. London/Thousand Oaks: Sage Publications (одабрани дијелови).
- Halmi, Al. (2005). *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Интеркултурално комуницирање

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремила: доц. др Драгана Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљеви изучавања предмета усмјерени су на активности које подразумевају да се студенти упознају са темељним обиљежјима интеркултуралне комуникације, да разумеју процес преноса и размјене културних вриједности те да развију свијест о властитој и другим културама, анализирају интеркултуралне комуникационе процесе са различитих аспеката те примјене интеркултуралне вербалне и невербалне комуникационе вјештине у свакодневном животу и раду.

Исходи учења (стечена знања)

Стечена знања у оквиру овог предмета односе се на способности студента да: идентификују и анализирају појмове интеркултуралне комуникације; објасне разлике између индивидуалистичких и колективистичких култура, као и да категоризују и анализирају комуникационе процесе у контексту различитих култура; објасне како вербалне и невербалне поруке могу да утичу на интеркултуралну комуникацију; разумеју неке од утицаја интеркултуралне комуникације на личну, друштвену и политичку сферу; развију интеркултуралне комуникационе вјештине и начине њихове имплементације.

Садржај предмета

- Култура, комуникација, интеркултурална комуникација (дефинисање појмова)
- Интеркултурална комуникација – принципи и изазови
- Димензије културне различитости
- Идентитет и интеркултурална комуникација
- Перцепција, увјерења и вриједности у различитим културама
- Интеркултурална вербална комуникација
- Интеркултурална невербална комуникација
- Интеркултурална комуникација – норме и улоге
- Интеркултурална комуникација – пословни, образовни и здравствени контекст
- Смјернице за критичко гледање филма и телевизије
- Етика у интеркултуралној комуникацији
- Конфликти у интеркултуралној комуникацији
- Интеркултуралне комуникационе компетенције
- Ефекти интеркултуралне комуникације

- Значај интеркултуралне толеранције и разумијевања

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Jandt, F. E. (2004). *Intercultural communication*. Sage Publication (одабрани дијелови).
- Samovar, L.A., Porter, R.E., McDaniel, E. R. (2013). *Komunikacija između kultura*. Jastrebarsko:Naklada Slap (одабрани дијелови).
- Стојковић, Б. (2002). *Идентитет и комуникација*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови).
- Табс, С. (2013). *Комуникација – принципи и контексти*. Београд: Clio (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Родна перспектива у друштвеним истраживањима

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2 + 2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремила: проф. др Милена Карапетровић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет *Родна перспектива у друштвеним истраживањима* упознаје студенте и студенткиње са примјеном појма рода као аналитичке категорије у научним истраживањима. Како би се објаснио значај родне перспективе у првом дијелу курса неопходно је бавити се родним стереотипима у научној заједници и њиховим утицајем на позицију научника. Други тематски блок унутар курса посвећен је представљању феминистичке (родне) перспективе у ширим оквирима стварања и преноса знања, те методологије. Претходно усвојена знања основа су за рад у оквиру трећег дијела курса у коме се показује у којој мјери је истакнут значај родне перспективе у европском истраживачком простору и на који начин је то примјењиво на истраживања друштва на локалном и регионалном нивоу.

Исходи учења (стечена знања)

Након завршеног курса студенти/киње ће бити у могућности:

- да *идентификују* родне стереотипе у академској и научној заједници;
- да *препознају* значај родне перспективе у научним истраживањима;
- да *имплементирају* стечена знања тако што ће моћи да повежу специфичност родне перспективе са актуелним областима друштвених истраживања.

Садржај предмета

- Уводно предавање: појам рода и његова (практична) примјена у друштвеним и хуманистичким наукама;
- Родна терминологија – основни појмови и главни спорови;
- Научна истраживања и (не)препознавања значаја родне перспективе – кратки историјски осврт;
- Родна (не)једнакост у свијету науке – јесу ли унверзитети и институти имуни на родне стереотипе?;
- Онтологија и епистемологија – филозофске основе приступа знању и истраживању;
- Феминистичка епистемологија;

- Хардинг – „теорија становишта“;
- Родни аспекти квантитативних и квалитативних истраживања;
- Родна статистика као основа за истраживање;
- Неиспричане приче жена – усмена историја (*oralhistory*);
- Значај интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа у родним/феминистичким истраживањима;
- Род и дигитална хуманистика;
- Род и наука у пракси – од законске обавезе до практичне примјене у високом образовању и научном истраживању;
- „Откривање“ родне перспективе – примјери регионалних и локалних истраживања;
- Ородњена теорија: нови приступи истраживању.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бабић-Авдиспахић, Ј., Бакшић-Муфтић, Ј. и Влаисављевић, У. (ур.) (2009) *Род и наука*. Сарајево: Центар за интердисциплинарне постдипломске студије Универзитета у Сарајеву (одабрани дијелови).
- Гаврић, С. и Ждраловић, А. (прир.). (2019). *Родна равноправност. Теорија, право, политике*. Сарајево: Сарајевски отворени центар; Правни факултет Универзитета у Сарајеву (одабрани дијелови).
- Греко, Џ. и Соса, Е. (прир.) (2004). *Епистемологија. Увог у теорије знања*. Загреб: Наклада Јесенски и Турк (одабрани дијелови).
- Делибашић Балша, Г., Пудар, Д. и Фикет, И. (ур.) (2018). *Универзитет између меритократије и патријархата: жене и моћ делања*. Београд: Универзитет у Београду – Институт за филозофију и друштвену теорију (ИФТД) (одабрани дијелови).
- Крунић, С. (ур.) (2011). *Родна статистика и њена практична примјена*. Бања Лука: Гендер центар – Центар за једнакост и равноправност полова Владе Републике Српске (одабрани дијелови).
- Поповић, Д. (2012). *Жене у науци од Архимеда до Ајнштајна. Освајање освојеног*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2)

колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Јавне политике – процеси и актери

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	3+1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Изучавање процеса доношења одлука или политика са аспекта принципа и начела у политици и ефикасној и ефективној управи

Исходи учења (стечена знања)

Студент се упознаје са процесом доношења јавних политика, затим одлука кроз јавне демократске процедуре, реализацију одлука, контролу извршења одлука и провођење и анализу јавних политика, подручја јавних политика, улоге интерних и екстерних субјеката и органа, вертикална и хоризонтална мрежа, те проналазе себи мјесто у једном од сектора, јавном, приватном, цивилном. Техничка модернизација администрације у многоме разбија „челични кавез бирократије,“ и отвара перспективе студентима са новим знањима да хуманизују и социјализују функционисање власти у непосреднијем приближавању грађанима и њиховим потребама. Техника и технологија и е-управа смањиле манипулативне, коруптивне и друге злоупотребе и створити повјерење грађана у институт одговорности у друштву.

Садржај предмета

- Појам, предмет, значење ЈП, темељне ЈП, политике према циљним групама, мањинама, женама, породици,...
- Подручја ЈП према Compstoru ,државни ресори, економска политика, социјална политика, секторске политике, остале политике
- Принципи у доношењу ЈП/ агенде, формулисање решења, одлучивање, имплементација, евалуација
- Улога органа управе у доношењу ЈП,/ агенције, институти, центри, инспекторати
- Улога екстерних актера: медији, странке, коалиције, лобији, стр.удружења, проф.уд.
- Улога цивилног друштва: Синдикати, НВО, др.покрети, грађ. иниц., универзитети, истр.орг., опозиција, међувладини актери, јавност.
- Семинарски радови
- Критерији за оцјену квалитета услуга државе, демократска правила и процедуре
- Темелјни принципи бирократске организације, идеолошки апарат државе, принципи одговорности и корупција, појединац , група, организација.
- Процес усвајања ЈП, координација, креирање, хоризонталне и вертикалне везе,

- Јавно заговарање и лобирање, иницирање, креирање, имплементација, мониторинг, евалуација ЈП.
- Инструменти, циљеви и анализа, кохерентних ЈП, компарација, управљање ЈП
- Процес доношења ЈП, у РС, БиХ, ЕУ-реформе, ЈУ-анализа.
- семинарски радови
- Сумарно стање предиспитних обавеза и додатне могућности

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бенжамен, К. (2002). *Принципи политике*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства (одабрани дијелови).
- Грдешкић, И. (2002). *Основе анализе јавних политика*. Загреб: ФПЗ (Одабрани дијелови).
- Јонас, Х. (1990). *Принцип одговорности*. Сарајево: Веселин Маслеша (одабрани дијелови).
- Кустец Липицер, С. (2009). *Вредновање јавних политика*. Љубљана: Факултет за дружбене веде: Љубљана (одабрни дијелови).
- Мајер, Т. (2003). *Трансформација политичкога*. Загреб: Политичка култура (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Стручна пракса 3

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремио: проф. др Пејо Ђурашиновић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методe извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката, институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране ментора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

Социологија одрживог развоја

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Приредила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Упознавање студената са неопходним концептом развоја друштва које користи расположиве ресурсе не угрожавајући еко систем као природни амбијент друштвеног живота. Студенти стичу основна знања о посљедицама неуравнотежене глобалне политике (еколошке, економске и социјалне) која за посљедицу има нарушавање не само природне равнотеже него и стварање социо-економске неуједначености између појединих дијелова свијета. Такође, циљ је предмета је да студенти схвате до којих граница је могуће ићи у исцрпљивању расположивих и доступних ресурса а да се наруши друштвени развој. Схватиће који друштвени подсистеми морају да промјене своје приступе у погледу властитог развоја како би одржали друштвени развој.

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање начела одрживог развоја
 Разумијевање посљедица неодговорне политике друштвеног развоја
 Анализирање и критички осврт на постојеће моделе и концепте националног одрживог развоја
 Критичко вредновање постојећих стратегија одрживог развоја
 Стицање вјештина за развој друштвене свијести у промоцији одрживог развоја

Садржај предмета

- Одрживи развоја, појам, дефиниција, концепт и контекст разумијевања
- Савремени економски глобални процеси и одрживи развој
- Утицај глоблане политике на рјешавање или продубљивање економских неједнакости и друштвеног сиромаштва
- Еколошка одрживост и нови концепти „зелених политика“
- Климатске промјене и друштвени ризици
- Успостављање равнотеже у економији производње, потрошње, хиперпродукције као предуслова одрживог развоја
- Улога тржишта у рјешавњу одрживог развоја- први колоквијум
- Образовни капитал у функцији одрживог развоја
- Наука и научна заједница у функцији одрживог развоја
- Ментални развој и социјална заштита као моделинг одрживог развоја здравља и социјалне сигурности друштва

- Одрживи развој градова (еко град, smartcity)
- Рурални одрживи развој
- Глобалне стратегије одрживог развоја
- Национални концепти одрживог развоја, други колоквијум
- Успостављање будућег развоја друштва примјеном мјера одрживог развоја.

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Geiger Zeman M. i Zeman Z. (2010). *Uvod u sociologiju održivih zajednica*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar (одабрани дијелови).
- Pajvančić Cizelj, Ana (2015). Sociologija okruženja: između klasične sociološke tradicije i nove ekološke paradigme. *Социолошки преглед*, vol. XLIX, pdf
- Pušić, Ljubinko (2013). *Sociologija okruženja: hrestomatija*. Novi Sad. Mediterran Publishing (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Социологија образовног капитала

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Изборни
Семестар:	Седми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Циљ предмет је оспособити студенте за темељно анализирање односа образовања и друштва, те уочавање значаја образовања у различитим друштвено-историјским контекстима. У предмету се аналитички приступа разумијевању различитих теоријских и институционалних оквира унутар којих се може и треба проучавати образовање. Тежи се код студената постићи темељно разумијевање утицаја образовања на друштво (кроз друштвену структуру, говорне обрасце, поткултурне вриједности итд). Подстиче се критичка свијест како се друштво мијења и прилагођава образовање потребама времене у коме живимо.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти ће бити оспособљени за критичко разумијевање улоге и значаја образовања у савременом друштву, као и да самостално закључују и увиђају предности и недостатке савременог концепта образовања посматрајући га кроз прозму потреба и вриједности са једне стране те развојних перспектива капиталистичког друштва са друге стране...

Садржај предмета

- Упознавање студената са садржајем и литературом предмета и предиспитних обавеза
- образовање између манипулације и социјализације
- Однос образовања, васпитања и социјализације
- Различити приступи социологији образовања
- Друштвена структура и образовање-статус и образовање, друштвена покретљивост и образовање.
- Институционално образовање-формално и неформално образовање
- образовање и поткултура, образовање и религија, интеркултурално и мултикултурално образовање (први колоквијум)
- образовање и култура сиромаштва-говорни обрасци и образовање
- Однос образовања и професије, традиције и иновације
- образовање и девијантни облици понашања-школа као систем контроле
- Друштво и образовни капитал
- Улога образовања у савременим друштву
- Специјализација и образовање

- Модернизација образовања-технолошке особености модерног концепта образовања (други колоквијум)
- Улога државе у образовању-узроци и посљедице реформе образовања

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бурдије, П., Пасерон, Ж. К. (2014). *Репродукција, елементи за једну теорију образовног система*. Београд: Фабрика књига (одабрани дијелови).
- Ивановић, С. (2005). *Социологија образовања*. Београд: Учитељски факултет (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2000). *Социологија образовања, друштво и едукацијски изазови*. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду (одабрани дијелови).
- Коковић, Д. (2009). *Друштво и образовни капитал*. Нови Сад: Mediterran Publishing (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Савремени духовни изазови

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	3 + 1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Душко Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Кроз наставни предмет *Савремени духовни изазови* студенти/киње ће се упознати са савременим тенденцијама у теоријском и емпиријском проучавању религија и религиозности. Посебан акценат се ставља на промјену религијског обрасца у савременом друштву, који иде у правцу одбацивања традиционалног (манифестног) изражавања религијске идеје, кроз институције и вјерничко богослужење, према посебним видовима (само)духовности и(ли) вјерности некој идеји и вјерском учењу. Свједочимо стварању једне својеврсне религијске и(ли) духовне контракултуре у којој појединац постаје креатором своје религиозности, а без помоћи и посредовања религијских институција и вјерских заједница. Циљеви изучавања наставног предмета су упознавање са различитостима религиозног и вјерничког понашања и искуства, као што су: конверзија и деконверзија, вјерска комуникација, индивидуализација религијских осјећања, вјерска мотивација, медијализација религије и вјерских идеја, утицај вјерског и духовног свјетоназора на свакодневне активности у појединачном и друштвеном животу.

Исходи учења (стечена знања)

Упознавање са новим теоријским приступима у проучавању религиозности, духовности и вјерности; развој критичког мишљења; развијање способности за критичко поређење и вриједносно оцјењивање досадашњих теоријских и научних приступа у проучавању задатих проблема.

Садржај предмета

- Катедра појма: (не)могућност дефинисања религије;
- Религијски дискурс и религијска пракса;
- Промјена религијског обрасца: од религије и религиозности према духовности и вјерности;
- Томас Лукман и Грејс Дејви: невидљива религија и вјеровање без припадања;
- Теоријски приступи изучавања савремене религиозности: теорија о индивидуацији, теорија о религијској економији и вјерској мобилности, теорија о вјерском буђењу;
- Духовност без границе: типови религиозности у савременом друштву;
- Култови, мале вјерске заједнице и нови религијски покрети;
- New Age религиозност (заокрет од класичне религиозности према новијим облицима вјерности и духовности);

- Свакодневност светог: „Уради сам” духовност;
- Медијализација религије и вјерских идеја (духовни учитељи, животни тренери и on-line проповједници);
- Религија и траума;
- Вјерска конверзија (појам, типови и узроци конверзије);
- Религије и сексуалност;
- Ален де Ботон: Религија за атеисте; 1
- Модерне духовне праксе и алтернативни облици религиозности: духовни и(ли) друштвени изазов?

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Mardešić, Ž. (2007). *Rascjep u svetome*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost (одабрани дијелови).
- MacKian, S. (2012). *Everyday Spirituality: Social and Spatial Worlds of Enchantment*. New York: Palgrave Macmillan (одабрани дијелови).
- Tatom Ammerman, N. (2013). *Sacred Stories, Spiritual Tribes: Finding Religion in Everyday Life*, New York: Oxford University Press (одабрани дијелови).
- Трнинић, Д. (2018). *Религија у огледалу времена: Прилози социологији секуларизације*. Бања Лука: Удружење за филозофију и друштвену мисао (одабрани дијелови).
- Haris, S. (2019). *Buđenje: Vodič za duhovnost koja nije zasnovana na religiju*. Beograd: Čarobna knjiga (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Примјена рачунара у социјалним истраживањима 3

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремио: проф. др Драган Матић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Савладавање техника рачунарства које се односе на рад са подацима прикупљених у оквиру социјалних истраживања: прикупљање, процесирање и интерпретација

Исходи учења (стечена знања)

По успјешном завршетку курса студент ће моћи да:
 Примјени модуле програмског језика Python за статистичку обраду података;
 Примјени модуле програмског језика Python за приказивање статистички обрађених података;
 Примјени модуле програмског језика Python за анализу и визуелизацију мрежа;

Садржај предмета

- Основни концепти рачунарске обраде и анализе података: фазе обраде података, стратегије и методе, преглед тренутног стања науке и струке, очекивања, могућности и изазови. Преглед алата за рачунарску обраду и анализу података (1. дио)
- Основни концепти рачунарске обраде и анализе података: фазе обраде података, стратегије и методе, преглед тренутног стања науке и струке, очекивања, могућности и изазови. Преглед алата за рачунарску обраду и анализу података (2. дио)
- Општи преглед модула за анализу података у програмском језику Python.
- Модули за анализу табеларно организованих података: читавање, препознавање типа, преглед података, селектовање, филтерисање, груписање (1. дио)
- Модули за анализу табеларно организованих података: читавање, препознавање типа, преглед података, селектовање, филтерисање, груписање (2. дио)
- Модули за визуелно представљање статистички обрађених података (1. дио)
- Модули за визуелно представљање статистички обрађених података (2. дио)
- Модули за анализу социјалних мрежа (1. дио)
- Модули за анализу социјалних мрежа (2. дио)
- Модули за визуелно представљање социјалних мрежа
- Основни концепти машинског учења. Машинско учење и статистички методи у социјалним истраживањима.

- Проблеми класификације и/или кластеровања за које се машинско учење може примијенити у социјалним истраживањима.
- Алгоритми за класификацију. Метода подржавајућих вектора, методе засноване на стаблима. Модули програмског језика Python за класификацију и кластеровање података (1. дио)
- Алгоритми за класификацију. Метода подржавајућих вектора, методе засноване на стаблима. Модули програмског језика Python за класификацију и кластеровање података (2. дио)
- Визуелизација резултата добијених методама машинског учења примијењеног на социјална истраживања.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Al-Taie, Mohammed Zuhair, Kadry (2017). *Practical Social Network Analysis with Python*. Seifedine, Springer (одабрани дијелови).
- McKinney, W., O'Reilly (2013). *Python for Data Analysis: Data Wrangling with Pandas, NumPy, and Ipython*. Beijing (одабрани дијелови).
- Phuong Vo.T.H, Martin Czygan, Ashish Kumar (2017). *Python: Data Analytics and Visualization*. Packt Publishing (одабрани дијелови).
- Raj P.M., Krishna, Mohan, Ankith (2018). *Practical Social Network Analysis with Python*. Srinivasa, K.G. Springer (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Медијска писменост

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	2+2
Број ECTS бодова:	5
Наставник:	Припремила: доц. др Драгана Трнинић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Предмет садржи опсежан контекст медијске писмености. Циљеви изучавања предмета односе се на усвајање основних појмова и елемента медијске писмености, њеног садржаја, као и разлика у односу на медијско образовање. Циљ је да се студенти ближе упознају са: концептуалним оквиром медијске писмености, медијским образовањем, медијском индустријом, масовном комуникацијом, феноменом публике, јавности и јавног мњења. Изучавају се сфере, актери и вјештине медијске писмености, ефекти утицаја медија, медијски садржај, масовна и популарна култура. Коначно, циљ је представљање критичке медијске писмености, личне стратегије за унапређење медијских компетенција и механизма контроле вишка информација.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти треба да се упознају са основним концептом и садржајем медијске писмености, да стекну увид у поље медијске писмености и овладају вјештинама медијске писмености. Након похађања предмета, студентима ће бити јасни најважнији аспекти медијске писмености, начини стицања различитих нивоа медијског образовања, као и њихова примјена у свакодневном кориштењу медијског садржаја. Знање које стекну омогућиће им лакше свакодневно дјеловање уз помоћ медија, олакшати комуникацију и оспособити их за креирање медијског садржаја, учествовање и комуницирање уз помоћ медија. Такође, студентима ће бити јасан однос медијске индустрије и публике, масовне културе, популарне културе, јавности и јавног мњења. Студенти ће развити личну стратегију за побољшање медијских компетенција.

Садржај предмета

- Концептуални оквир медијске писмености
- Приступ медијској писмености; медијско образовање; пет кључних концепата медијске писмености
- Индустрија медија; обрасци развоја и економски контекст
- Феномен публике; типологија публике; типови медија и публика; медијска публика; комуникатор-публика
- Становиште појединца; однос медијске индустрије и публике
- Индивидуум, група, маса и елита
- Масовна комуникација и масовна култура

- Јавност и јавно мњење; Хабермасов појам грађанске јавности
- Ефекти медија; проактиван став према утицају медија
- Садржај масовних медија и стварност
- Функционисање медија; власништво и контрола
- Критичка медијска писменост
- Значај, вјештине и нове вриједности медијске писмености
- Лична стратегија за побољшање медијске писмености
- Феномен вишка инфоормација; механизам контроле феномена буре информација

Методe извођења наставe

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама. Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Клосковска, А. (1985). *Масовна култура*. Нови Сад: Матица српска (одабрани дијелови).
- Потер, Џ. (2011). *Медијска писменост*. Београд: Слио (одабрани дијелови).
- Томић, З. (2003). *Комуникологија*. Београд: Чигоја штампа (одабрани дијелови).
- Трнинић, Д. (2017). *Концептуални оквир медијске писмености*. Бања Лука: Удружење за филозофију и друштвену мисао (одабрани дијелови).
- Фиск, Џ. (2001). *Популарна култура*. Београд: Слио (одабрани дијелови)
- Хендрикс, Винсент Ф., Хансон, Пеле Г. (2017). *Бура информација: зашто „лајкујемо“? Објашњење индивидуалног понашања на друштвеним мрежама*. Београд: Центар за промоцију науке (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Социјална демографија

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена аналитика
Статус предмета:	Обавезан
Семестар:	Осми
Фонд часова:	3 + 1
Број ECTS бодова:	6
Наставник:	Припремио: проф. др Драшко Маринковић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Усвајање основних знања о демографским процесима и проблемима кроз објашњење динамичних компоненти: наталитета, морталитета и просторне покретљивости, те њихове просторно-временске међузависности која условљава промјене и просторне разлике у броју, размјештају и виталним структурама становништва.

Исходи учења (стечена знања)

Студенти требају стећи знања и вјештине за прикупљање релевантних података о становништву, њихово детаљно анализирање правилним одабиром демографских метода и техника, као и њихово кориштење у сврху анализе актуелних демографских процеса и проблема.

Садржај предмета

- Предмет, подјела и методе демографије.
- Теоријски погледи на развој становништва. Становништво – појам, значај, истраживање.
- Опште кретање становништва – фактори и показатељи.
- Фертилитет и морталитет – фактори и показатељи.
- Нупцијалитет и диворцијалитет – фактори и показатељи
- Миграције становништва – појам, типови и фактори
- Кружно кретање (циркулација) становништва – појам, типови и фактори.
- Полна и старосна структура становништва – појам и општа обиљежја.
- Образовна и социо-економска структура становништва – појам и општа обиљежја.
- Етничка, религијска (вјерска), културно-језичка, расна и антрополошка структура становништва – појам и општа обиљежја.
- Брачна структура становништва
- Домаћинство и породица.
- Популациона политика – појам, значај и циљеви.
- Детерминанте демографског развоја и будућност становништва Републике Српске.
- Популациона политика и планирање породице у Републици Српској.

Методe извођења наставе

Предавања и вјежбе са интерактивним учењем. Интерактивно учење по групама.

Приказивање видео материјала и документарних филмова. Семинари из литературе. Писани семинарски радови. Усмени коментари и краће презентације на часу. Консултације.

Литература

- Бобић, М. (2007). *Демографија и социологија – веза или синтеза*. Београд: Службени гласник (одабрани дијелови).
- Ђурђевић, Б. (2001). *Основне технике у демографији*. Нови Сад; Змај (одабрани дијелови).
- Маринковић, Д. (2014). *Демографске детерминанте популационе политике Републике Српске*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет Бања Лука (одабрани дијелови).
- Маринковић, Д. и Мајић, А. (2018). *Становништво Републике Српске – демографски фактори и показатељи*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет Бања Лука (одабрани дијелови).

Облици провјере знања и оцјењивање

Провјера знања вршиће се током семестра, у виду предиспитних обавеза, као и на крају семестра у вријеме редовних испитних рокова. Предиспитне обавезе се састоје из: два (2) колоквијума (по 20 бодова), активности током наставе и вјежби - израде семинарских радова, презентација, расправа, и сл. - (5 бодова) и уредног и активног похађања предмета (5 бодова). На предиспитним обавезама може се укупно освојити највише 50 бодова. Студенти који су испунили предиспитне обавезе приступају завршном испиту, који ће бити организован по завршетку семестра у терминима предвиђеним актима Универзитета. Завршни испит се полаже усмено.

Посебна назнака

Стручна пракса 4

Тип студија:	Академске студије првог циклуса
Студијски програм:	Примијењена социологија: друштвена анлитика
Статус предмета:	обавезни
Семестар:	Осми
Фонд часова:	8 радних сати једном седмично
Број ECTS бодова:	4
Наставник:	Припремила: проф. др Ранка Перић Ромић
Условљеност другим предметима:	
Облик условљености:	

Циљеви изучавања предмета

Примјена теоријских знања у практичном раду као и стицање „нових, живих“ знања неопходних за преузимање одређених радних улога по завршетку студија

Исходи учења (стечена знања)

Разумијевање радних задатака и радних процеса, усвајање нових радних вјештина и способности, те стицање радног искуства у обављању оперативних задатака уз разумијевање комплексности радних позиција које подразумевају стицање искуствених знања.

Садржај предмета

Методе извођења наставе

Пракса се изводи код привредних субјеката, институција и организација путем менторисања од стране особе која је задужена за рад са студентом и од стране професора који води дијалог са ментором око стицања неопходних знања. Пракса се обавља једном седмично у трајању од 8 радних сати а што је мјерљиво и додијелом ЕЦТС бодова који говоре у прилог оптерећености студената.

Литература

Облици провјере знања и оцјењивање

По завршетку праксе, сачињава се Извјештај о истој који се потом доставља одговорном наставнику, као и овјерену потврду од стране метора тј. организације у којој је обављена пракса. Такође се доставља дневник рада у коме се наводе јасне активности које су студенти имали током праксе

Посебна назнака

17. Подударност студијског програма са другим студијским програмима

1.	<p>Univerze v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Oddelek za sociologijo Sociologija - Kadrovski menedžment https://www.fdv.uni-lj.si/studij/studij-na-fdv/dodiplomski-studij-1-stopnje/studijski-programi/sociologija-kadrovski-menedzment-1-stopnja-novo</p> <p>Sociologija - upravljanje organizacij, človeških virov in znanja https://www.fdv.uni-lj.si/studij/studij-na-fdv/dodiplomski-studij-1-stopnje/studijski-programi/sociologija--kadrovski-menedzment-1-stopnja</p> <p>Analitska sociologija https://www.fdv.uni-lj.si/studij/studij-na-fdv/dodiplomski-studij-1-stopnje/studijski-programi/analitska-sociologija-1-stopnja</p>
2.	<p>University of Northampton, Sociology/Human Resource Management BA https://www.whatuni.com/degrees/sociology-human-resource-management-ba-hons/university-of-northampton/cd/54971410/5239/</p>
3.	<p>Karlstad University, Faculty of Arts and Social Sciences, Social analysis https://www.kau.se/en/education/programmes-and-courses/programmes/SGLYS</p>
4.	<p>Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za sociologiju http://theta.ffzg.hr/ECTS/Studij/Index/960</p>

18. Елементи осигурања квалитета

У циљу постизања већег квалитета образовања неопходно је континуирано путем анкета или других метода, биљежити мишљења и запажања студената о квалитету извођења наставе, о садржајима предмета, о компетенцијама које стичу итд. Циљ праћења наведеног јесте потреба усавршавања и усклађивања наставног процеса не само са захтјевима студената него и са потребама друштва. У том смислу комуникација са заинтересованим субјектима који су учествовали у креирању студијског програма сматра се изузетно важном. Такође повратне информације са стручне праксе могу дати значајне информације које утичу на квалитет наставног процеса и будућег рада свршених студената.

Студијски програм ће пратити наше студенте након завршетку студија како бисмо дошли до сазнања о њиховом запослењу нарочито у струци.

Посебан индикатор праћења квалитета биће видљив одмах по броју уписаних студената као и по просјечном броју година трајања студијског програма. Осим тога може се уобзирити и пролазност у првој години као и број студената који заврше у року.

Студијски програм ће израдити упитник за послодавце, привредне субјекте и све друге установе, организације, институције, агенције итд., о оцјени квалитета и атрактивности програма након завршетка прве генерације уписаних студената.

Важно је напоменути да ће се уочени недостаци и мањкавости отклањати већ у првој уписаној генерацији студената кроз измјене у оквиру дозвољених 20 ЕТЦС бодова уколико се укаже оправдана потреба.

19. SWOT АНАЛИЗА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p>Атрактивност Студијског програма Повезаност са тржиштем рада које потражује нове излазне профиле Увођење праксе као могућности постизања додатних вјештина, знања и способности Усаглашеност са Стратегијом универзитета Усаглашеност са развојном политиком ресорног министарства Интретдисциплинарност студијског програма Увођење нових практично примјенљивих предмета Популаризација социолошких знања кроз практичну примјенљивост Изузетни услови за рад и извођење наставе. Релативно млад наставни кадар</p>	<p>Недовољна освјештеност друштва о улози и значају социологије Низак квалитет уписаних студената Незаинтересованост једног дијела наставног особља за унапређење квалитета наставе на студијском програму Још увијек недовољно развијена укљученост наставног особља у пројектне активности Отпор дијела наставног особља према иновацијама Недовољно уважавање социологије као друштвене науке у академској заједници Још увијек недовољно учешће студената у побољшању квалитета Студијског програма социологије</p>
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<p>Популаризовање социологије кроз нове атрактивне и са тржиштем рада повезане излазне профиле Јачање улоге и позиције социологије кроз остваривање сарадње са релевантним институцијама које се баве друштвеним проблемима различитог спектра Интензивирање сарадње Студијског програма са средњим школама у сврху промоције социологије као друштвене науке Инсистирање на социолошким истраживањима при изради стратегија различитог типа Унапређење и побољшање студијског програма на основу сугестија студената и заинтересованих страна</p>	<p>Пад броја уписаних студената на Универзитету у Бањој Луци (проблем демографске природе) Недовољна заинтересованост студената за Студијски програм примијењене социологије Недовољно учачавање значаја нових излазних профила код послодаваца Отежана могућност запошљавања због ниске потражње за радним кадром Непредвиђање радних позиција у систематизацији радних мјеста Непостојање институционалне заштите друштвених и хуманистичких наука на Универзитету и у ресорном Министарству Недостатак талента и одређених вјештина неопходних код уписаних студената за оба излазна профила</p>

20. Прилози

Број: 08/3.972-3-4/19

Дана: 18.09.2019. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18 и 26/19 и члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци, а у складу са Упутством за израду и побољшање студијских програма на Универзитету у Бањој Луци, Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука на, на 113. сједници одржаној 18.09.2019. године, усвојило је

ОДЛУКУ

о именовану Комисије за израду и побољшање студијског програма

I

Именује се Комисија за израду новог или измјену постојећег студијског програма Социологија, у сљедећем саставу:

1. Проф. др Здравко Злокапа, председник;
2. Проф. др Душко Трнинић, члан,
3. Проф. др Ранка Перић Ромић, члан,
4. Проф. др Пејо Ђурашиновић, члан,
5. Проф. др Немања Ђукић, члан,
6. Доц. др Александар Јанковић, члан,
7. Доц. др Далибор Савић, члан,
8. Душанка Слијепчевић, члан,
9. Мр Зоран Бјелајац, представник спољне заинтересоване стране (Гимназија Мрковић Град),
10. Александар Лозо, студент треће године;

II

Обавеза Комисије из претходног става је да у складу са Радним задатком, у року од 30 дана достави приједлог новог или измјену постојећег студијског програма.

III

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованим
2. а/а

ПРЕДСЈЕДНИК
Наставно-научног вијећа
Проф. др Здравко Злокапа

Број: 08/3.972-2/19

Дана: 18.09.2019. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18 и 26/19 и члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци, а у складу са Упутством за израду и побољшање студијских програма на Универзитету у Бањој Луци, Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука на, на 113. сједници одржаној 18.09.2019. године, усвојило је

ОДЛУКУ

о утврђивању Радног задатка за израду и побољшање студијских програма

I

Радни задатак Комисија за израду и побољшање студијских програма на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци састоји се у обавези Комисија да доставе приједлоге нових студијских програма или измјене постојећих, израђене у складу са друштвеним и технолошким трендовима развоја, савременим трендовима у високом образовању, захтјевима тржишта рада и стратегијама развоја Универзитета у Бањој Луци и Факултета политичких наука.

II

Обавеза Комисија из претходног става је да у складу са Радним задатком, у року од 30 дана доставе приједлоге нових или измијењених постојећих студијских програма.

III

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Комисијама
2. а/а

ПРЕДСЈЕДНИК
Наставно-научног вијећа
Проф. др Здравко Злокаца

Студијски програм социологије

Руководилац: проф. др Ранка Перић Ромић

ranka.peric-romic@fpn.unibl.org

Дана: 24. 07. 2019. године

Предмет: Образложење нацрта Студијског програма примијенене социологије са два излазна профила: дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса - 240 ЕТЦС бодова и дипломирани социолог друштвене аналитике - 240 ЕТЦС бодова.

Увод

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци определијелио се за свеобухватну реформу свих студијских програма са циљем да се исти прилагоде потребама тржишта рада, савременим друштвеним трендовима развоја као и изазовима пред којима се налази наше друштво.

Реформисање и прилагођавање високог образовања сматра се једним од највећих подухвата сваког друштва и његова успјешност углавном се мјери прогресом у друштву, компетентним излазним профилима који могу кадровски али и стручно/професионално да одговоре потребама привредног амбијента, те конкурентношћу и мобилношћу стечених знања и вјештина на локалном и регионалном нивоу што се углавном постиже креирањем студијских програма по узору на сличне исходе учења других програма који већ постоје у ближем или даљем окружењу. На овај начин повећава се могућност међустудентске размјене односно мобилност студената чиме се додатно усавршавају знања и вјештине а студент се ставља у центар образовног процеса.

Такође флексибилност наставних планова постиже се таквом структуром програма који подразумијева постојање обавезних и изборних предмета као и СТРУЧНЕ ПРАКСЕ. У структури предмета неопходно је водити рачуна о процентуалној заступљености основних, дисциплинарних или стручних, уско дисциплинарних, комплементарних и општих предмета. Побољшање квалитета студијских програма руководи се поштовањем неколико важних докумената:

1. Оквир квалификација у европском простору високог образовања (QF_EHEA)[23]
2. Европски оквир квалификација за цјеложивотно учење (EQF) [25],
3. Конвенција о признавању квалификација у области високог образовања у европском региону (Лисабонска конвенција) [26].
4. Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (ESG) [22]

Такође при изради и развоју студијских програма руководимо се европским и међународним оквирима квалификација као и најважнијим републичким документима:

1. Закон о високом образовању Републике Српске
2. Уредба о лиценцирању
3. Уредба о академским звањима.

Интерни универзитетски материјали који се имају у виду приликом израде новог програма су:

1. Стратегија развоја Универзитета у Бањој Луци,
2. Правилник о квалитету, 11/33
3. Статут Универзитета,
4. Правила студирања на I, II циклусу студија и
5. Правила студирања на III циклусу студија

Ипак, посебан значај и посебну тежину у изради студијских програма имају мишљења и ставови заинтересованих страна посебно послодаваца, односно мишљења привредних субјеката, јавних и приватних институција, као и Уније удружења послодаваца, Привредне коморе итд.

Разумијевајући контекст времена у коме живимо и у коме свједочимо одласку младих људи, тромом и инертном, недовољно продуктивном образовном систему, неусаглашености тржишта рада и образовног система одлучили смо да социологију као фундаменталну друштвену науку учинимо практично примјенљивом, односно да кроз нови студијски програм социологије понудимо конкретно знања, вјештине и компетенције које ће бити практично искористиве и тржишно орјентисане. Велика Британија је представила курикулум за примјењену социологију чиме је указала на важност пута трансформације друштвене науке. На онову информација до којих смо дошли путем неформалних разговара са привредним субјектима Студијски програм социологије Факултета политичких наука одлучио је да приступи изради новог програма под називом Студијски програм примијењене социологије са два усмјерења: **за организацију, рад и људске ресурсе и за друштвену аналитику.**

Намјера нам је да уведемо нове социолошке примјењене предмете, као и предмете који не припадају социологији али су неопходни за образовање нових излазних профила углавном из домена економске и правне струке. Подржавајући интердисциплинарни приступ повећавамо вјероватноћу веће стручности и компетенције као и обим послова које свршени студенти могу да обављају.

Студијски програм примијењене социологије траје 4 године са укупно оставрених 240 ЕЦТС бодова.

Прве двије године су исте за оба усмјерења након чега се студенти у трећој години одређују за стицање звања: **дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса или дипломирани социолог друштвене анализе.**

Такође важно је напоменути да предвиђамо увођење студентске праксе у трећој години (5 и 6 семестар) која се наставља и у четвртог години (7 и 8 семестар).

Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса

Студенти по завршетку Студија за примијењену социологију и стицања звања дипломирани социолог организације, рад и људских ресурса биће оспособљени за следеће радне активности:

- Руковођење људским и радним потенцијалом кроз одабир адекватних кадрова, њихова правремена селекција и регрутација.*
- Ради на развоју тимског духа, здравље и хуманије радне атмосфере са циљем постизања веће продуктивности у раду.*
- Расписује конкурсе за сва радна мјеста,*
- Поставља и спроводи политику кадровског планирања, систематизовања радних мјеста као и описивања радних позиција са радним задацима*
- спроводи оцјењивање процеса рада, радника и резултата рада.*
- Креирање и ажурирање базе компетенција запослених*
- Рад на развоју одговорности запослених*
- Прати, развија и усавшава мотивационе мјере усмјерене према запосленима*
- Анализира и предлаже усклађивање радника према одређеним радним позицијама за које постоје одређене склоности.*
- Бави се идентификацијом области и организационих структура које захтјевају побољшање*
- Аналитички прати ефекте резултата рада са усмјераваним радним потенцијалом и о истом благовремено информише менаџмент компаније.*
- Ради на поспјешивању међуљудских односа и посредује између менаџмента фирме и запослених у рјешавању различитих питања и проблема у вези са радом и међуљудским односима.*
- Организује обуке и тренинге запослених*
- Стара се о поштовању политике компаније односно предузећа*

-Води рачуна о усклађености и поштовању правних принципа и норми које важе у датој области

-Бави се дисциплинским процесима, одлукама и рјешењима из домена људских ресурса итд.

За излазни профил *Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса* предвидјели смо одређене наставне предмете који би требали да допринесу стицању знања и вјештина неопходних за извршавање наведених активности:

Менаџмент људских ресурса, Социологија организације, Социологија рада, Основе економије, Основе права, Пословна информатика, Примјењена социологија предузетништва, Корпоративно комуницирање, Радно и социјално право, Социологија ризика, Друштвени морал и радна етика, Културни менаџмент, Односи с јавношћу, Родна равноправност у управљању људским ресурсима, Организационо понашање, Стручна пракса итд.

Дипломирани социолог друштвене аналитике

Студенти по завршетку Студија за примијењену социологију и стицања звања дипломирани социолог друштвене аналитике биће оспособљен за сљедеће радне активности:

-Планирање и реализација квалитативних друштвених истраживања (примарних и секундарних, академских и примјењених)

-Примјену социолошких теорија при разумијевању и објашњавању актуелних друштвених појава и процеса

-Примјену дигиталних технологија при реализацији планираних истраживања

-Формулисање препорука за доношење одлука

-Износи ставове, аргументовано дискутује или полемиче о актуелним друштвеним појавама и процесима

-креирање и руковођење кампањама различитог типа и облика (тржишних / пословних, цивилних, политичких...)

-вођење „public relation“ комуникација

-планирање свих облика стратегија (у државним институцијама, у локалној администрацији у привреди, цивилном сектору итд.)

-креирање различитих акционих планова (у државним институцијама, у локалној администрацији у привреди, цивилном сектору итд.)

- креирање јавних политика на основу претходно истражене проблематике

- учествовање у изради програмских циљева у јавном и приватном сектору

- креирање и аналитичко праћење седмичних, мјесечних, кварталних, полугодишњих и годишњих резултата и постигнића у привреди, јавној управи, администрацији, цивилном сектору итд.

- представљање, рекламирање и заступање привредних субјеката, компанија, владиних и невладиних институција итд.

За излазни профил *Дипломирани социолог друштвене аналитике* предвидјели смо одређене наставне предмете који би требали да допринесу стицању знања и вјештина неопходних за извршавање наведених активности:

Квантитативна методологија, Квалитативна методологија, Прикупљање обрада и анализа података, Односи са јавношћу, Дигитална култура, Планирање и вођење ПР кампања, Друштвене мреже и интернет ПР, Интеркултурално комуницирање, Родна перспектива у друштвеним истраживањима, Јавне политике, процеси и актери, Медијска писменост, Стручна пракса

На основу свега наведеног, замољавамо вас да нам упутите ваше мишљење о предложеним излазним профилима Студијског програма примијењене социологије, односно да нам на основу вашег искуства или искуства из окружења укажете на став о томе да ли би наведена стечена знања била корисна на тржишту рада и да ли иста одговарају постојећем привредно-пословном амбијенту.

Очекујемо Ваше мишљење

С поштовањем,

Проф др. Ранка Перић Ромић

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
Универзитетски град
Булевар војводе Петра Бојовића 1А
78000 Бања Лука
Република Српска, БиХ

FACULTY OF POLITICAL SCIENCES
Univerzitetski grad
Bulevar vojvode Petra Bojovića 1A
78000 Banja Luka
The Republic of Srpska, BiH

Тел/Phone: +387 (0) 51 304 001
Факс/Fax: +387 (0) 51 304 032

info@fpn.unibl.org
www.fpn.unibl.org

МУЗЕЈ ХЕРЦЕГОВИНЕ
ТРЕБИЊЕ

Матична музејска установа
„Музеј Херцеговине“ Требиње
Стари Град 59, Требиње
Тел/факс: 059/271 060
ЈИБ: 4401353240004
Mail: muzejhtr@teol.net
Web: muzejhercegovine.org

Број: 356/19

Датум: 31.07.2019. г.

Проф. др Ранка Перић Ромић
Факултет политичких наука УНИБЛ
Бања Лука

Предмет: Одговор на молбу – Мишљење

Поштована госпођо Перић Ромић,

Захваљујемо Вам се на повјерењу које сте нам указали пославши нам Образложење нацрта Студијског програма примјењене социологије. Сматрамо да је врло важно што сте приступили реформисању и прилагођавању високог образовања укључујући различите институције, између осталог и музеје, као важна средишта културног живота једног друштва. Мишљења смо да је излазни профил Дипломирани социолог за друштвену аналитику, образовни профил који би могао допринијети квалитету рада установа културе као што су музеји. Као што Вам је вероватно познато, савремена музеологија се развија у правцу што активнијег рада са публиком и локалном заједницом, због чега је свакодневно вођење статистике везане за посјете у музеју, као и анализа на годишњег нивоу о структури посјетилаца и врсти културних догађаја, од изузетног значаја за унапређење рада установе. Активно присуство на друштвеним мрежама и у медијима је још један од важних утицаја на друштвени живот заједнице. Свим овим анализама, статистичким и аналитичким, бави се управа музеја, али свакако да би у томе дипломирани социолог за друштвену аналитику могао дати знатан допринос на унапређењу и побољшању квалитета рада установа културе тј. музеја. Пореди се са радом музеја у свету, запажа се њихова већа видљивост у друштвеном животу локалне заједнице, као и активан рад на образовању млађих категорија у друштву. У складу са тим, и наш музеј је почео са одржавањем редовних радионица за дјецу школског узраста, као и укључивање волонтера приликом одређених манифестација које организује музеј.

У сваком случају, још много тога може да се уради на унапређењу друштвене улоге музеја у нашем друштву и стога сматрамо да је управо образовни профил који предлагете први корак ка томе да се дипломирани социолог за друштвену аналитику уврсти у радно особље установа културе, међу којима су музеји на првом мјесту.

С поштовањем,

Директор музеја Херцеговине у Требињу
Ивана Грујић

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Спасовданска 3, Источно Сарајево, тел/факс: 057/344-258, 344-259

E-mail: rucz@rucz.vladars.net

www.ruczrs.net

Број: 25.02-815-93/19

Датум: 16.08.2019. године.

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ПРИМЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ
Универзитетски град
Булевар војводе Петра Бојовића 1А
78 000 Бања Лука**

**ПРЕДМЕТ: Мишљење о предложеним излазним профилима Студијског програма
примјењене социологије – д о с т а в љ а**

Поштовани,

Проучили смо Ваш захтјев за достављање мишљења о Студијском програму примјењене социологије, у сврху адаптације на савремене промјене и прилике на тржишту рада.

Прије свега, укратко би вас упознали са законом дефинисаном дјелатности и пословима којима се бави Републичка управа цивилне заштите Републике Српске, у складу са Законом о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“, број : 121/12 и 46/17).

У складу са горе наведеним Законом, Републичка управа цивилне заштите обавља сљедеће значајније послове:

- Прати, усклађује и спроводи политику и смјернице и обезбјеђује извршење закона и других прописа у области цивилне заштите у систему заштите и спасавања;
- Израђује и предлаже Влади Републике Српске доношење планских и програмских докумената и подзаконских прописа од значаја за цивилу заштиту у систему заштите и спасавања;

- Предлаже Влади оснивање специјализованих јединица заштите и спасавања у Републици;
- Координира рад са субјектима система заштите и спасавања о питањима организације, планирања, припреме и спровођења мјера и активности превенције и смањења ризика и врши координацију дјеловања субјеката од значаја за заштиту и спасавање у случају елементарне непогоде и друге несреће у Републици;
- Прибавља и обрађује податке о свим врстама појава и опасности које могу довести до елементарне непогоде и друге несреће;
- Организује и спроводи послове осматрања, обавјештавања и узбуњивања на нивоу Републике;
- Врши избор и учествује у научноистраживачким пројектима у области заштите и спасавања;
- Учествује у акцијама заштите и спасавања у случају елементарне непогоде и друге несреће;
- Предузима превентивне, оперативне и постоперативне мјере у случају елементарне непогоде и друге несреће;
- Врши уклањање мина и ЕСЗР;
- Обавља и друге послове у складу са законом.

Такође, овдје би се осврнули и на савремене тенденције и активности у свијету, које су релевантне за саму област заштите и спасавања, односно цивилне заштите.

У дјелатности којом се бави Републичка управа цивилне заштите, а што може бити од значаја за социолошка истраживања, најчешће се употребљавају два појма, смањење ризика од катастрофа и управљање ризицима од катастрофа.

Појам и пракса смањења ризика од катастрофа кроз системске напоре да се анализирају узрочни фактори катастрофа, те да се њима управља, укључујући смањену изложеност опасностима, смањену рањивост људи и имовине, разумно управљање земљиштем и животном средином, те побољшану спремност на догађаје са штетним посљедицама.

Свеобухватни приступ смањењу ризика од катастрофа наведен је у Хјого оквиру за дјеловање, који је УН усвојио 2005. године, а чији је очекивани исход „значајно смањење губитака од катастрофа у животима и друштвеним, економским и еколошким ресурсима заједнице и државе“.

Смањење ризика од катастрофа пружа бољу препознатљивост континуиране природе ризика од катастрофа и трајни потенцијал за смањење тих ризика.

Смањење ризика од катастрофа укључује дисциплине као што су управљање у катастрофама, ублажавање катастрофа и спремност за катастрофе, али такође смањење ризика од катастрофа представља дио одрживог развоја. Значи да би сам развој био одржив, мора се умањити ризик од катастрофа. С друге стране, политика неодрживог развоја може довести до повећања ризика од катастрофа, самим тим и посљедица катастрофа у виду већих губитака (људски и материјални).

Коначно, смањење ризика од катастрофа укључује све структуре друштва, све нивое власти и сваки сегмент приватног и јавног сектора.

Управљање ризицима од катастрофа подразумјева систематски процес коришћења управних директива, организација и оперативних вјештина и капацитета за спровођење стратегија, политика и унапређених капацитета за суочавање, да би се смањили штетни утицаји опасности и могућност појаве катастрофе.

Управљање ризицима од катастрофа настоји да избјегне, смањи или пренесе штетне утицаје опасности кроз активности и мјере за спречавање, ублажавање и спремност.

Узимајући у обзир напријед наведено и Ваш захтјев, мишљења смо да Студијски програм социјалне аналитике може да буде изузетно примјењив у области смањења ризика од катастрофа и управљања ризицима од катастрофа. Друштвена аналитика би уз одређена прилагођавања и фокусирањем на одређене факторе који имају велики утицај на смањење ризика од катастрофа, могла да пружи драгоцене податке који могу имати значајан превентивни утицај у овој области. Примјеном стечених знања из напријед наведеног Студијског програма, истраживачким радом и анализом добијених података утицало би се на смањење изложености, а посебно фактора рањивости, што сматрамо битним са аспекта друштвене аналитике, а тиме и на јачање отпорности и свијести о ризицима од катастрофа, како појединца тако и саме заједнице као цјелине.

Да би сте стекли свеобухватнију слику самог појма смањење ризика од катастрофа и управљања ризицима од катастрофа, те да би могли на потпунији начин одредити најбољи начин на који би Ваш Студијски програм био стварно примјењив у наведеној области, препоручили би смо Вам да се упознате са документом „Оквир за смањење ризика од катастрофа из Сендајаи за период 2015-2030“.

Упутили би вас и на Студијски програм Независног универзитета Бања Лука, Факултет за безбједност и заштиту, у чијем је Студијском програму садржан и Програм цивилне заштите, ако би Вам то могло помоћи да на свеобухватнији начин установите шта је најбоље за Ваш Студијски програм примјењене социологије у напријед наведеној области.

Надамо се да ћемо у наредном периоду дефинисати теме наше сарадње, у циљу даљег унапређења наше двије институције, али и на добробит наших грађана.

С поштовањем,

Достављено:

- Наслову;
- а/а.

ДИРЕКТОР

Веселјко Елез

Broj: 01-50-5-1731-1 /19
Banja Luka, 28.08. 2019. godine

**Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Banjoj Luci
Bulevar vojvode Petra Bojovića 1A
780000 Banja Luka
n/r prof.dr. Ranka Perić Romić**

**PREDMET: Mišljenje o nacrtu Studijskog programa primijenjene sociologije,
dostavlja se**

Poštovani,

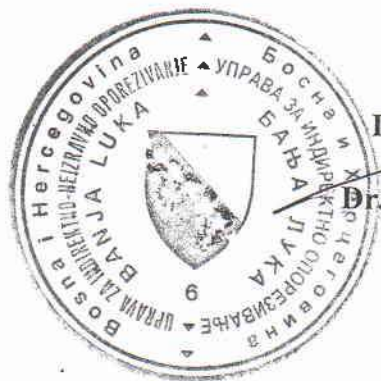
Aktom broj: 01/5-50-5-1731/19 od 27.08.2019. godine zaprimili smo Vaše Obrazloženje nacrta Studijskog programa primijenjene sociologije sa dva izlazna profila: diplomirani sociolog za rad, organizaciju i ljudske resurse i diplomirani sociolog za društvenu analitiku koji je upućen sa ciljem dobijanja mišljenja o korisnosti stečenih zvanja na tržištu rada i adekvatnosti postojećem privredno-poslovnom ambijentu.

Shodno naprijed navedenom, a nakon uvida u isti, obavještavam Vas da reformisanje i prilagođavanje visokog obrazovanja u cilju uvođenja novih socioloških primijenjenih predmeta te interdisciplinarnog pristupa smatram efikasnim i prilagođenim potrebama savremenih društvenih trendova razvoja kao i izazovima pred kojima se nalazimo.

S poštovanjem,

Dostaviti:

1. Naslovu
2. 01/1.
3. a/a

DIREKTOR

Dr. Miro Džakula

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ГРАДИШКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК

Улица Видовданска 1а, 78400 Градишка, Република Српска
Тел.: ++ 387 51 810-353, Факс.: ++387 51 814 689,
E-mail: gradonacelnik@gradgradiska.com, Веб сајт: www.gradgradiska.com

ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
БАЊА ЛУКА

н/р Проф. др Ранка Перић Ромић

Наш број: 02 -012-1/19 /19

Ваш број:

Датум : 27. август 2019. године

ПРЕДМЕТ: Мишљење о предложеним излазним профилима Студијског програма примјењене социологије, доставља се

Везано за Ваш захтјев упућен мејлом, а којим тражите мишљење везано за нове профиле Студијског програма примјењене социологије, мишљења смо да су **предложени профили потребни** за рад у јавној управи (државан управа, управе у јединицама локалне самоуправе), већим привредним друштвима, јавним предузећима и банкама.

Дипломирани социолог за рад, организацију и људске ресурсе:

Наведени профил занимања, са предложеним студијским програмом, односно предметима који би се изучавали на том студију је добро конципиран. Факултети два државна универзитета у Републици Српској тренутно немају студиј ни сличног профила.

Посебно наглашавамо значај службеника за људске ресурсе у јединицама локалне самоуправе. Законом о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16) у члановима 164. до 168. у глави XIX Закона прописана је да се у градској, односно општинској управи организује управљање људским ресурсима и да је обавеза градоначелника, односно начелника општине да одреди најмање једног службеника који обавља послове управљања људским ресурсима и таксативно су су наведени и послови управљања људским ресурсима. Законом нису прописани услови за службеника за људске ресурсе, тако да је у надлежности градоначелника, односно начелника општине да те услове пропише правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у градској, односно општинској управи.

Искуство у примјени наведеног закона у Градској управи Градишка у протекле више од двије године указује да службеник за људске ресурсе мора проћи много едукација и показати посебну креативност у овој области. Једноставно речено, не постоји службеник који зна обављати ове послове, без обзира који је факултет завршио и какво радно искуство посједује.

Диломирани социолог за друштвену аналитику:

Мишљења смо да постоји оправданост и за наведени студијски програм. Добро су конципирани предмети који би се изучавали на наведеном студијском програму.

Наведене послове сада обављају стручњаци различитих занимања који су те послове научили радити кроз едукације и праксу.

За друштвену аналитику и те како постоји потреба у данашњим условима живљења и пословања, а ту не постоји системски приступ и активно дјеловање. Одређена друштвена истраживања се раде само у циљу припрема развојних стратегија.

На крају истичемо, да су предложени студијски програми добро конципирани, да ће будући стручњаци наведених занимања бити у значајно бољој позицији за проналажење радног мјеста, јер наведени профили примјењене социологије су потребни свим већим колективима у области привреде, а и у јавном сектору, док са дипломираним социолозима и дипломираним филозофима то није случај.

С поштовањем,

PMP JELŠINGRAD FMG a.d.

Šeste sanske brigade 3
78 400 Gradiška, Bosnia and Herzegovina
T +387 51 826 100 - F +387 51 826 110
www.pmp-industries.com
info.bih@pmp-industries.com

Matični broj: 1122096

JIB: 4401057510004

PDV/VAT: 401057510004

Br.reg.sudskog uložka: 11-54-00 u Banja Luci

INO Sberbank: S.W.I.F.T.code SABRBA2B

Sberbank a.d. Banja Luka

5673231100044230 KM i 5673240000023247 €

UniCredit Bank Banja Luka

5517902220501082 KM i 29005533001 €

Datum/Date: **26/08/2019**

Broj protokola/ **654/10**
No. Of protocol:

Univerzitet u Banjaoj Luci
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
Bulevar vojvode Petra Bojovića 1°
78000 Banja Luka
Att.to n/r prof.dr.Ranka Perić Romić

Predmet: Mišljenje o nacrtu Studijskog programa primjenjene sociologije

Poštovana prof.dr. Ranka Perić Romić,

Zahvaljujem Vam se na iskazanom interesu za mišljenje privrednika u vezi formiranja budućih obrazovnih profila.

Detaljno sam proučio dostavljeno Obrazloženje nacrtu Studijskog programa primjenjene sociologije sa dva izlazna profila, koje ste mi i lično obrazložili u prostorijama PMP Jelšingrada.

Iznijeću svoje mišljenje vezano za profil: diplomirani sociolog za rad, organizaciju i ljudske resurse.

Formiranje navedenog profila smatram veoma korisnim, jer sve veće kompanije u svojoj organizacionoj strukturi već imaju definisanu poziciju Menadžera ljudskih resursa (HR), a za ovu poziciju opisani stručni profil bi zaista odgovarao. Napominjem da je pozicija HR menadžera u kompanijama pozicionirana u viši menadžment, te da kompanije najčešće angažuju diplomirane pravnike koji dobro poznaju radno pravo, ali nemaju adekvatno poznavanje ostalih znanja i vještina koje ovaj profil zahtjeva. Sa druge strane, mislim da bi mladi ljudi koji bi prošli ovakav program lako našli zaposlenje i počeli formiranje karijera u navedenim kompanijama.

Mišljenja sam da ste jako dobro odabrali vještine i aktivnosti koje bi ovaj profil trebao savladati, te da se na osnovu istih može napraviti kvalitetan nastavni plan i program i nemam sugestija za eventualne korekcije. Sigurno je da univerziteti u zemljama sa razvijenijom privredom već imaju definisan i razrađen obrazovni program za navedeni profil, te je pametno iste koristiti prilikom definisanja programa.

Mislim da moje mišljenje o profilu diplomirani sociolog za društvenu analitiku nije naročito relevantno, tako da ću samo podržati i ovo nastojanje reforme visokog obrazovnja i uže specijalizacije obrazovnih profila fakulteta.

S poštovanjem,

Branislav Banjac

Generalni direktor

Poštovana Ranka,

Dostavljamo Vam po dogovoru povratnu informaciju vezano za program nacrt Studijskog programa primjenjene sociologije.

Kako smo već pri prvom susretu i napomenuli, smatramo (KOLEKTOR CCL) izuzetno pozitivnim uvođenjem promjena u dosadašnje studijske programe, odnosno njihovo prilagođavanje realnim potrebama današnjeg poslovanja i tržišta rada i zaistacijenimo Vaša nastojanja da i poslovnu zajednicu uključite od početka u svobuhvatnu reformu koju planirate. Samo zajedničkim snagama možemo ići naprijed i uz kvalitetnu komunikaciju i interakciju graditi što bolju osnovu za zajednički napredak i stvaranje novih vrijednosti.

Kao društveno odgovorna kompanija mi Vas iskreno podržavamo u ovoj namjeri i drago nam je da imamo priliku učestvovati u kreiranju predloženog programa koji je koristan i potreban za cijelu društvenu zajednicu.

Izlazni profili koji predlažete svakako su neophodni i dobrodošli u svakom privrednom subjektu, i predstavljaju osnovu za kvalitetno i održivo upravljanje preduzećem promjenama u društvu, kao i srcem svakog preduzeća - ljudskim resursima i sigurni smo da će lakonaći svoje mjesto na budućem tržištu rada.

U nastavku je kratak osvrt na predviđeni plan predmeta studijskih programa za izlazni profil-zanimanje:

1. DIPLOMIRANI SOCIOLOG ZA RAD, ORGANIZACIJU I LJUDSKE RESURSE

Studijski program za ovo zanimanje predviđa predmete kako slijedi:

1. Menadžment ljudskih resursa - širok pojam, koji svakako zahtijeva detaljniju elaboraciju svih neophodnih segmenata koje podrazumijeva (organizacija i razvoj odjela / službe upravljanja ljudskim resursima, privlačenje i selekcija kadrova, razvoj i edukacija kadrova, upravljanje radnom uspjehom, nagrađivanje i motivisanje, sistem upravljanja informacijama i podacima iz područja ljudskih resursa i njihova analiza, ...)
2. Sociologija organizacije
3. Sociologija rada
4. Osnove ekonomije
5. Osnove prava
6. Poslovna informatika
7. Primjenjena sociologija preduzetništva
8. Korporativno komuniciranje (pretpostavljamo da isto uključuje internu komunikaciju, kao bitan segment kvalitetnog upravljanja ljudskim resursima)
9. Radno i socijalno pravo
10. Sociologija rizika
11. Društveni moral i radna etika
12. Kulturni menadžment - (pretpostavljamo da ste ovdje mislili na upravljanje ljudskim resursima u interkulturalnom okruženju, kao i interkulturalnu komunikaciju kao neophodan segment izučavanja u vremenu globalizacije)
13. Odnosi s javnošću (unutarovog predmeta predvidjeti i brendiranje poslodavca (employer branding)
14. Rodna ravnopravnost u upravljanju ljudskim resursima (upravljanje različitostima)
15. Organizaciono ponašanje

Ono što bi eventualno mogli dodati kao zaseban predmet ili u okviru postojećih svakako bi bilo :

1. Osnove statistike-kaobitan dio HR analitike
2. Strani jezik (jezik struke) koji se pretpostavlja podrazumijeva
3. Zdravlje na radu (work-life balance, upravljanje stresom....)

2. DIPLOMIRANI SOCIOLOG ZA DRUŠTVENU ANALITIKU

Studijski program za ovo zanimanje predviđa predmete kako slijedi :

1. Kvantitativna metodologija
2. Kvalitativna metodologija
3. Prikupljanje, obrada i analiza podataka
4. Odnosi s javnošću
5. Digitalna kultura
6. Planiranje i vođenje PR kampanja
7. Društvene mreže i interni PR
8. Interkulturalno komuniciranje
9. Rodna perspektiva u društvenim istraživanjima
10. Javne politike, procesi i akteri
11. Medijska pismenost

Eventualno dodati kao zaseban predmet :

1. Čovjek i društvo u doba četvrte industrijske revolucije
2. Analiza i upravljanje promjenama u društvu

Predmetni studijski programi predviđaju i odgovarajuću stručnu praksu, što predstavlja kompletan okvir za kvalitetno i sveobuhvatno izučavanje predmetne teme i svakako na adekvatan način priprema studente za budućeradnomjesto.

Predviđena praksa bi se svakako unaprijed dogovarala između Fakulteta i preduzeća, te bi Fakultet na osnovu istoga napravio i listu preduzeća u kojima bi studenti obavljali praksu i sa istima sklopio odgovarajuće ugovore (kao npr. ugovori u sklopu planiranog provođenja dualnog obrazovanja).

Stručna praksa u preduzeću uz kvalitetnog mentora bi svakako bila novina i osvježenje u studijskom programu i pozitivno bi uticala na upoznavanje studenata s realnim svijetom rada, kao i budućim radnim mjestom, a preduzećima dala šansu da učestvuju u razvoju i oblikovanju novih, potrebnih kadrova i time daju svoj doprinos zajedničkom rastu i razvoju društvene zajednice

Ono što bismo još napomenuli je svakako činjenica da se radi o interdisciplinarnom studijskom programu, pa bi eventualno udruživanje/saradnja sa drugim fakultetima, konkretno Filozofskim fakultetom (Odsjek za psihologiju), Ekonomskim fakultetom, kao i Pravnim fakultetom moglo biti uzeto u obzir, odnosno imalo bi smisla

Nadamo se da smo barem malim dijelom dali podršku Vašoj odličnoj ideji i iskreno Vas podržavamo u Vašoj namjeri.

Za sva dodatna pitanja, konsultacije i svaku drugu vrstupodrške rado Vam stojimo na raspolaganju.

Srdačan pozdrav u ime KOLEKTOR CCL-a,

Sandra Balaban

Rukovodilac kadrovske službe

KOLEKTOR CCL

Број: 01-308-1/19

Датум: 30.08.2019.

Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука

Студијски програм социологије
Н/р проф. др Ранка Перић Ромић, руководилац

Предмет: Писмо подршке

У вези са Вашим дописом од 24.07.2019. године у којем сте тражили да Привредна комора да своје мишљење о увођењу Студијског програма примјене социологије са два излазна профила : дипломирани социолог за рад, организацију и људске ресурсе и дипломирани социолог за друштвену аналитику достављамо Вам писмо подршке и позитивно мишљење за увођење новог студијског програма.

Након упознавања са нацртом новог Студијског програма који сте нам доставили, као и на основу информација које кроз свакодневне контакте добијамо од наших чланица, свјесни смо чињенице да је људски ресурс, те правилно и квалитетно управљање истим кључни фактор успјешности пословања сваког пословног субјекта.

Реформа образовног система у складу са потребама тржишта рада, уз обавезну ученичку и студентску праксу, је започети процес у којем сви требамо дати свој максимални допринос њеној успјешној реализацији.

Подручна привредна комора Бања Лука сматра да је увођење Студијског програма примјене социологије корисно пословној заједници, те вјерујемо да ће нови образовни профили дати значајан допринос њеном развоју.

С поштовањем,

Poštovana,

Uvidom u dokument koji ste mi dali na sastanku održanom prošle sedmice u prostorijama društva „Tropic maloprodaja“ d.o.o. Banjaluka, sa pozicije na kojoj radim, svesrdno mogu da pohvalim Vaš trud i nastojanje da naš obrazovni sistem prilagodite stvarnim potrebama tržišta rada.

Baveći se poslom organizacije Službe ljudskih resursa, te samim tim, stalnim potrebama da radim regrutaciju i selekciju kadrova, nažalost sam svjedok da naši svršeni studenti sa sobom ne nose gotovo ni malo znanja koje bi mogli primjeniti u realnom poslovnom okruženju. Radi se mahom o dobro opšte obrazovanim mladim ljudima sa jako malo znanja koja su stvarno potrebna za rad. Upravo zbog toga, poslodavci nerijetko daju prednost iskustvu u odnosu na obrazovanje. U današnje vrijeme kada su procesi rada izuzetno brzi, promjene jako česte, puno je lakše angažovati nekoga ko sa sobom nosi prethodno iskustvo jer za obuku treba prilično puno vremena.

Zbog navedenog smatram da Vaš trud i angažman oko izmjena i prilagođavanja obrazovnog sistema može uveliko pomoći poslodavcima, a i samim mladim ljudima prilikom odlučivanja o svom budućem pozivu.

Mišljenja sam da bi neko ko završi studijski program i stekne zvanje dipl. sociolog za rad, organizaciju i ljudske resurse, bio uveliko osposobljen da radi u kompanijama u kojima postoji Služba ljudskih resursa.

Pored osposobljenosti navedenih u Vašem programu smatram da bi trebalo uvrstiti i oblast zaštite na radu, o čemu oni koji se bave upravljanjem ljudskim resursima moraju biti upoznati, a takođe da budu vrlo dobro informatički pismeni i osposobljeni za rad na bazama podataka i na izradi izvještaja.

Spisku nastavnih predmeta, koje ste naveli da bi bili zastupljeni u studijskom programu, dodala bih još i korporativnu kulturu, menadžment, liderstvo, pregovaranje i upravljanje konfliktima, marketing, osnove računovodstva i finansija, informatiku, engelski jezik, te još jedan strani jezik po izboru.

Akcentat u obrazovanju nekoga ko će se u budućnosti baviti ljudskim resursima dala bih na: komunikaciju, organizacionu kulturu, regrutaciju i selekciju, motivaciju, obuku, timski rad i upravljanje konfliktima.

Što se tiče drugog studijskog programa, takođe sam mišljenja da bi budući sociolozi za društvenu analitiku mogli dati svoj doprinos postojećem privredno-poslovnom ambijentu.

Želim Vam sreću u budućem radu!

Srdačan pozdrav,

Brankica Martić

Rukovodilac službe ljudskih resursa

T: (+387) 51 337 973 , M: (+387) 65 436 257, VPN: 222, F: (+387) 51 328 071

Poštovana,

Tropic maloprodaja d.o.o.

Ul. Ivana Gorana Kovačića bb, 78000 Banja Luka,

Republika Srpska, BiH | T: (+387) 51 337 912

www.tropic.ba www.mojmarket.ba

УУПРС

УНИЈА УДРУЖЕЊА ПОСЛОДАВАЦА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ђуре Даничића 1/2, 78000 Бања Лука
Тел./Факс: +387 51 226 160
e-mail: unija.uprs@blic.net; director@unijauprs.org
www.unijauprs.org

Број: 357/19

Датум: 12.9.2019.

Предмет: Достава мишљења Уније удружења послодаваца Републике Српске

Поштована,

У складу са вашим е-маилом од 23.8.2019.године достављамо Вам мишљење Уније удружења послодавца РС, а везано за креирање два нова излазна профила на Студијском програму Примјењене социологије.

Унија удружења послодаваца Републике Српске подржава измјене студијских програма у складу са трендом привредног и друштвеног развоја односно у овом случају креирање два нова излазна профила на студијском програму Примјењене социологије.

Сматрамо да постоји потреба за профилем “Дипломирани социолог за рад, организацију и људске ресурсе”, као и да увођењем наведеног профила тржиште рада и послодавци у Српској могу искористити потенцијале лица која се опредјеле за наведени студијски програм.

Списак предложених исхода учења је по нашем мишљењу довољан и одговарајући. Сматрамо да је посебан акценат потребно ставити на промоцију овог студијског програма кроз јасне информације о исходима учења како би потенцијални студенти на бази квалитетних информација могли донијети одлуку о похађању конкретног студијског програма. Исто тако апострофирамо значај квалитета наставних програма, наставног особља, као и начина преноса знања.

Мишљења смо да уколико је занимање усмјерено према привреди назив тога занимања треба да асоцира на „Менаџер људских ресурса“ и да мање буде фокусирано како име тако и структура предмета на социологију да би и послодавцима и студентима било јасније о каквом се занимању ради.

Свакако да за квалитетније мишљење о успостављању овог студијског програма потребно нам је више информација о структури наставног програма и начину реализацији истог.

Желимо нагласити и мултидисциплинарност у смислу дефинисања наставног плана и њихове реализације, што ће по нашем мишљењу тражити и синергију људских-наставних потенцијала са више различитих факултета. Уколико постојећи људски-наставни потенцијали не постоје на Универзитету у Бањој Луци, сматрамо да у том случају нису испуњени основни предуслови за реализацију овог студијског програма.

У вези са студијским програмом „Дипломирани социолог за друштвену аналитику“ сматрамо да постојећи аналитички потенцијал у свим сферама није довољан, као и да наша заједница трпи посљедице недовољног интегритета аналитичких и статистичких структура. С тим у вези сматрамо да специјализација унутар аналитичко-статистичких структура није реална у овом тренутку и поред

УУПРС

УНИЈА УДРУЖЕЊА ПОСЛОДАВАЦА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ђуре Даничића 1/2, 78000 Бања Лука
Тел./Факс: +387 51 226 160
e-mail: unija.uprs@blic.net; director@unijauprs.org
www.unijauprs.org

нашег мишљења да би овакав профил допринео развоју научног приступа у изучавању феномена који свакако имају утицај на развој нашег друштва.

Користимо прилику да изразимо задовољство због чињенице да сте нашли за сходно да у процјени потребе успостављања наведених студијских програма консултујете Унију удружења послодаваца Републике Српске и њене чланице.

С поштовањем,

Директор

Саша Аћић

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

STUDIRANJE, ZAPOSŁJAVANJE I KARIJERNI OBRASCI
DIPLOMIraniH STUDENATA FAKULTETA POLITIČKIH
NAUKA UNIVERZITETA U BANJOJ LUCI

EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

Banja Luka, avgust 2019.

METOD ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja

Istraživanje se sastoji iz tri dijela. U prvom dijelu se analizira dužina studiranja diplomiranih studenata osnovnih studija Fakulteta političkih nauka koji su studirali na četiri različita studijska programa. Prosječna dužina studiranja se analizira brojem mjeseci koji su protekli od upisivanja na fakultet do diplomiranja. Neki od studenata su svoje školovanje započeli prije osnivanja FPN, na drugim fakultetima (prvenstveno na Filozofskom fakultetu) gdje su se izvodili neki od studijskih programa koji su osnivanjem FPN prešli na taj fakultet.

U drugom dijelu smo analizirali trenutni radni status diplomaca. Zanimalo nas je da li su zaposleni, kakav radni angažman su sklopili sa poslodavcem, u kom vlasničkom sektoru rade, da li rade na radnom mjestu sa srednjom ili visokom stručnom spremom, koliko dugo su čekali na prvi posao nakon diplomiranja. Važan segment ovog dijela istraživanja je da utvrdimo koliko ima nezaposlenih diplomaca, posebno onih koji nemaju nikakvo radno iskustvo.

U trećem dijelu nas je zanimala percepcija diplomaca koji su najizraženiji razlozi teškog zapošljavanja diplomiranih studenata FPN.

Cilj

Najvažniji cilj istraživanja je da diplomci FPN daju svoje mišljenje o tome koji su najizraženiji otežavajući činioci prilikom zapošljavanja njih i njihovih kolega. Prvenstveno nas je zanimalo da na objektivan način iznesu svoju procjenu da li i u kojoj mjeri postojeći studijski programi predstavljaju prepreku lakšem zapošljavanju, pogotovo unutar odgovarajuće struke. Drugi cilj je da dobijemo podatke o prosječnoj dužini studiranja na pojedinačnim studijskim programima, kao i fakultetu u cjelini, i izraženim trendovima u onom vremenskom periodu u kojem nam prikupljeni podaci dozvoljavaju. Sledeći cilj je da uočimo osnovne karijerne obrasce i uočimo koliko diplomaca ne uspevaju izgraditi profesionalne karijere i privremeno ili trajno ostaju izvan struke, što vodi njihovoj deprofesionalizaciji.

Pretpostavke

Pošli smo od pretpostavke da su činioci koji otežavaju zapošljavanje diplomaca FPN mnogobrojni i da su egzogenog (opšte stanje u društvu, brzina sprovođenja privrednih i društvenih reformi, zakonski propisi, potražnja za stručnjacima koji se školuju na FPN, itd) i endogenog karaktera (stručnost i kvalitet znanja diplomaca FPN, usklađenost obrazovnih profila sa zahtjevima privrede i različitih ustanova i organizacija gdje se zapošljavaju diplomci FPN). Jedan od načina na koji rukovodstvo FPN može doprinijeti povećanju zapošljavanja svojih diplomaca, i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu, jeste da reformiše svoje studijske programe u skladu sa potrebama tržišta rada i zahtjevima privrednika i različitim neprivrednim ustanovama i organizacijama.

Kad su u pitanju zamjerke koje bi diplomci mogli imati u pogledu postojećih studijskih programa, njih smo podjelili u dvije vrste. Prva se odnosi na preveliko prisustvo teorijskih znanja na uštrb sticanja praktičnih znanja i vještina koje bi diplomci mogli odmah da upotrijebe na poslu, bez određenog vremena koje je potrebno da „nauče da rade“. To je jedan od razloga koje poslodavci najviše zamjeraju našem visokoškolskom sistemu. Druga zamjerka se odnosi na „zastarjelost“ znanja koja se stiču i zaostajanje u odnosu na znanja koja su aktuelna u svijetu.

Tehnika i vrijeme ispitivanja

Primjenjena je tehnika telefonskog anketiranja zbog najmanjih troškova u odnosu na druge tehnike i zbog postojanja odgovarajućih tehničkih uslova za njeno izvođenje (odgovarajući program, računari, telefonske linije i tsl). Pitanja su bila prilagođena ovakvom načinu ispitivanja (sa zatvorenim odgovorima i ponuđenom opcijom „nešto drugo“ ukoliko se ispitanik ne slaže ni sa jednim od ponuđenih odgovora). Anketiranje su izvršeno u periodu 15-18.07.2019. iz računarske sale FPN. Anketiranje su izvršili pet studenata FPN koji imaju iskustvo u ovakvom načinu ispitivanja.

Podaci o uzorku

Tabela 1: Struktura uzorka prema studijskim programima na kojima su ispitanici studirali		
Studijski program	N	%
Novinarstvo i komunikologija	222	37,0
Socijalni rad	178	29,7
Politikologija	130	21,7
Sociologija	70	11,7
Ukupno	600	100,0

Uzorak je obuhvatao 600 diplomiranih studenata FPN na četiri studijska programa. Iako je u početku planirano da uzorak bude kvotni, gde bi kvote činili diplomci sa različitih studijskih programa, brzo se odustalo od toga usljed velikog broja nerealizovanih poziva (neodgovaranje, nepostojanje brojeva telefona u svim slučajevima, odbijanje ispitanika da učestvuju u anketiranju, boravak na odmoru, preseljenje u inostranstvo i tsl). Stoga je primjenjena taktika da se realizuje svako anketiranje koje bude moguće realizovati u nekoliko dana bez obzira kako će se to odraziti na sastav uzorka. Jedini kriterijum je bio da veličina uzorka ne smije biti ispod 600 diplomaca, što čini nešto više od trećine ukupnog broja diplomaca FPN (tabela 1).

Tabela 2: Struktura uzorka prema godini upisivanja ispitanika na fakultet							
		Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
		NiK*	SRAD	POL	SOC	%	N
Kalendarska godina u kojoj su se ispitanici upisali na fakultet	1998-2007.	60,8	41,0	12,4	14,3	39,1	234
	2008-2009.	13,5	28,1	31,0	31,4	23,7	142
	2010-2011.	10,4	15,2	29,5	17,1	16,7	100
	2012-2013.	9,9	12,9	17,1	22,9	13,9	83
	2014-2015.	5,4	2,8	10,1	14,3	6,7	40
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	129	70		599

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u broju upisanih studenata, tj. naših ispitanika, na pojedine studijske programe u različitim vremenskim periodima statistički značajne na nivou značajnosti 0,05 (Kramerov V=0,254; sig. 0,000)

*NiK – novinarstvo i komunikologija; SRAD – socijalni rad; POL – politikologija; SOC - sociologija

Podaci u tabeli 2 ukazuju ne samo na neravnomjeran upis studenata na četiri studijska programa, nego i na konstantno opadanje broja upisanih studenata na svim studijskim programima od osnivanja FPN 2009. do 2015. godine, ukoliko je uzorak reprezentativan. S obzirom da obuhvata više od trećine populacije vjerujemo da jeste.

Tabela 3: Struktura uzorka prema dužini studiranja ispitanika							
		Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
		NiK	SRAD	POL	SOC	%	N
Dužina studiranja ispitanika	Do 4 godine	17,7	5,1	26,4	40,0	18,5	110
	4-5 godina	31,8	37,3	41,1	38,6	32,6	216
	5-6 godina	16,8	20,3	17,1	15,7	17,8	106
	6-7 godina	10,0	12,4	7,0	5,7	17,8	57
	7-8 godina	6,8	9,0	5,4	/	6,4	38
	8-9 godina	4,5	3,4	2,3	/	3,2	19
	9-10 godina	4,1	4,5	/	/	2,9	17
	Više od 10 godina	8,2	7,9	0,8	/	5,5	33
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	220	177	129	70		596

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u dužini studiranja statistički značajne posmatrano po pojedinačnim studijskim programima na nivou značajnosti 0,05 (Kramerov V=0,210; sig. 0,000). Razlike su još izraženije ukoliko se dužina studiranja izrazi u mjesecima kao kontinuirana varijabla (kramerov V=0,471; sig. 0,000)

Podaci iz tabele 3 pokazuju da je najveći dio ispitanika na svim studijskim programima uspio diplomirati u periodu od pet godina nakon upisivanja (na studijskom programu sociologija čak za četiri godine). Tako je 78,6% ispitanika diplomiralo u roku od pet godina na SP Sociologija, 67,5% ispitanika koji su studirali politikologiju, 49,5% novinara i 42,4% socijalnih radnika. Procenat ispitanika koji duže studiraju kontinuirano opada kako raste dužina studiranja. Ipak, jedan dio studenata (5,5% na nivou fakulteta) ne uspevaju završiti studije ni poslije deset godina studiranja. Da li je u pitanju nezainteresovanost, nemogućnost usklađivanja radnih i porodičnih obaveza sa studiranjem ili nešto treće teško je reći bez detaljnije analize.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje se sastoji iz tri tematske cjeline, kako je u uvodnom dijelu najavljeno. Redoslijed tema koje slijede nije uspostavljen samo po njihovoj važnosti, nego predstavlja i hronološku cjelinu koja se dešava određenim redoslijedom u životima naših ispitanika te ćemo je tako i predstavljati u nastavku.

DUŽINA STUDIRANJA

Dužina studiranja je prikazana brojem mjeseci koji su protekli od upisivanja do završetka fakulteta, uključujući eventualne prekide u studiranju koji su mogli nastati usled različitih razloga (trudnoće, zaposlenja, odlaska na privremeni rad u inostranstvo, bolesti i tsl). Podaci koji slijede u

narednim tabelama prikazuju prosječno vrijeme koje protekne od uspisivanja do završetka fakulteta za sve studentske programe posmatrane pojedinačno i skupa, u svakoj pojedinačnoj godini. U tu svrhu smo koristili postupak analize varijanse i F test koji izračunava razlike u dužini studiranja i izdvaja one koje su statistički značajne.

U tabeli 4 su dati statistički pokazatelji o dužini studiranja za sve studentske programe posmatrane pojedinačno i skupa. Najkraće prosječno studiranje imamo na SP Sociologija koje iznosi 55 mjeseci, u prosjeku pet mjeseci duže se studira na SP Politikologiji, dok se na SP Novinarstvo i Socijalni rad u prosjeku studira dosta duže (75, odnosno 74 mjeseca). Što se tiče standardnog odstupanja od prosjeka studiranja, na SP Sociologija i Politikologija su vrijednosti dosta niže što znači da odstupanja od prosjeka manja u odnosu na SP Novinarstva i Socijalnog rada. Modus nam pokazuje broj mjeseci za koje najveći broj studenata završi studije. Na SP Politikologija i Sociologija modus je 4 godine, na SP Novinarstvo 5 godina, a SP Socijalni rad nešto manje od 5 godina. Podaci su povoljni ako se pogledaju vrijednosti medijane. Polovina studenata sociologije završi studije za 51 mjesec, studenata politikologije za 55 mjeseci, novinarstva za 62 mjeseca i socijalnog rada za 65 mjeseci. Međutim, nisu svi studenti tako uspješni. Četvrtina studenata sociologije studira duže od 5 godina, politikologije duže od 5,5 godina, novinarstva i socijalnog rada duže od 7 godina. Na tri studentska programa imamo studente koji su studirali duže od 10 godina.

Tabela 4: Statistički pokazatelji dužine studiranja (u mjesecima) za studente koji su započeli studije u periodu 1998-2007.						
		Studentski program na kojem su diplomirali				Svi stud. progr.
		NiK	SRAD	POL	SOC	
Prosječna dužina studiranja (aritmetička sredina)		75,37	74,30	59,65	54,99	69,26
Standardno odstupanje		31,95	25,874	14,715	9,833	26,399
Modus*		60	56	48	48	48
Prvi kvartil**		55,0	56,0	48,0	48,0	51,0
Drugi kvartil (medijana)***		62,00	65,0	55,0	51,0	60,0
Treći kvartil****		84,00	84,50	64,5	60,0	75,0
Minimalna dužina studiranja		44	42	44	42	42
Maksimalna dužina studiranja		240	168	129	82	240
Ukupno		%	100,0	100,0	100,0	100,0
		N	220	177	129	70

*Modus predstavlja vrijednost sa najvećom učestalošću u nekoj seriji podataka

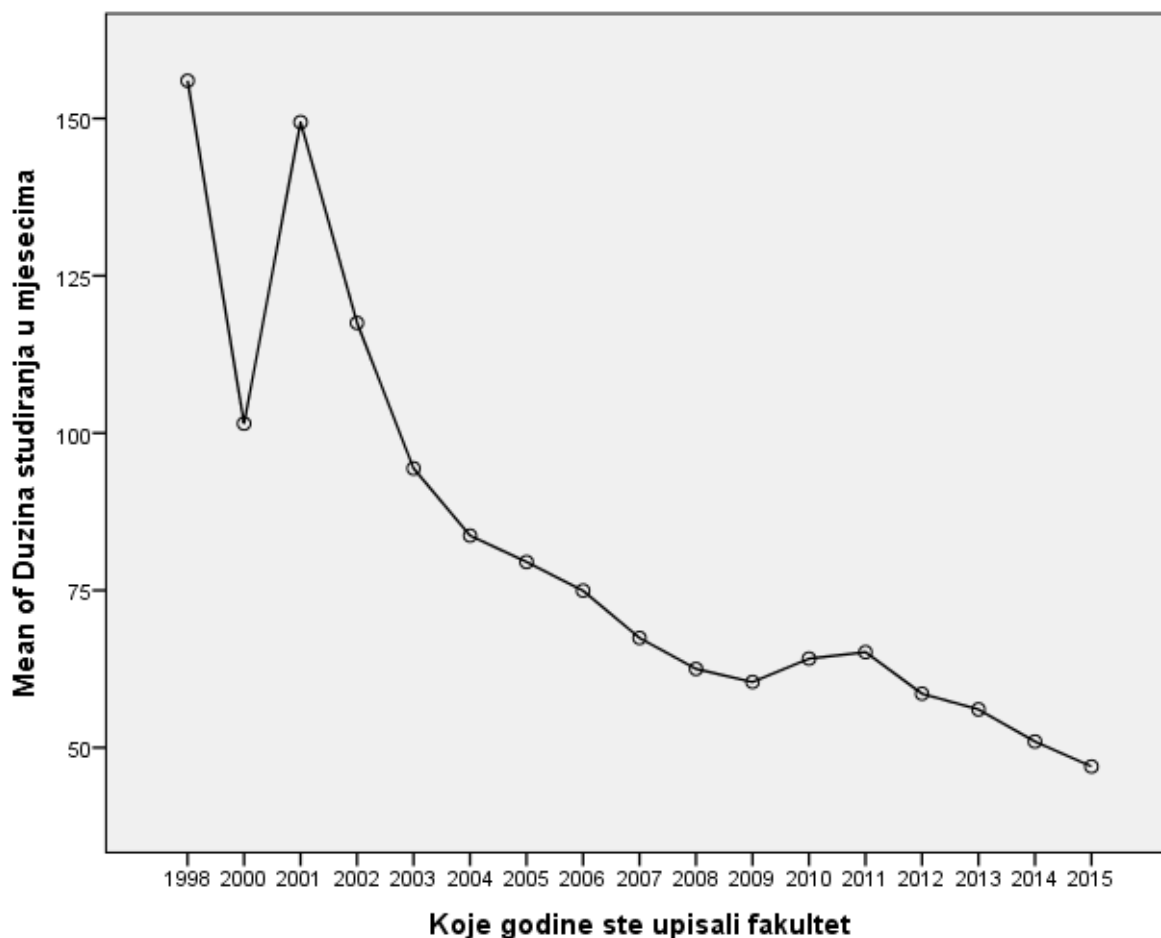
** Medijana dijeli jednu seriju podataka poredanih po veličini, od najmanje do najveće vrijednosti, na dva jednaka dijela – 50% podataka su manji od medijane, a 50% su veći

***Prvi kvartil izdvaja prvih 25% podataka u jednoj seriji podataka poredanih po veličini od najmanje do najveće vrijednosti

****Treći kvartil izdvaja prvih 75% podataka u jednoj seriji podataka poredanih po veličini od najmanje do najveće vrijednosti

Podaci iz tabele 5 pokazuju da su prosječne dužine studiranja veoma razlikuju od godine do godine i da su te razlike statistički značajne. Od 2001. godine se primećuje konstantan pad dužine studiranja do 2010. i 2011. godine, kad je izvršena reforma studijskih programa, što je vjerovatno doprinijelo blagom uvećanju dužine studiranja, da bi nakon toga sve do 2015. godine postojalo smanjenje dužine studiranja. Od 2012. godine prosjek studiranja je stalno ispod 5 godina. Grafik uz tabelu 5 to jasnije pokazuje.

Tabela 5: Razlike u prosječnoj dužini studiranja (u mjesecima) prema kalendarskoj godini upisivanja na fakultet za period 1998-2015. / svi studijski programi						
		N	Prosječna dužina studiranja (u mjesecima)	Stand. odstupanje	F	Značajnost
Godina upisivanja na fakultet	1998	6	156,00	46,7	F=26,495	0,000
	2000	6	101,50	36,1		
	2001	5	149,40	64,9		
	2002	12	117,50	29,8		
	2003	21	94,38	22,2		
	2004	33	83,70	25,6		
	2005	37	79,51	26,1		
	2006	46	74,99	15,6		
	2007	64	67,44	25,4		
	2008	80	62,51	17,8		
	2009	62	60,44	13,3		
	2010	54	64,15	16,3		
	2011	46	65,17	14,7		
	2012	44	58,57	10,9		
2013	39	56,08	7,1			
2014	35	50,97	3,8			
2015	5	47,00	1,7			
Ukupno		595	69,15	26,3		

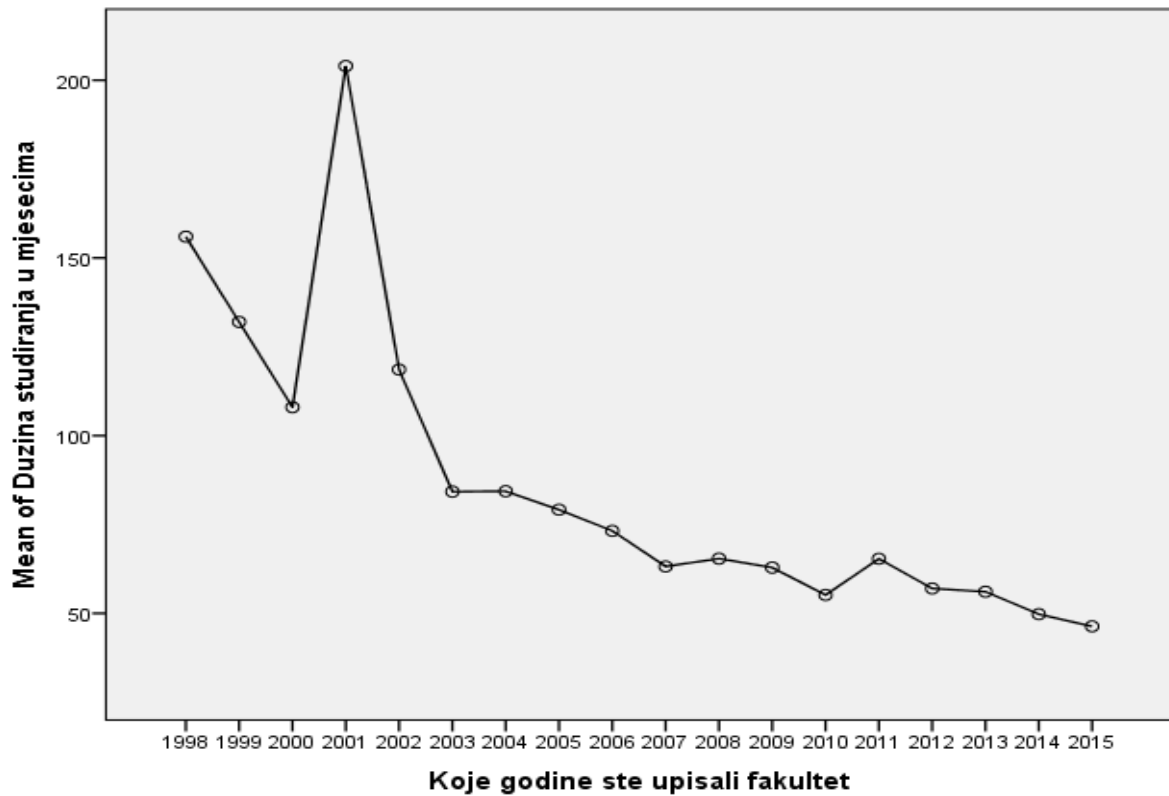

Grafički prikaz dužine studiranja uz tabelu 5: Svi studijski programi

Trendovi koje smo zapazili u prethodnom dijelu a koji se odnose na cijeli fakultet skoro da u potpunosti važe i kad je u pitanju SP Novinarstvo (tabela 6 i pripadajući grafik). To je vjerovatno posljedica toga što najveći dio uzorka čine diplomci novinarstva (37% uzorka). Kao i u prethodnom slučaju, prelomne godine su 2001. i 2011. kad dolazi uvećanja dužine studiranja, nakon toga slijedi potepeni pad sve do 2015. godine.

Tabela 6: Razlike u prosječnoj dužini studiranja (u mjesecima) prema kalendarskoj godini upisivanja na fakultet za period 1998-2015. / SP Novinarstvo

		N	Prosječna dužina studiranja (u mjesecima)	Stand. odstupanje	F	Značajnost
Godina upisa fakulteta	1998	6	156,00	46,785	F=17,096	0,000
	2000	3	108,00	41,569		
	2001	2	204,00	,000		
	2002	10	118,60	31,739		
	2003	12	84,25	13,805		
	2004	25	84,36	27,429		
	2005	24	79,17	21,461		
	2006	28	73,21	24,774		
	2007	22	63,18	21,320		
	2008	15	65,40	17,390		
	2009	15	62,87	16,414		
	2010	12	55,17	8,494		
	2011	11	65,36	17,072		
	2012	11	57,00	8,112		
	2013	11	56,09	9,016		
2014	9	49,78	2,991			
2015	3	46,33	2,082			
Ukupno		219	75,11	31,791		

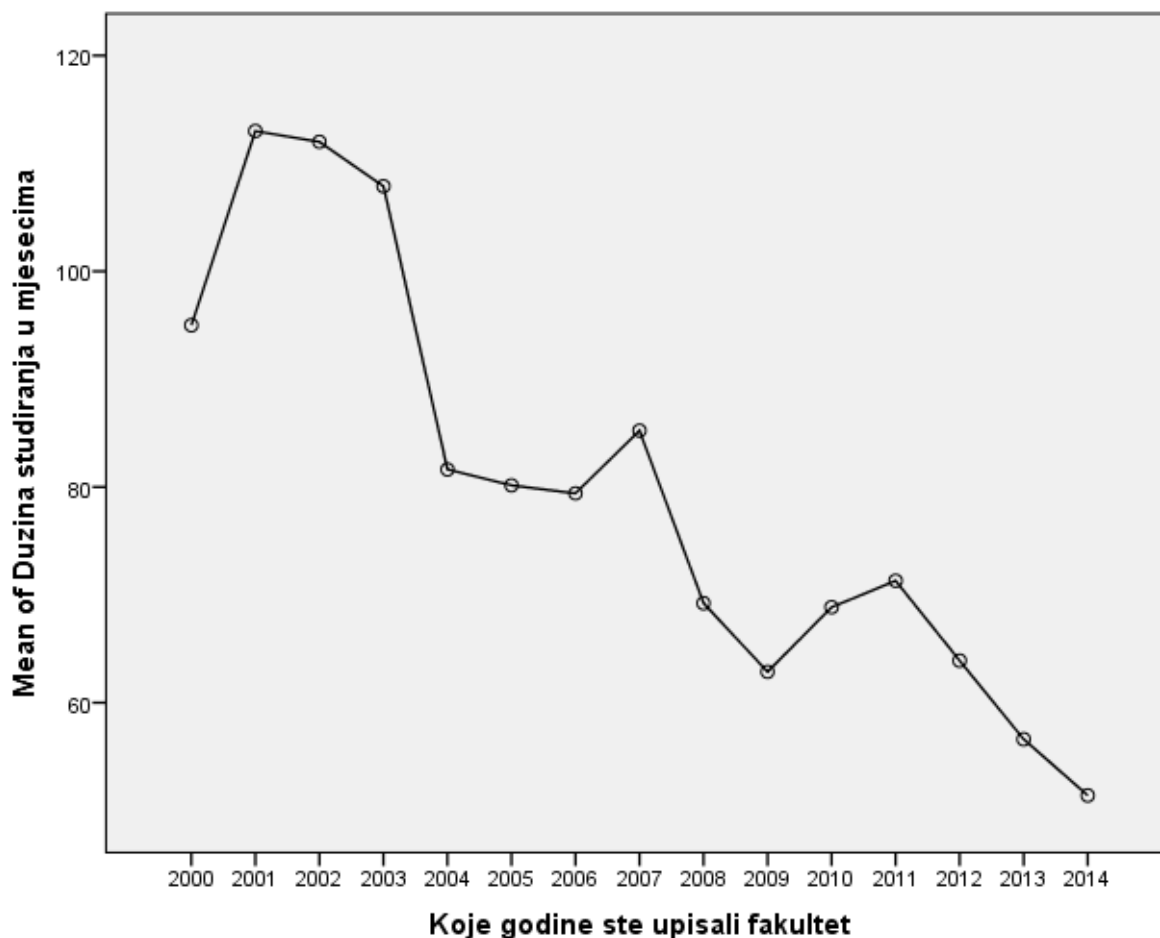

Grafički prikaz dužine studiranja uz tabelu 6: SP Novinarstvo

Kad je u pitanju SP Socijalni rad primjećuju se određene razlike u odnosu na SP Novinarstvo (tabela 7). Prosječna dužina studiranja je gotovo identična kao u prethodnom slučaju (razlika je samo mjesec dana), a slični su i ostali statistički pokazatelji (prvi, drugi i treći kvartil). Međutim, razlika postoji u dinamici rasta i opadanja dužine studiranja. Kriva koja predstavlja dužinu studiranja iako nema jasnu putanju pokazuje dugoročni trend opadanja dužine studiranja. Njen rast i opadanje se smjenjuju tri puta. Dužina studiranja beleži skok, kao i u slučaju SP Novinarstvo, u 2001. i 2011. godini. Međutim, ovde je primetan skok u dužini studiranja i u 2007. godini, što je specifičnost ovog studijskog programa.

Tabela 7: Razlike u prosječnoj dužini studiranja (u mjesecima) prema kalendarskoj godini upisivanja na fakultet za period 1998-2015. / SP Socijalni rad

		N	Prosječna dužina studiranja (u mjesecima)	Stand. odstupanje	F	Značajnost
Godina upisa fakulteta	2000	3	95,0	37,5	F=4,718	0,000
	2001	3	113,0	58,8		
	2002	2	112,0	25,5		
	2003	9	107,89	24,8		
	2004	8	81,63	20,5		
	2005	13	80,15	33,9		
	2006	17	79,41	27,2		
	2007	17	85,24	32,7		
	2008	27	69,22	19,5		
	2009	23	62,87	13,7		
	2010	14	68,86	18,6		
	2011	13	71,31	14,6		
	2012	10	63,90	12,2		
	2013	13	56,62	5,4		
2014	5	51,40	3,9			
Ukupno		177	74,30	25,9		

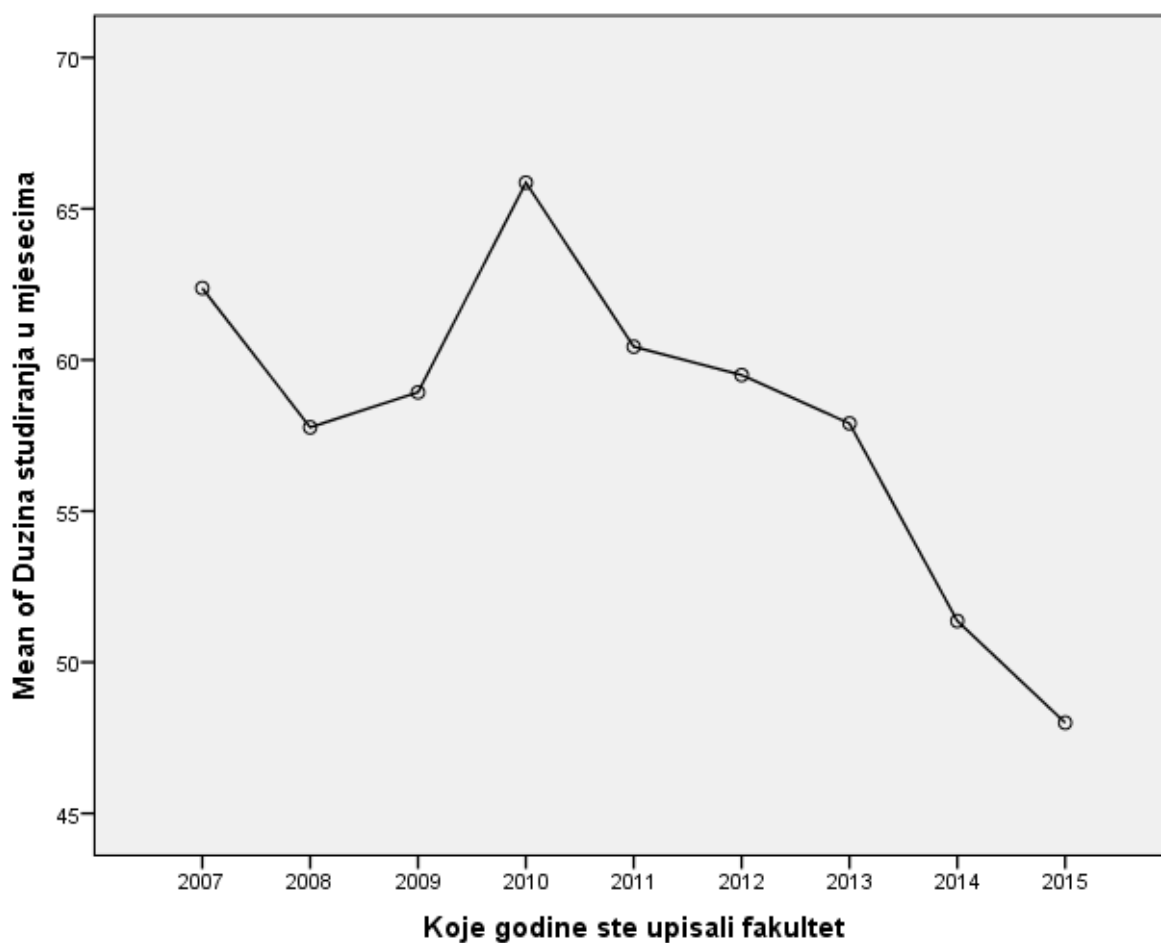

Grafički prikaz dužine studiranja uz tabelu 7: SP Socijalni rad

Specifičnost SP Politikologija je u tome što fluktuacije u dužini studiranja nisu statistički značajne. One ne prelaze razliku od 1,5 godina u celokupnom istraživanom vremenskom periodu (od 2007. do 2015.). Rast dužine studiranja ima se pojavljuje samo jednom (u 2010. godini), a u celokupnom periodu je prisutan trend opadanja dužine studiranja (tabela 8 i pripadajući grafik).

Tabela 8: Razlike u prosječnoj dužini studiranja (u mjesecima) prema kalendarskoj godini upisivanja na fakultet za period 1998-2015. / SP Politikologija

	N	Prosječna dužina studiranja (u mjesecima)	Stand. odstupanje	F	Značajnost	
Godina upisa fakulteta	2007	16	62,38	17,9	F=1,252	0,275
	2008	26	57,77	16,9		
	2009	14	58,93	11,1		
	2010	22	65,86	17,5		
	2011	16	60,44	13,9		
	2012	12	59,50	13,5		
	2013	10	57,90	7,6		
	2014	11	51,36	4,6		
	2015	2	48,00	0		
Ukupno	129	59,65	14,7			

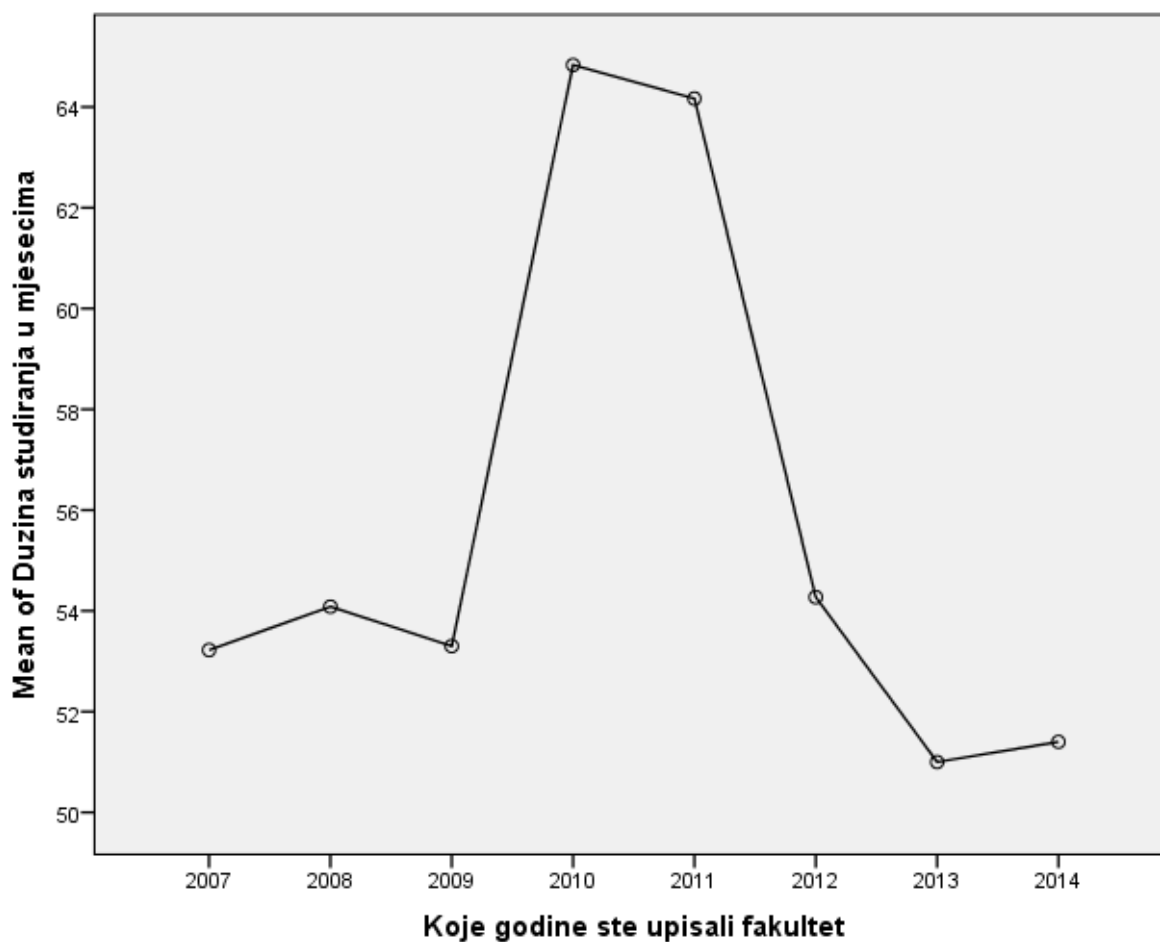

Grafički prikaz dužine studiranja uz tabelu 8: SP Politikologija

Fluktuacije u dužini studiranja na SP Sociologija su statistički značajne (doduše blizu granice), ali nisu izrazitog intenziteta. Kreću se u opsegu od 14 mjeseci. Skor u dužini studiranja se pojavljuje samo jedanput i to 2010. godine i traje i u 2011. godini, nakon čega strmoglavno pada za 10 i više mjeseci sve do 2015. godine. Međutim, relativno mali broj diplomiranih sociologa umanjuje pouzdanost ovakvih zaključaka (tabela 9).

Tabela 9: Razlike u prosječnoj dužini studiranja (u mjesecima) prema kalendarskoj godini upisivanja na fakultet za period 1998-2015. / SP Sociologija

		N	Prosječna dužina studiranja (u mjesecima)	Stand. odstupanje	F	Značajnost
Godina upisa fakulteta	2007	9	53,22	11,6	F=2,266	0,041
	2008	12	54,08	10,8		
	2009	10	53,30	7,6		
	2010	6	64,83	14,2		
	2011	6	64,17	10,1		
	2012	11	54,27	7,9		
	2013	5	51,00	4,1		
	2014	10	51,40	3,9		
Ukupno		69	55,09	9,9		

Grafički prikaz dužine studiranja uz tabelu 9: SP Sociologija

RADNI STATUS

Bez obzira što se diplomci FPN susreću sa brojnim teškoćama prilikom zapošljavanja, veliki dio njih ipak uspevaju da se zaposle. Preko 70% naših ispitanika imaju neku vrstu radnog angažmana,

od toga 47,5% su zaposleni na neodređeno vrijeme, 215 na određeno vrijeme, a samo 2,7% ispitanika imaju fleksibilne radne angažmane (povremeni, privremeni poslovi i sl) što ukazuje na nedovoljnu razvijenost tržišta rada i orijentisanje na klasične oblike rada, koji su sve manje prisutni u razvijenom dijelu svijeta. Razlike u pogledu zaposlenosti svakako postoje s obzirom koji studijski program su naši ispitanici diplomirali. Do stalnog posla je, izgleda, najlakše doći novinarima, dok su ostali ispitanici u nešto težem položaju po tom pitanju. Ono što je mnogo veći problem je to da je svaki četvrti ispitanik nezaposlen. Posebno je zabrinjavajuće da 7,7% ispitanika nikada nisu imali posao, niti imaju bilo kakvo radno iskustvo (na SP Politikologija i Sociologija taj procenat prelazi 10%) (tabela 10).

Tabela 10: Trenutni radni status ispitanika						
	Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
	NiK	SRAD	POL	SOC	%	N
Zaposlen/a na neodređeno vrijeme	55,9	43,8	41,5	41,4	47,5	285
Zaposlen/a na određeno vrijeme	17,1	24,2	23,1	21,4	21,0	126
Radim povremene i/ili privremene poslove (sezonski poslovi, poljopr. i sl)	3,6	2,8	1,5	1,4	2,7	16
Nezaposlen/a, nikad nisam radio	3,2	7,9	13,1	11,4	7,7	46
Nezaposlen/a, ali sam radio	14,0	18,0	12,3	18,6	15,3	92
Student/ica na postdiplomskim studijama	2,7	/	2,3	2,9	1,8	11
Nešto drugo	3,6	3,4	6,2	2,9	4,0	24
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	130	70	600

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u radnom statusu ispitanika koji su završili različite studijske programe statistički značajne na nivou značajnosti 0,05 (Kramerov V=0,131; sig. 0,029)

Nešto više od polovine ispitanika koji su završili novinarstvo, socijalni rad ili politikologiju radi na radnim mjestima za koje je potrebna visoka stručnom spremom, dok je u slučaju sociologa njihov udio manji (40%). Međutim, to ne znači nužno da oni rade posao u struci. S druge strane, svaki peti ispitanik radi na radnim mjestima sa srednjom stručnom spremom, a svaki četvrti je bez posla. Ti podaci nisu ohrabrujući imajući u vidu da nezaposleni i oni koji rade sa srednjom školom čine skoro polovinu uzorka. Mnogi od njih vjerovatno neće nikada raditi u struci.

Tabela 11: Ukoliko ste zaposleni, da li radite na radnom mjestu sa srednjom ili visokom stručnom spremom?						
	Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
	NiK	SRAD	POL	SOC	%	N
Radim sa visokom stručnom spremom	57,2	56,7	52,3	40,0	54,0	324
Radim sa srednjom stručnom spremom	21,2	19,7	20,0	24,3	20,8	125
Nezaposlen/a	21,6	23,6	27,7	35,7	25,2	151
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	130	70	600

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u radnom statusu ispitanika koji su završili različite studijske programe nisu statistički značajne na nivou značajnosti 0,05 (Kramerov V=0,084; sig. 0,200)

Ukoliko analiziramo u kom vlasničkom sektoru su zaposleni naši ispitanici (tabela 12), možemo zaključiti da je gotovo podjednak udio onih koji rade u državnom/javnom sektoru (državnim preduzećima i administraciji) i onih koji rade u privatnom sektoru. Diplomirani novinari odstupaju od prosjeka uzorka u smislu da se daleko više zapošljavaju u privatnom sektoru u odnosu na ostale ispitanike. To je i razumljivo s obzirom da su mediji u Republici Srpskoj gotovo u potpunosti prešli u privatno vlasništvo. Posebno je zabrinjavajuće što se jako mali dio ispitanika odlučuje za osnivanje sopstvene firme, tj. bavljenje preduzetničkom djelatnošću, kao i to što se malo ispitanika uspeva zaposliti u nevladinim organizacijama. Možda se baš tu krije mogućnost za smanjenje stope nezaposlenosti od 25%?

Tabela 12: Ukoliko ste zaposleni, u kom vlasničkom sektoru radite?							
Odgovori	Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno		
	NiK	SRAD	POL	SOC	%	N	
Radim u preduzeću u državnom vlasništvu	22,5	46,1	19,2	27,1	29,3	176	
Radim u privatnom preduzeću	50,9	22,5	29,2	31,4	35,5	213	
Radim u preduzeću u mješovitom vlasništvu	0,5	/	0,8	1,4	0,5	3	
Radim u državnoj, entitetskoj ili lokalnoj administraciji	1,4	2,2	18,5	/	5,2	31	
Radim u nevladinoj organizaciji	2,3	5,6	2,3	1,4	3,2	19	
Samozaposlen (radim u vlastitom preduzeću ili na vlastitom poljoprivrednom imanju)	0,9	/	2,3	2,9	1,2	7	
Nezaposlen/a	21,6	23,6	27,7	35,7	25,2	151	
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0		
	N	222	178	130	70	600	

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u radnom statusu ispitanika koji su završili različite studijske programe statistički značajne na nivou značajnosti 0,05 (Kramerov V=0,263; sig. 0,000)

Pored toga što je 25,2% diplomaca nezaposleno i što 20,8% njih rade sa srednjom stručnom spremom, veliki problem je i to što se na posao čeka. Samo 18,4% posto diplomaca FPN iz našeg uzorka su počeli raditi odmah nakon diplomiranja (na nekim studijskim programima taj procenat je još niži). Pored toga, studiranje uz rad je opcija koja nije bila prisutna niti u jednom slučaju na tri studijska programa. Samo na jednom studijskom programu ta praksa je zaživela, ali je to povezano sa specifičnošću ove struke i velikom mogućnošću obavljanja pomoćnih i drugih poslova koji u većini slučajeva nisu su intelektualno izazovni, niti su dobro plaćeni. Kad su u pitanju ispitanici koji su određeno vrijeme čekali na posao, najveći dio njih se uspio zaposliti u roku od godinu dana. Međutim, udio onih koji su čekali duže od godinu dana nije zanemarljiv: 12,7% ispitanika su čekali na posao između jedne i dvije godine, a 13,7% između dvije i pet godina.

Tabela 13: Ukoliko ste zaposleni ili ste bili, koliko dugo ste čekali na prvi posao nakon diplomiranja?						
Odgovori	Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
	NiK	SRAD	POL	SOC	%	N
Do godinu dana	34,7	51,6	53,1	44,4	44,4	224
1-2 godine	9,4	11,1	15,6	24,1	12,7	64
2-5 godina	9,4	19,0	11,5	18,5	13,7	69
Preko 5 godina	2,0	3,9	3,1	1,9	2,8	14
Već sam radio/la kad sam diplomirao/la	20,3	/	/	/	8,1	41
Odmah sam počeo/la raditi nakon diplomiranja	24,3	14,4	16,7	11,1	18,4	41
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	202	153	96	54	505

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u dužini čekanja na prvo zaposlenje ispitanika koji su završili različite studijske programe statistički značajne na nivou značajnosti 0,05(Kramerov V=0,247; sig. 0,000)

TEŠKOĆE PRILIKOM ZAPOŠLJAVANJA

Percepcija diplomiranih studenata o tome koje su najizraženije prepreke prilikom njihovog zapošljavanja nam otkriva pravu prirodu problema. Upitani o navedenim preprekama, ispitanici su bili u mogućnosti dati tri odgovora, tj. identifikovati tri razloga teškog zapošljavanja diplomaca FPN. Jedan razlog su naveli 99,2% ispitanika, dva razloga 41,3% ispitanika, a tri razloga svega 8,8% ispitanika. S obzirom da su prepreke trebali samo nabrojati, bez rangiranja njihove važnosti, u tabeli 14 su dati odgovori ispitanika posmatrani zajedno.

Od pojedinačnih razloga teškog zapošljavanja diplomiranih studenata FPN najčešće se pojavljuju pritužbe na postojeće studijske programe. Od ukupnog broja pritužbi, 27,2% su pritužbe na postojeće studijske programe. U skoro podjednakom omjeru se ispitanici žale da je „studijski program zastario i nije dovoljno usklađen sa potrebama tržišta rada“ (14,3%) i na to da je „studijski program orijentisan na teorijska znanja i ne pruža dovoljno praktičnih znanja i vještina koji se mogu odmah upotrijebiti na poslu“ (12,9%). Pritužbe na studijske programe su, generalno, dva puta zastupljenije kad su u pitanju studijski programi novinarstva i politikologije (35,6% i 35,2%) u odnosu na studijske programe socijalnog rada i sociologije (17,0% i 17,8%).

Druga teškoća prilikom zapošljavanja koju ispitanici navode je da se „U državnim preduzećima i javnim ustanovama se ne raspisuje dovoljno konkursa za zapošljavanje za naš obrazovni profil (obično se traže pravници, ekonomisti i tsl)“ (20,9% odgovora ispitanika). Tu teškoću u većoj mjeri navode diplomirani socijalni radnici i politikolozi (35,5% i 22,3%), nego novinari i sociolozi (11,5% i 9,3%).

Treća teškoća po učestalosti koju navode diplomci jeste korupcije prilikom zapošljavanja. Međutim, i ovu primjedbu ne iznose svi ispitanici ravnomjerno. Korupciju prilikom zapošljavanja najviše navode sociolozi i socijalni radnici (24,8% i 21,4%), a nešto manje od njih novinari i politikolozi (17,9% i 16,8%).

Među ispitanicima ima i onih koji smatraju da „Diplomci FPN uopšte nisu izuzetak po pitanju zapošljavanja u odnosu na diplomce s drugih fakulteta“, odnosno da se „svi danas teško zapošljavaju“. Od ukupnog broja odgovora, ovaj odgovor navodi 6,5% ispitanika.

Iz navedenog je očigledno da mjere za povećanje zaposlenosti diplomaca FPN moraju biti usmjerene u više pravaca, da moraju biti dugotrajne i pažljivo osmišljene kako bi mogle dati zadovoljavajuće rezultate.

Tabela 14: Percepcija diplomiranih studenata FPN o razlozima njihovog teškog zapošljavanja						
Teškoće prilikom zapošljavanja	Studijski program na kojem su diplomirali				Ukupno	
	NiK	SRAD	POL	SOC		
U državnim preduzećima i javnim ustanovama se ne raspisuje dovoljno konkursa za zapošljavanje za naš obrazovni profil (obično se traže pravnici, ekonomisti i tsl)	11,5	35,5	22,3	9,3	20,8	
Privatnim preduzećima su uglavnom potrebni stručnjaci drugih obrazovnih profila	2,7	1,8	5,0	3,9	2,9	
Studijski program je zastario i nije dovoljno usklađen sa potrebama tržišta rada	10,6	11,2	29,6	8,5	14,3	
Studijski program je orijentisan na teorijska znanja i ne pruža dovoljno praktičnih znanja i vještina koji se mogu odmah upotrijebiti na poslu	25,0	5,8	5,6	9,3	12,9	
Zbog korupcije prilikom zapošljavanja (namještenih konkursa, zapošljavanja uz pomoć moćnih ljudi, preko političkih patrija i tsl)	17,9	21,4	16,8	24,8	19,8	
Diplomci FPN uopšte nisu izuzetak po pitanju zapošljavanja u odnosu na diplomce s drugih fakulteta – svi se danas teško zapošljavaju	5,4	7,6	1,1	14,0	6,5	
Nešto drugo ¹	27,2	16,7	19,6	30,2	22,9	
Ukupno	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	N	312	276	179	129	896

Hi kvadrat test je pokazao da su razlike u percepcijama teškoća prilikom zapošljavanja statistički značajne kod diplomaca sa različitih studijskih programa na nivou značajnost 0,05 (Kramerov V=0,260; sig. 0,000)

¹ **Novinarstvo i komunikologija:** „Niske plate kao jedan od glavnih razloga“, „U oblasti novinarstva dosta ljudi je zaposleno koji su školovani za druge profesije, degradacija profesije“, „Kadar je prezasićen“, „I oni koji su radili u struci odustali su od posla zbog loših uslova“, Ne postoji koordinacija biroa i univerziteta“, „Neozbiljan odnos prema društvenim naukama“.

Socijalni rad: „Smjer je degradiran“, „Na radna mjesta se primaju druge profesije a ne socijalni radnici“.

Politikologija: „Tranzicijski period“, „Loša situacija u zemlji“, „Radno mjesto nije kategorizovano“, „Mladi previše očekuju“, Hiperprodukcija kadra“, „Društvo nema sluha za društvene nauke, primat se daje prirodnim naukama“, „Mješaju politikologe sa političarima“, „Nedovoljna promocija zanimanja“, „Fakultet previše mlad da bi doživjeli trend zapošljavanja“, „Fakultet je napravljen da bi profesorima obezbjedio radna mjesta i popunjavanje norme“, Nezainteresovanost osoblja fakulteta za studente“, „Diplomirani studenti predstavljaju smetnju sa svojim znanjem za političke strukture“, „ECTS bodovi nedefinisani“, „Nedostatak vannastavnih aktivnosti kod studenata“, „Pitanje vladavine prava“, „Studenti traže posao samo u svojoj struci“.

Sociologija: „Institucije nisu dovoljno informisane o mogućnosti sociologa“, Manjak radnih mjesta“, „Pasivnost studenata koji završe fakultet“.

